

SCIENTOLOGY

EN AFHOPPERS TRANSFORMATIONSHISTORIE

**ROSKILDE
UNIVERSITET**

E15, 5. semester: Psykologi
Fagmodulsprojekt

VEJLEDER
Erik Axel

GRUPPE BA 102

Danny Eilstrup (58775) | Jasmin Fanny Isabelle Jensen
(53169) | Michele Gjerløv Jørgensen (51706)

ABSTRACT

This paper explores personal development through disengagement with a sect.

By interviewing a former member of the church of Scientology the study sets out to examine how development is grasped in the form of a personal transformation story rooted in an exit from a sect. The intention is to analyze the subject's interpretation and at the same time hold firmly in his current position as a public critic, and most importantly as a former active and highly established member of the sect. By doing this we hope to analyze the personal development spanning from the exit to today, in the subject's story.

This analysis bases its theory apparatus and over-all understanding of identity and repositioning upon Dorothy Holland's notion of *Figured Worlds*. This concept entails how we as individuals participate in the social construction of meaning by using symbols, by which our identities are mediated. In this theory personal development is seen as improvisation, where we use our learned positions in a new context and in that context negotiate new meaning.

In order to discuss transformation and identity it has been necessary to discuss critical psychology to fully comprehend and critique the notion of improvisation. Furthermore we have used the factors of *Stockholm Syndrome* as interpreted by Dee L. R. Graham to point out the former member's denial and acceptance of reprehensible acts.

As a conclusion on this paper's thesis statement is that *Figured World* as a theory can't comprehend personal development, seeing that in the creation of meaning a person won't be able to escape the restrictions of society, seen as categories.

Finally, there seems to be a great significance to how the former-member chose to tell his personal story, either by being a mediating factor or as an opportunity for agency in which the individual can break the societal restrictions.

Litteraturliste

ABSTRACT	1
PROBLEMFELT	4
Aktualitet	4
Motivation og afgrænsning	5
Positionering	6
<i>Problemformulering</i>	7
Begrebsafklaring	7
ET BLIK IND I SCIENTOLOGY	8
Dianetik	8
Auditing	8
E-Meter	9
Sea Org	10
Personlighedstest	11
METODE	11
Videnskabsteori	11
Genstandsfelt	11
Strukturalisme	12
Social praksisteori	13
Kritisk psykologi	13
Metodiske refleksioner	14
Interviewet	20
Refleksion og kritik	21
Interviewperson	22
TEORI	23
Stockholm Syndrom	23
<i>Figured Worlds</i>	25
ANALYSESTRATEGI	31
ANALYSE	32
Hvor er du nu	32

Livet efter Scientology	32
Fejlbehæftede Robert	33
At tænke og gøre som en scientolog	34
Hvor var du	36
Jagten på succes - den instrumentelle handlen	36
Den personlige oplevelse over for kritikken	37
Konfrontationen med kritikken	40
Hvordan kom du hertil	41
Den uafhængige Scientolog	41
Afhopperen Robert Dam	43
Virksomme Robert	44
DELKONKLUSION	46
DISKUSSION	46
Stockholm Syndrom	47
Udvikling	47
Roberts exit	47
Et kollektivt exit	49
Virksomhed	50
Afhopningen	50
Improvisation	51
Tina Wilchen Christensens fortolkning	52
Kritisk psykologi	54
Rådighed over betingelser	54
KONKLUSION	56
PERSPEKTIVERING	58
LITTERATURLISTE	59
INTERNETHJEMMESIDER	59
ARTIKLER	60
BØGER OG AFHANDLINGER	61

PROBLEMFELT

Aktualitet

I Danmark ligger Scientologys europæiske og afrikanske hovedkontor, placeret centralt på Jernbanegade 6, København. Bare i København og omegn vurderes organisationen til at eje bygninger for 347 millioner kroner, alle placeret på prominente adresser. Men til trods for de flotte facader og store bygninger vurderer Scientology-forsker og professor ved afdelingen for historie og religiøse studier i en artikel bragt af Kristeligt Dagblad, at rent medlemsmæssigt er “Scientology er inde i en “nedadgående spiral””.¹ I samme artikel bragt af Kristeligt Dagblad vurderes det, at der i Danmark kun er omkring 400-600 aktive medlemmer og at der i USA har været en tilbagegang, hvor antallet af scientologer er mere end halveret i perioden 2001-2008. Vurderinger der ikke er i overensstemmelse med Scientologys egne tal, hvortil informationschef i Scientology Danmark, Anette Refstrup vurderer, at der er 4000 danske aktive medlemmer og at den danske afdeling oplever fremgang.²

Der er måske mange danskere der har gået forbi de her store, belyste vinduer på Jernbanegade med udsigt til et større hotel-lignende lokale med hundredvis af bøger på reolerne, loungeområdet med fine møbler hvorinde en større buste står, der afbilleder en ældre mand, og de tilknyttede medarbejdere er fint klædt på iført blazere. Udenfor på bygningen ved de store franske dobbeltdøre af glas, hænger en bronzefarvet plade med ordene ‘Church of Scientology - Advanced Organization & Saint Hill Europe’. For mange der ikke kender yderligere til Scientology, ses det måske i højere grad som noget abstrakt, der er forbundet med noget religion, eller noget der har været fremme i pressen. Den almene holdning i medierne er baseret på en negativ præget konnotation, der tager udgangspunkt i de negative skildringer og beskyldninger, som Scientology har lidt under. Heraf at det er en kult/sekt, en form for kvaksalveri der stjæler elementer fra både psykoanalysen og buddhismen, og endvidere påstår videnskabeligt at kunne blive klogere på sindet ved hjælp af måleenheder, og som resultat deraf antastede psykologien og psykiatrien. Endvidere har den været beskyldt for at være en pengegrisk organisation, der manipulerer og udnytter sine medlemmer, baseret på en science fiction-lignende fortælling.

¹ <http://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/2014-11-21/forskere-scientology-er-i-tilbagegang>

² <http://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/2014-11-21/forskere-scientology-er-i-tilbagegang>

Kritikken af Scientology har ikke fyldt mindre i mediebildet i år, hvor der i både ind- og udland er blevet lanceret to større dokumentarer, hvor forhenværende højtstillede scientolog-medlemmer og kendte, stiller sig kritiske overfor deres egen tid i organisationen og beretter om deres oplevelser. Her får man indblik i kirkens ledelse og de største ambassadører, i form af den nuværende kirkelige leder David Miscavige, samt andre kendte scientologer såsom John Travolta og Tom Cruise.

I marts 2015 fik den amerikanske dokumentar 'Going Clear: Scientology and the Prison of Belief' premiere på Sundance Film Festival. Produceret af HBO fik den primetime-sendetid og blev vist i valgte biografer, modtog udbredt ros fra kritikere og blev nomineret til syv Emmy Awards, hvoraf den vandt tre, herunder Bedste Dokumentar. Dokumentaren og dens kritik, var noget som Scientology tog stor afstand fra. En kritik der går igen, da de ikke anser tidligere medlemmer for at være troværdige.

I Danmark fik dokumentaren 'Opgøret med Scientology' premiere på TV2 i efteråret 2015. Dokumentaren udspillede sig over tre episoder á la 40 minutter og her fulgte man danske Robert Dam, en forhenværende scientolog, der havde været medlem fra 1984-2004. Han oplevede, efter at have været under anklage, en helt anden side af ledelsen, hvilket blev starten på et opgør. Konceptet for dokumentaren var, at ved at rejse til USA, kunne Robert konfrontere organisationen og ledelsen, for at få svar på de spørgsmål, han havde tilbage for at komme videre i sit liv.

Begge film præsenterer en kondenseret historie omkring Scientologys grundlægger, L. Ron Hubbard, Scientologys tilblivelse og historiske forankring, samt dens overbevisning, metodikker og ideologiske begrebsapparat. Yderligere fremhæves forhenværende scientologers fortællinger om organisationens misbrug af og udnyttelse af dets medlemmer.

Motivation og afgrænsning

Til trods for at forskellige bevæggrunde såsom ønsket om succes, muligheden for højere spiritualitet og mening med livet samt håbet om fællesskab m.m. viser sig at være gældende i forhold til at indgå i en sekt som Scientology. Der er sikkert flere bevæggrunde vi i dette projekt ikke får afdækket men i sandhed må anerkendes, når man søger at forstå emnet nærmere. Vi ser en nødvendighed for ikke bare at stå ved slutningen af projektet og beskyldte sekten samt belyse dens kontroversielle sider, og ikke kun forstå hvordan mennesker kan radikaliseres. Vi vil hellere vende problematikken på hovedet: vi ser en nødvendighed og en unik mulighed for at undersøge selve udviklingen, der sker igennem en afvikling med en sekt i form af den nuværende position som

forhenværende medlem. Fokusset skulle være på genkendelige træk i forandringen, udviklede betingelser, mulighed og begrænsninger for handleevne igennem et multipelt subjektsyn. Fokusset ligger derfor ikke på at forstå *hvorfor* informanten blev en del af en sekt, selvom det selvfølgelig er vigtige elementer vi ønsker at fremanalysere. Men i højere grad hvordan hans nuværende positionering og forståelse af sig selv er påvirket eller har udviklet sig på basis af den ideologiske verden han har brudt med, i et dialektisk forhold med de nutidige ressourcer, der er forskellig fra en tidligere position. Med udgangspunkt i den danske afhopper Roberts Dam egen fortælling, som er blevet medieret offentligt igennem bog, dokumentar og diverse interviews, så vi en mulighed, hvori vi kunne undre os over Roberts bevæggrunde for sin beskæftigelse med noget der har fyldt i hans liv i over 20 år, men som på samme tid, nu ligger 11 år tilbage. Der var spørgsmål der meldte sig såsom: hvis det hele var svindel, hvorfor kunne Robert så ikke smide det fra sig og beskæftige sig med noget andet? Og hvad han igennem hans kritik mente, man skulle sætte istedet for. Yderligere, hvorfor det stadig er relevant for ham, at bruge sit liv på Scientology, hvis det med bruddet ikke var meningen at komme fuldstændig ud af det? Og om Robert i visse tilfælde kunne forestille sig at forsvare organisationen. Slutteligt, om man ikke kunne argumentere for, at siden Robert stadig beskæftiger sig med Scientologys begrebsramme, ideologisk forankrede artefakter osv., at han så stadig er medlem af Scientology og forbliver i deres verdensopfattelse?

Positionering

Ud fra de nævnte fordomme så vi kritikpunkterne som værende et form for 'tab af selv' og sin nære omgangskreds til fordel for en forestillet verden med et organiseret fællesskab, der manipulerer og søger et fælles, men også eksklusivt gode. Der er en del mystik, skandale og forskellige forestillinger omkring hvad en sekt går ud på, og på samme tid også vidt forskellige fortællinger omkring hvordan medlemmer behandles undervejs og på vejen ud fra de forskellige sider. Man kan argumentere for at det derfor er en undren, der udspringer sig i noget allerede forankret og positioneret. Og derfor er det vigtigt for os ikke bare at kaste os ud i at udstille Scientology negativt, selvom vi primært tager udgangspunkt i et forhenværende medlems *exit*, der må formodes at være mere kritisk anlagt, end hvis vi havde taget udgangspunkt i nuværende medlemmers forhold til gruppen. Grunden til at vi tager udgangspunkt i exit-fortællingen, er netop det psykologiske aspekt: hvordan medlemmet fortolker sin egen tilblivelse i kulten, deres position heri og endeligt deres exit i form af et brud med ideologien, hvori der er udviklingsmæssige problematikker der kan sættes i

spil. Man kan med andre ord sige at der er mere ‘gods’ at hente i en konflikt, frem for at tage fat i tilfredse medlemmer. Hvilket leder os til denne problemformulering:

Problemformulering

“Hvordan begribes udviklingen i et forhenværende medlems afvikling med Scientology, og hvordan bruger den enkelte afhopper denne fortælling?”

Begrebsafklaring

Fremadrettet vil der i projektet henvises til Scientology både som en organisation, bevægelse, religion og sekt. Sekt definerer vi ud fra ordbogen:

“2) (ofte lidt nedsæt.; især kirk.) om (samfund, dannet af mindre) gruppe af personer, som bekender sig til visse særlige religiøse meninger ell. troslærdomme (og som derfor har skilt sig ud fra et større kirkesamfund (spec. fra landskirken)).”³

Ydermere, gøres der i dette projekt brug af den engelske udtale og skrift, *Scientology*, da det er denne form, der bliver brugt hyppigst, hvilket også ses i vores interview med en dansk informant. Scientologys begrebsapparat er endvidere præget af engelske ord, som vi igennem opgaven retter os op af, for ikke at skulle fejloversætte og miste dets betydning.

[Scientologi - af latin *scientia* 'viden, videnskab' og -logi: fra græsk -*logia* 'lære, samling', afledt af *logos* 'ord, tanke, fornuft']⁴

³ <http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=sekt>

⁴ <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=scientologi> -
http://ordnet.dk/ddo/ordbog?entry_id=11030833&def_id=21048409&query=scientologi

ET BLIK IND I SCIENTOLOGY

Dianetik

Scientology kirken blev grundlagt i begyndelsen af 1950'erne og var et efterskælv og en overbygning af samtaleterapiformen Dianetik, som blev udviklet af Lafayette Ron Hubbard i 1940'erne. Dianetik handler om mental sundhed og havde stor fremgang i 1940'erne, da det var en billig terapiform, som alle kunne benytte sig af og hvor mange havde en stor positiv effekt (Bilag 1: 5-6). Hubbards bog om Dianetik, *Dianetics: The Modern Science of Mental Health*, blev udgivet den 9. maj 1950 af forlaget Hermitage House i New York og blev en bestseller i USA. Mange benyttede sig af terapien og tog kurser for at uddanne sig til auditor, som en terapeut i Dianetik hedder. Terapiformen mødte dog senere kritik af traditionelle psykologer, der kaldte det for kvaksalveri, lagde sag an og forsøgte at lukke Scientology før det overhovedet var startet. En måde at undgå disse retssager og beskyldninger, var for Hubbard og resten af ledelsen at se, ved at lave Scientology om til en religion og kalde terapien for religiøs praksis, hvilket kritikerne ikke kunne forbyde eller gøre noget ved, da der er religionsfrihed i USA.⁵

Scientology anser sig selv som en nyreligiøs bevægelse med grundlag i terapiformen Dianetik. Hubbard var forfatter og skrev bøger om både selvudvikling og science fiction, hvilket kritikere mener Scientology troen bærer præg af.

Auditing

Scientology betyder *læren om viden* og kirkens grundlæggende tro er, at mennesket er et åndeligt væsen, der består af tre komponenter: ånd, sind og legeme (Bilag 1: 6). Sindet dækker over uddannelse, erfaringer, tanker, det vil sige det mentale. Legemet er kroppen og ånden er selve personligheden. Scientologys lære handler mest om ånden og kalder denne for Thetan (Bilag 1: 7). En Thetan har levet før, i mange forskellige inkarnationer og har oplevet forskellige traumer i alle liv og gennem Scientologys terapi kan man opnå åndelig frihed og slippe af med tidligere traumer, der står i vejen for menneskets lykke og succes. Denne tilstand kaldes OT, opererende Thetan, og er det højeste mål i Scientology.⁶ Denne åndelige frihed kan man kun opnå gennem Auditering.

Auditering er ifølge Scientology en terapiform, der fører til menneskets åndelige frigørelse. Ordet kommer fra ordet *audio*, der betyder "at lytte" og beskriver hvad der gør terapiformen speciel i

⁵ <https://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&NR=1&v=SNeQslSk3Ac>

⁶ http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Nyreligiøse_bevægelser_i_Vesten/Scientology

forhold til andre terapiformer, nemlig at terapeuten ikke analyserer og evaluerer det klienten fortæller, men lytter og stiller spørgsmål i et bestemt mønster, indtil klienten selv erkender problematikkerne (Dam, 2011: 262). Auditering har til hensigt at slette smertefulde oplevelser og forbedre ens evne til at håndtere de ting der opstår i livet. Hubbards ord for erindringen om et traume kaldes et engram. Engrammer lagres i menneskers underbevidsthed, det reaktive sind og betragtes som roden til al aberration, som forstås ved "(...) irrationel adfærd, der afviger fra det optimale. [Aberration] Dækker over alle tanker og handlinger, som ikke er til gavn for den enkelte eller omgivelserne." (Dam, 2011: 269).

Auditering er udviklet af Hubbard, og er, som tidligere beskrevet, en række præcise spørgsmål eller anvisninger, der hjælper til at lokalisere et åndeligt ubehag i form af Engrammer. Der er mange forskellige auditeringsprocesser, så når man har opnået det ønskede mål med en auditeringsproces, kan man starte på en ny. En person der er uddannet til at udføre en auditering, kaldes en *auditor* og er enten en præst eller en præst under uddannelse i Scientology kirken og en person der benytter sig af auditering kaldes en *præclear*, sat sammen af ordene "præ" og "clear". <http://www.scientology.dk/faq/scientology-and-dianetics-auditing/what-is-auditing.html>

Når en klient har fået rensat sit sind gennem auditering, er denne person *clear*. Som clear er man glad, velfungerende og er ikke længere tynget af depressioner eller andre psykiske lidelser, da man har fået auditeret alle sine engrammer væk. Scientologer tror på at man gennem tilstanden clear kan udnytte sit fulde potentiale, opnå ubegrænset succes og på den måde blive et supermenneske. Tilstanden clear er derfor målet med Dianetik-auditing (Dam, 2011: 264).

E-Meter

Et vigtigt redskab der bruges i auditering er et E-Meter. E-Meter er forkortelsen for elektro-psykometer og er et elektronisk måleinstrument, der sender svag strøm (1,5 volt) gennem en persons krop, mens auditoren stiller en række spørgsmål. E-Meteret kan måle modstand i kroppen. Hvis et spørgsmål vækker en følelse hos personen, kommer der et svagt udsving der vises på en lille skærm på E-Meteret. Auditoren kan dog kun registrere udsvinget på E-Meteret, ikke hvad det betyder, men auditoren kan bruge denne viden til at finde ud af hvilke følelser og tanker der påvirker en person og som de skal arbejde med.⁷

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=LrgXSFBx6MY&feature=related>

Personen der modtager denne form for terapi, skal sidde og holde i to dåselignende "håndtag" der er fastgjort i E-Meteret. Disse håndtag udsender den svage strøm og dette danner et kredsløb i personen. Strømmen er så svag at det hverken er en smertefuld eller ubehagelig oplevelse. E-Meteret må kun bruges af en præst eller en under uddannelse til præst i Scientology kirken.⁸

Et E-Meter fungerer teknisk set på samme måde som et ohm-meter eller en løgnedetektor, hvor apparatet måler modstanden i klientens krop. Modstanden påvirkes når man sveder på fingrene, dette fænomen kaldes *Galvanic Skin Response* (GSR). GSR er en ældre metode, der tager udgangspunkt i en stimuli-response tilgang, da man antager at ved forsimplet at måle en enkelt reaktion, kan man definere årsagen. Denne metode har dog mødt kritik, da GSR kan påvirkes af flere ting. Det kan bl.a. påvirkes af temperaturen i rummet, og en reaktion der ikke nødvendigvis er stress-relateret, men som kan aktiveres af blandt andet igennem *arousal*, som er et begreb for 'hjernens parathed', som kan øge kroppens aktivitet, der forårsager svedtendens⁹. Dog er det også bevist at det er manipulerbart, hvilket er en stor fejlkilde i denne metode. Scientology beskriver selv at de benytter en videnskabelig metode, hvilket med dette argument kan diskuteres, når det er påvist at metoden kan manipuleres.¹⁰

Sea Org

En af de mest kendte afdelinger i Scientology er The Sea Organization (Sø Organisationen), som blev oprettet i 1967 og som, ifølge Scientology selv, består af den mest dedikerede del af Scientology kirkens tilhængere. The Sea Organization's ca. 5000 medlemmer er alle frivillige og har alle underskrevet en kontrakt på en milliard år, der symbolisere evig forpligtigelse til organisationen. I starten boede og arbejdede alle medlemmerne sammen på et skib, men i dag bor mange dog på land, men arbejder stadig på båden. The Sea Organization har tradition for at medlemmerne skal bære marine uniformer og har militære grader. Medlemmerne arbejder i mange timer om dagen, de bor ofte i bofællesskaber og spiser sammen. Alle udgifter bliver dækket af kirken og medlemmerne får lommepenge til personlige artikler. Medlemmerne går i spidsen for

⁸ <http://www.scientology.dk/faq/scientology-and-dianetics-auditing/what-is-the-emeter-and-how-does-it-work.html>

⁹ <http://master-your-mind.dk/om-hjernen/om-arousal/> -

<https://www.sciencebasedmedicine.org/galvanic-skin-response-pseudoscience/>

¹⁰ <https://www.sciencebasedmedicine.org/galvanic-skin-response-pseudoscience/>

kirkens sociale aktiviteter med kampagner og sørger for at religionen er tilgængelig for Scientologys øvrige medlemmer.¹¹

Personlighedstest

En måde Scientology hverver nye medlemmer, er ved at tilbyde en gratis personlighedstest til folk på gaden. Personlighedstesten, OCA-testen (Oxford Capacity Analysis), består af 200 spørgsmål, der har til formål at identificere 10 af de vigtigste personlighedstræk hos en person. Efter testen tilbyder Scientology en gratis og uforpligtende konsultation, for at få svar på testen og for at hjælpe klienten videre til at bearbejde de traumer der påvirker klientens lykke og fremtidige succes.¹² I samtalen starter Scientology terapeuten med at fremhæve alle de positive svar personen kommer med og når terapeuten har personens samhørighed, tager han fat i alle de negative træk og de traumer der kan ligge til grunde for at personen er ked af det, indadvendt eller deprimeret og som dybest set er grunden til at personen ikke har succes i sit liv. Når personen er klar over hvilke punkter der skal arbejdes med, tilbyder Scientology yderligere terapi sessioner, kurser eller bøger, der alle har til formål at hjælpe personen til at opnå succes og åndelig frihed.¹³

METODE

Videnskabsteori

Genstandsfelt

Projektet tager sit videnskabsteoretiske afsæt i en social praksis-teoretisk samt kritisk psykologisk orienteret erkendelse. Genstanden for projektet, som groft sagt kan sammen koges til nøgleord såsom 'udvikling' med udgangspunkt i vores problemfelt som rummer en transformationshistorie i form af en identitetsskabelse og re-positionering, kalder på en subjekt-orienteret forståelse, der har mulighed for at gribe kompleksiteterne i deres fulde størrelse. Med en positivistisk tilgang, havde dette ikke været muligt, i og med denne mere traditionelle tilgang i større grad gør brug af kvantitative metoder. En objektiv videnskabelig tilgang, der gjorde brug af målbare data ville ikke

¹¹ <http://www.scientology.dk/faq/church-management/what-is-the-sea-organization.html>

¹² <http://www.scientologykirken.dk/test/oca/index.htm>

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=aJ7O6IiifPY&feature=related>

have mulighed for at begribe en subjektiv udvikling, da elementer såsom ydre påvirkninger, intersubjektivitet m.m. ville reduceres. Noget vi i dette projekt tildeler stor betydning.

Projektets genstandsfelt er dynamisk, forstået på den måde, at genstanden indebærer en bevægelse imellem noget individuelt og samfundsmæssigt. Her er fokus på den individuelle historie, bevægelse og brud med verdensopfattelse, begrebs-rammer m.m., samt hvordan de skildres og forstås af informanten. På samme tid ses der et dialektisk forhold, der drager på de samfundsmæssige betingelser og ressourcer bevægelsen sker i, og hvordan disse kan forklares. Ud fra dette forhold ses det individuelle og samfundsmæssige element som forudsætninger for hinanden.

Med udgangspunkt i vores egen analysestrategi og udlægning af interviewet som empirisk data, som vil blive udpenslet yderligere i deres tilhørende kapitler, da indskrives vi også i vores projekt en subjekt-orienteret forståelse der trækker på en humanvidenskabelig tilgang, der kan rumme grundlagsproblemer såsom fri vilje over for determination, samt bevidsthed over for omverden. Dette subjekt-syn lægger sig op ad det multiple subjektsyn, hvis tankegang har rødder i begrebet det postmoderne. Det multiple subjektsyn kan karakteriseres ved:

“(…) et forsøg på at lægge afstand til enhver form for ideologisk og konstituerende instans, den være sig psykisk kropslig eller noget tredje. I stedet vægtes det processuelle og multiple, konteksten, diskontinuiteten og omskifteligheden. Subjektiviteten opstår i en dynamisk og kollektivt medieret orden. Der tænkes derfor også i flere subjektiviteter.” (Sonne-Ragans, 2013: 160).

I dette projekt er især tanken om de flere subjektiviteter væsentlig, da det er noget vi vil diskutere ved hjælp af informantens transformationshistorie, hvor vi kan få indblik i nye betingelser, ressourcer, udvikling samt forandring når det kommer til identitet og handleevne. Dette bruger vi bl.a. *‘history-in-person’*-begrebet samt ideen om *improvisation* til at fremanalysere. Dette bliver forklaret yderligere i teori-afsnittet.

Strukturalisme

Ved at benytte forfatteren og feministen Dee L.R. Grahams bog *‘Loving to survive - sexual terror - Men’s violence and Women’s lives’* (1994), vil vi tilegne os et strukturalistisk blik. Grahams teori

er strukturalistisk da den anser en samfundsmæssig struktur der kan benyttes til at analysere og beskrive flere forskellige fænomener i en generel og dækkende teori. Hun beskriver bl.a. at kvinder i samfundet er underlagt strukturer der gør at de socialt vil søge partnere, og komplekse relationer (Graham, 1994: 205).

Social praksisteori

Med udgangspunkt i Dorothy Holland et als antropologiske teori og begrebsapparat i 'Identity and Agency in Cultural Worlds' (1998) tilegner vi os et social praksisorienteret blik. Den sociale praksisteori kan siges at trække på en socialkonstruktivistisk forståelse, i og med forståelsen af virkeligheden afhænger af de kategorier, individet anvender, i kraft af de sociale processer, individet indgår i.

Holland et als ser på identiteter som,

“(...) lived in and through activity and so must be conceptualized as they develop in social practice. But we are also interested in identities as psychohistorical formations that develop over a person's lifetime, populating intimate terrain and motivating social life. Identities are a key means through which people care about and care for what is going on around them. They are important bases from which people create new activities, new worlds, and new ways of being.” (Holland et al, 1998: 5).

Dér hvor Holland et als (1998) teori i særdeleshed får relevans, er i forbindelse med at analysere hvordan vores informant bliver formet og udvikler sig igennem de forskellige begrebsverdener, som han indgår i tiden efter hans exit, samt hvilken betydning disse begrebsverdener har for individet.

Kritisk psykologi

Herudover inddrager vi den tyske psykolog Klaus Holzkamps teori om kritisk psykologi i diskussionen, med henblik på at diskutere handleevnen som en anden mulighed for at anskue subjektiv udvikling, sat op imod Holland et als teori.

I dette projekt er begrebet handleevne især i fokus, da det er med dette vi kan forstå menneskets rådighed over relevante samfundsmæssige livsbetingelser, og den mulighed der er for at overskride begrænsninger i specifikke situationer. Forholdet mellem omverden og subjektet har en dynamisk størrelse, og skal ses som værende aktivt og gensidigt, “(...) fordi subjektet er en aktiv

medproducent af sine livsbetingelser, samtidig med, at det lever livet under disse betingelser. Handleevne er dermed et begreb for en persons deltagelse i rådighed, dvs. muligheden for at øve indflydelse på fælles livsbetingelser.”¹⁴

Disse tre forståelser fremhæver en subjektforståelse hvori der lægges vægt på de sociale relationer og kontekster individet handler i. Subjektet forstås hermed som et samfundsmæssigt væsen, der handler ud fra sine livsbetingelser, ressourcer og positioneringer.

Disse videnskabsteoretiske retninger gør begge op med den traditionelle tanke om at mennesket udelukkende kan forstås udefra, som et observerbart objekt der er generaliserbart ud fra kvantitative forsøg. Derimod hersker der istedet et subjektperspektiv, der søger at forstå mennesket som en mere kompleks størrelse, der derudover skal ses i en samfundsmæssig sammenhæng. Her er nøgleord såsom betingelser, organisering og samarbejde. Identitetsudviklingen ses som noget der finder sted, forandres og begrænses i udveksling med omverden og andre mennesker. Subjektet er derfor ikke på forhånd givet eller fastlagt i barndommen, men har istedet mulighed for at deltage i at forandre og udvikle deres livsbetingelser igennem sociale praksisser.¹⁵ I Grahams teori kan begrebet om udvikling diskuteres, som vi nærmere vil komme ind på i diskussionen.

Identiteten er derfor heller ikke et ensomt projekt der lades op til den enkelte at fuldføre, men derimod noget der ses historisk og kulturelt forankret, som udgør en struktur af betingelser, med muligheder og begrænsninger for subjekters livsudfoldelse. Betingelser som mennesket gennem dens handlinger er med til at reproducere.

Metodiske refleksioner

Følgende afsnit omhandler de foreløbige metodiske overvejelser vi har gjort os i forhold til dette projekt. Vi har valgt at benytte os af en kvalitativ interviewmetode, for at få et bedre indblik i tidligere sekt-medlemmers exit. Vi har valgt at benytte os af kvalitative interviews, da vi ikke ønsker resultater man kan måle på, men istedet et indblik i informantens levede dagligverden ud fra egne perspektiver.

For at udarbejde interviewspørgsmålene, har vi både arbejdet med bogen ‘Kvalitative interviews’ af den svenske sprogsociolog Jan Trost, samt Steinar Kvale og Svend Brinkmans ‘Interview - Det

¹⁴ <http://www.leksikon.org/art.php?n=5143>

¹⁵ <http://www.leksikon.org/art.php?n=5143>

kvalitative forskningsinterview som håndværk' såvel som Bodil Nielsen, Niels Grønbæk Nielsen og Niels Mølgaard 'Professionsbachelor - uddannelse, kompetencer og udvikling af praksis' og brugt deres anbefalinger og retningslinjer.

Vores interview bar præg af både det ustrukturerede og semi-strukturerede interview i og med, at vi ønskede at forfølge informantens livsverden, udvise interesse og lade informanten tage styringen i fortællingen (Nielsen 2010: 78). På samme tid udarbejdede vi en interviewguide, således at vi havde nogle få specifikke spørgsmål inden for en overordnet referenceramme, der gjorde det muligt at brede spørgsmålene ud, hvor vi havde som ideal at forfølge informantens svar (Nielsen 2012: 79). Vi udformede både spørgsmål der lagde op til fri fortælling, mere konkrete spørgsmål, såvel som nogle der kan karakteriseres som ledende eller retoriske. Vi gjorde brug af nogle forskellige teknikker, for hvilket vi skal holde os kritisk overfor, da vi derfor ikke har fulgt én enkelt anvisning. Det skulle også vise sig under selve interviewet at være svært at afvige fra de allerede formulerede spørgsmål, og sørge for, at de blev udførligt besvaret. En betragtning, vi vil fremlægge som et kritikpunkt i og med det på forhånd har styret interviewets gang, frem for hvis interviewernes tilgang var blevet afstemt med informanten i situationen.

Da vores viden om sekter og tidligere medlemmers repositionering efter bruddet var meget begrænset, har vi i første omgang læst en del om Scientology og i denne sammenhæng er vi stødt på tidligere scientolog Robert Dam. Robert Dam har gjort sig særligt bemærket, da han har været i Scientology i 20 år forud for sit exit og har en bred viden om hele organisationen. Dam har efter sit exit skrevet flere kritiske artikler om Scientology, holdt foredrag, skrevet en bog og for nylig, i samarbejde med TV2, har lavet en dokumentar om sit exit fra sekten og de forhindringer og udfordringer han har mødt i den sammenhæng. Vi har med hjælp fra flere TV2 journalister fået kontakt med Robert Dam og han har indvilliget i at hjælpe os og medvirke i et interview.

Vi fik skabt kontakt med informanten, Robert Dam, meget tidligt i semesterprojekt-processen og Dam gik i første omgang med til et telefoninterview og indvilligede i at vi kunne ringe tilbage senere, hvis vi ville have uddybet de svar han gav os.

Efter møde med vejleder, indså vi, at vores spørgsmål var for vage, i forlængelse af, at vi både havde tilgængelig empiri i form af bogen og dokumentaren ved siden af, og på den måde ville lægge op til et standardiseret interview ved brugen af vores daværende spørgsmål. Vi udformede derfor nye spørgsmål, hvori vi ændrede 'taktik'. Her med fokus på at opnå et indblik i informantens livsverden, lægge op til fri fortælling og som vi håbede på ville få informanten til at se sit exit fra en

ny vinkel, samt udfordre hans position. For at få et større indblik i *Figured Worlds* og om informanten havde tegn på et *Stockholm Syndrom*, ville vi i stedet prøve at udfordre hans tankegang og de standardiserede svar, han måske ville give eftersom han er vant til at skrive artikler, give interviews m.m. Vi ville prøve at lægge op til svar der er fortællende og vi lægger os derfor metodisk op ad etnografien. På samme tid betød dette, at der var et mix af nogle direkte spørgsmål og nogle, der er mere refleksive. Ydermere håbede vi, at de kunne begribe de psykologiske drejninger der er at hente i sådan en kompleks problemstilling og vi håbede at vi ville opnå nogle mere ægte svar.

Jan Trost, som fraråder at stille provokerende spørgsmål, da informanten frivilligt stiller op til interviewet og hjælper ved at dele sin viden, var noget vi på forhånd noterede os. Og som resultat heraf prægede vores indgangsvinkel til disse slags spørgsmål. Han beskriver dog også at interviewerens undtagelsesvis kan bruge taktikken, hvis man ikke føler at man får den 'ægte sandhed' frem under interviewet, hvilket var en af de overvejelser vi også havde omkring de provokerende spørgsmål. Vi var ikke ude på at støde informanten, eller skabe en ubehagelig situation, men vi ville dog ikke risikere at miste vigtig viden og modtage en 'standard tale'.

Efter forslag fra vejleder og for at der ikke skulle opstå misforståelser eller opstå ubehagelige situationer for informanten, efter vi havde omskrevet spørgsmålene og gjort interviewet mere udfordrende, aftalte vi et personligt møde med informanten i stedet for det planlagte telefoninterview. Yderligere noterede vi os måder hvorpå vi kunne stille vores spørgsmål på en mere venlig måde, ved brug af vendinger der nedtonede intensiteten, men istedet lagde op til refleksion. Eksempler såsom, "Hvis nu man vender det hele på hovedet", "Kan man lidt udfordrende ikke sige at" osv. Disse var nogle forslag vi tog med os i interviewet.

Forud for mødet gjort os yderligere nogle tanker omkring interviewet og spørgsmålene: ud fra anbefalinger fra Jan Trost, bestemte vi os for, kun at møde to op til interviewet, for ikke at intimidere informanten. Desuden aftalte vi, at en skulle interviewe informanten og en skulle tage noter om informantens kropssprog, stemningen og omgivelserne. Dette er en fordel, da det kan virke forstyrrende for informantens fortælling, hvis interviewerens sidder og tager noter, samtidig med at informanten fortæller. På denne måde ville interviewerens og informanten kunne fastholde samtalen, øjenkontakten og koncentrationen, mens en tredje person mere neutralt og diskret kunne notere kropssprog og stemning.

For at interviewet skulle være så trygt som muligt for informanten, valgte vi at lade informanten bestemme interview stedet, så han på den måde kunne vælge et sted hvor han følte sig godt tilpas. Det var dog ikke vigtigt for informanten, der foreslog at vi kunne mødes i Roskilde og bad os om at vælge en Café. Vi valgte Café Vivaldi på Ro's torv. Valget faldt på netop dette sted, da det ligger centralt og har gode parkeringsmuligheder. Vi valgte et bord udenfor cafeen, længst væk fra de andre borde, så vi kunne sidde så uforstyrret som muligt og tale.

Jan Trost beskriver, at de første spørgsmål er afgørende for hvordan resten af interviewet vil foregå, da det er her i starten at den vigtige tillid opbygges. Vi har tidligere i mailkorrespondancen spurgt Robert Dam, om han ønskede at være anonym, men da vi ikke følte at han svarede klart på dette over mail, startede vi interviewet med at spørge igen, med henblik på at opbygge tillid. Det er vigtigt at interviewereren ikke forsøger at forestille sig, eller presse på, da interviewet nemt kan blive anstrengt og unaturligt (Trost, 1996:42).

Trost beskriver endvidere, at det er vigtigt altid at stille enkle og direkte spørgsmål. Det er en anbefaling vi forsøgte at gøre brug af i vores interview. Trost beskriver at man generelt skal undgå indirekte spørgsmål og dette er i særdeleshed vigtigt når man bevæger sig ind på følsomme emner, som et exit fra en sekt eksempelvis kan være. På denne måde opnår man klare og brugbare svar. Trost beskriver også at det er vigtigt ikke at stille påståede og ledende spørgsmål. Det er vigtigt ikke at lægge ord i informantens mund, da vi på den måde ikke opnår informantens egen beskrivelse og ikke de ægte svar vi er ude efter. (Trost, 1996: 54-55, 60-62)

Vi ville i vores interview bestræbe os på ikke at bruge ordet "hvorfor". Ordet er negativt ladet og kan virke anklagende på en informant. Det er derfor mere hensigtsmæssigt at bruge vendinger som "Kan du uddybe dette" og "hvad betyder det, når.."(Trost, 1996:60)

Spørgsmålene til interviewet skulle pege på en nysgerrighed overfor hele informantens oplevelse af exitet fra Scientology og hvilke omkostninger der har været i denne sammenhæng. Slutteligt var spørgsmålene også udarbejdet med tanke på vores teori *Figured Worlds* og *Stockholm Syndrom*, da vi havde disse in mente i håbet om at belyse hvorvidt informanten stadig ubevidst er i Scientology som *Figured Worlds* eller om han har erstattet den med noget andet.

Interview resultaterne skal senere bearbejdes og bruges i analysen i samspil med vores teori.

Efter introduktionen tilstræbte vi at bruge sætninger såsom:

- *Vi vil gerne udfordre dig lidt*
- *For at sætte det hele på hovedet*
- *Lidt provokerende kan man så ikke*
- *For at se anderledes på det*

Sætningerne ville vi bruge til at forberede informanten på at spørgsmålene kunne blive lidt provokerende, men samtidig fortælle at vi ikke stiller dem i ond mening, men netop for at udfordre hans position og få ham til at tænke i nye baner. Således ønskede vi også at positionere os selv og vedligeholde en venlig tilgang.

Interviewguide

I det følgende vil vi gennemgå vores interviewguide og introducere vores refleksioner og teoretiske undren, der lagde baggrund til spørgsmålene. Spørgsmålene virker af mange, men vi fandt det nødvendigt at skrive alle aspekter ned således at de var en guide, men under selve interviewet fungerede de mere flydende, i og med det var spørgsmål interviewerne havde gennemarbejdet sammen.

Introducerende

- Vil du ikke starte med at præsentere dig selv? Og hvornår du blev et medlem af scientology samt hvornår du gjorde dit brud?
- I og med du har haft så tæt en tilknytning til det, kan du så ikke uddybe hvad Scientology går ud på? Og hvordan du ser på det nu?
- Med udgangspunkt i din nutid: Hvordan var det at exite, hvordan har de sidste år været? (I forlængelse af din egen position i og med du var missionær for dem og derfor har været mere involveret, end hvad det almene medlem måske er?)
- Har filmen og bogen givet dig nye venner? Hvordan med børnene? Om det har været et totalt brud med scientology, hvad med din kone og børnenes skolegang?
 - Har du nogle i din omgangskreds der stadig er en del af scientology, eller som selv har gjort sit brud, eller har du fundet en helt ny omgangskreds?

- Prøv at fortæl om hvordan en dag går for dig nu og hvor mange gange du kommer ind over noget, der har med scientology at gøre. Kan du fortælle mig hvordan dit liv er anderledes i dag, ift. hvordan det var, da du lige var gået ud?

Selvom mange af svarene på disse spørgsmål er at finde enten i Robert Dams bog eller dokumentar, stillede vi dem alligevel. Dette gjorde vi for starte interviewet ud på en *blød* og ufarlig måde. Vi ville gerne opnå informantens tillid samt have fortællingen med hans egne ord. På den måde skabte vi, ifølge Trost, et bedre grundlag for ægte svar senere i interviewet, da informanten var tryk ved os og bekendt med vores spørgestil.

(Stockholm Syndrom)

- Kan du forestille dig situationer hvor du ville være parat til at forsvare Scientology og hvis ja i hvilke situationer? - hvis nej, hvornår holdt du op? (hvis ja mhb. på læresætninger/metoder/redskaber, børnenes skolegang, fællesskab osv.)
- Når du nu kritiserer Scientology så meget, hvad er det så du mener burde sættes i stedet? Hvordan mener du mennesker burde være overfor hinanden? Har du en anden forståelse af verden i dag, end hvad du havde før?
- Skal der stadig være noget at tro på? Er der noget du praktiserer i dag, eller lever efter? → religion, politik, demokrati, menneskers samvær.
 - Hvad har erstattet det, du sloges for? Er der noget du samles om i dag med nye venner, omgangskredse m.m.?

Disse spørgsmål havde til hensigt at belyse om der i informantens forhold til Scientology, kan findes spor af et *Stockholm Syndrom*.

(Figured Worlds)

For at udfordre dig lidt og vende det hele på hovedet:

- Det, at du har lavet en dokumentar, skrevet en bog osv., gør det så ikke, at du stadig er et medlem af Scientology? → I og med at du skriver bogen osv., kan man så ikke sige, at du ret ofte beskæftiger dig med de ideer, der var i Scientology? (fastholder en verdensforståelse)
 - → og hvordan påvirker det dig? I og med du beskæftiger dig ret ofte med et stort brud i dit liv; hvad er dit formål?

- Hvis det hele er svindel, kunne du så ikke lave noget andet?
 - Hvad er din intention med de her projekter? → Havde hele arbejdet med bogen og dokumentaren den ønskede virkning for dig?
 - Hvad er der galt med Scientology? (mener du, at det er selve styrelsen osv. der er noget galt med og som ødelægger scientologys lære, eller er det noget mere fundamentalt? Når du kritiserer scientology, hvad er det så præcist, du vil fremhæve?)
- Når du tænker på scientology i dag, hvad føler og tænker du så?
- Når du kigger tilbage på dit exit, er der så noget du bringer med dig?

Vores 4 sidste spørgsmål, skal belyse hvorvidt informanten befinder sig i en begrebsverden, som den Holland et al (1998) betegner som *Figured Worlds*. Disse spørgsmål kan virke lidt provokerende, men dette er som tidligere nævnt kun for at udfordre hans position og få ham til at tænke i nye baner.

Interviewet

Informanten var 45 min. forsinket til det aftalte møde, men dukkede op og undskyldte for det sene ankomsttidspunkt. Efter informantens eget ønske, bestilte vi en caffè latte til ham. Vi havde på forhånd sørget for optageudstyr, da vi ved at optage samtalen ville opfange flest mulige nuancer i samtalen, stemmen og toneleje. Informanten indvilligede i at lade os optage interviewet og ønskede ikke at være anonym.

Vi placerede informanten, så han sad med ryggen til caféens andre gæster. På den måde kunne han bedre fastholde koncentrationen på os og han behøvede ikke at være opmærksom på, om de andre gæster kiggede på ham eller lyttede med på vores samtale.

Vi startede interviewet med, at fortælle informanten at nogle af spørgsmålene godt kunne være lidt "frække", hvilket han gav udtryk for var godt og spændende. Dette ser vi dog nu som en fejl. På den måde var informanten forberedt og vores plan med at overraske ham og udfordre hans position, virkede ikke. Vi oplevede også at vi ikke var dygtige nok til at stille spørgsmålene klart og direkte. Dette mener vi skyldes en form for berøringsangst, både fordi informanten var langt mere erfaren i interview situationer, end os, men også fordi vi troede at vores spørgsmål ville virke mere provokerende end de viste sig at gøre. Vi kom derfor til at stille spørgsmålene for vagt og upræcist,

hvilket resulterede i at informanten ikke forstod spørgsmålene og vi måtte uddybe og forklare. Vi fik ikke den reaktion vi var ude efter, ved at stille udfordrende spørgsmål.

Under hele interviewet holdt informanten øjenkontakt, hvilket gjorde det svært at 'forberede' sig på næste spørgsmål, eller læse spørgsmålene igennem for at undersøge om vi spurgte om noget, som han allerede havde svaret på. Vi var nødt til at være fanget af øjeblikket og følge informanten, for at anerkende ham og holde interviewet igang. Vi var derfor uforberedte på Roberts måde at kommunikere ansigt til ansigt. I dette tilfælde kunne vi godt have haft mere overskud, og forsøgt at skabe interviewet på vores præmisser, frem for hans.

Informanten fortalte og forklarede meget samt svarede meget bredt til hvert spørgsmål, men var god til at opsummere til sidst og svare mere direkte på spørgsmålet.

Informanten var meget intens at tale med, i og med at hans fastholdt øjenkontakten under hele interviewet, hvilket vi diskutererede kunne være en teknik han tidligere havde lært på Scientologys kommunikationskursus, en pointe han selv påpegede og fik lavet sjov med. Generelt kan det siges, at informanten jokede meget, havde en del selvironi og var god til at beskrive og forklare samt at få mest muligt ud af de spørgsmål, vi havde forberedt.

Refleksion og kritik

I interviewet skal vi forholde os refleksive og kritisk overfor informantens *position*. I hans fortælling om sit exit og vejen ud, skal vi have for øje hvad hans perspektiv har af betydning. Netop det, at han ikke nødvendigvis har en positiv knytning til sekten længere. Hans kritik og fortælling vil derfor være farvet af dette og se anderledes ud, end hvis vi havde spurgt ind til hvordan et nuværende medlem forholder sig til sekten. Ud fra dette har vi en videnserkendelse, hvorfor vi ser viden som lokaliseret og situeret.

Vores intention er ikke at tage den interviewedes fortælling som en absolut sandhed der ikke kan antastes, men nærmere som et udgangspunkt for at forstå fænomenet nærmere.

Vi ønsker heller ikke hverken at komme med en generalisering eller at skulle forholde os specifikt til Scientology for at vurdere hvorvidt det er godt eller skidt, men hellere bare hvad et exit af en sekt kan betyde for de tidligere medlemmer og hvordan de selv forstår deres proces.

Selvom vi ikke var erfarne nok i interview situationen til at stille de udfordrende spørgsmål, og ikke følte at vi fik fyldestgørende svar, har vi efter at have transskriberet interviewet og have lyttet det igennem et par gange, indset at vi fik svar på alle vores spørgsmål. Til spørgsmålet om, om Robert

Dam ubevidst stadig var en del af Scientology, følte vi ikke at vi fik formuleret det klart nok og fik et svar, men vi har senere opdaget at han har reflekteret og svaret på dette senere i interviewet.

Interviewet var en succes og vi fik nogle gode svar, som vi i sammenhæng med teorierne kan analysere og diskutere.

Vi har så vidt muligt prøvet at undgå at stille ledende spørgsmål, da vi ikke ønskede at påvirke informantens svar i en speciel retning. I spørgsmålet om han ikke ubevidst stadig var en del af Scientology, har vi dog set bort fra dette. Spørgsmålet er ledende, men det giver dog samtidig informanten plads til at afkaste spørgsmålet eller reflektere kritisk over det grundet vores indgangsvinkel. Vores underdanige facon bidrog til at informanten kunne føle sig tryk i sammenhængen og derfor kunne svare mere ærligt og uforbeholden.

Den viden vi har opnået med dette interview ville muligvis kunne reproducere af andre forskere i andre undersøgelser, da nogle af svarene er gentagelser af allerede eksisterende materiale. Andre svar er dog nye, men da informanten er afklaret i sin position i forhold til Scientology, regner vi med at han ville svare det samme i en anden sammenhæng. Disse erkendelser gør at vores materiale har en høj grad af reliabilitet (Kvale et al, 2004: 318)

Interviewperson

Robert Dam

- 51 år.
- Gift med Tina som han mødte indenfor Scientology - far til to døtre (21 og 14 år).
- Medlem af Scientology: 1984-2004
- Har arbejdet som frivillig i Dianetik-centret og fungeret som auditor, blev senere tryksagsagent der var ansvarlig af hovedorganisationens medlemsblade til Europa, og fungerede udadtil som ambassadør.
- Opnåede det højeste åndelige niveau muligt inden for Scientology tilgængeligt i Europa kaldet OT V (Dam, 2011: 5).
- Har gældsat sig for at investere over 1,2 millioner i Scientology kurser, hemmelige OT-niveauer og terapi.
- Blev efter anklager i 1996 forhørt intensivt i både Danmark og USA.
- I forlængelse med sit exit lavede Dam sin egen hjemmeside efter at have læst kritik

af Scientology og samlet materiale. Siden fik tusindvis af besøg og Dam fungerede i en overgang som 'brevkasseredaktør', siden han blev kontaktet verden over af mindre og større scientologer, der følte behov for at skrive med en afhopper.

- Arbejder i dag med grafisk design og kommunikation i sin egen virksomhed for mindre firmaer.
- Udgav i 2011 bogen 'Afhopperen - Mine 20 år i Scientology' i samarbejde med Kristeligt Dagblads Forlag. Har lavet dokumentaren 'Opgøret med Scientology' der over 3 afsnit blev sendt på TV2 i efteråret 2015. Har holdt foredrag om emnet, lader sig interviewe af programmer såsom Go' Aften Danmark m.m., og får regelmæssigt tilsendt spørgsmål om emnet fra folk helt ned i folkeskolealderen.

TEORI

I dette afsnit vil Holland et als teori om *Figured Worlds* og Dee L.R. Grahams teori om *Stockholm Syndrom* blive gennemgået. Teorierne vil blive benyttet til at analysere vores interview med Robert Dam, for at se hvordan Roberts identitet er blevet præget af de forskellige verdener som han har indgået i.

Stockholm Syndrom

Stockholm Syndrom er en psykisk tilstand, hvor ofrene for en kidnapning udvikler et forhold til deres kidnapper. *Stockholm Syndrom* blev navngivet efter et røveri mod Kreditbanken i Stockholm i 1973, hvor 4 bankansatte blev taget til gidsler i 6 dage. De to 'fangevogtere' truede dem på livet, men var samtidig venlige overfor dem. Ofrene hjalp og beskyttede fangevogterne i alle 6 dage og selv efter de var blevet 'løsladt' og under retssagen, nærede de stadig en form for medfølelse og beskyttertrang over for deres fangevogtere (Dee L. R. Graham, 1994: 1-11).

For at *Stockholm Syndrom* skal kunne manifestere sig er der en række faktorer der skal være til stede. Dee L.R. Graham har forsket om emnet fra et feministisk synspunkt, men i hendes bog *Loving to survive- sexual terror men's violence and women's lives* samler hun en lang række forskellige forskeres resultater om *Stockholm Syndrom* i sit materiale, som vi mener kan bruges i henhold til at forstå Roberts tilknytning til Scientology, til trods for at have været udsat for noget, som objektivt set ville kunne opfattes som forkasteligt.

I bogen beskriver hun at relationen mellem gidsel og fangevogter er vigtig, da metoden som fangevogteren benytter har stor betydning for den solidariske reaktion. Bl.a. er det vigtigt med øjenkontakt, da det er igennem øjenkontakten at der dannes relationen imellem de to. Samtidig er sproget en faktor, da det er gennem den relaterbare og sympatiske dialog at der skabes en psykologisk samhørighed, samt er det gennem dialogen at fangevogteren kan skabe distance mellem gidsel og samfund. Ydermere manifesteres det nemmest ved at fangevogterne har en stærk personlighed og fremtoner passioneret for sin sag, mens gidslerne har en svag personlighed (Graham, 1994: 25).

Stockholm Syndromet bliver styrket i processen ved at afstanden i forholdet mellem gidsel og gidseltager bliver mindsket således at en Os-Dem forestilling bliver kultiveret, samtidig med at en sproglig, fysisk og psykisk nærhed forstørres. Efterhånden som syndromet manifesteres, da skabes der en samhørighed omkring gidseltagerens sag. En forudsætning for dette er, at interaktionen mellem de to parter øges og ikke er negativ (Graham, 1994: 25).

Endelig fremhæves den afhængighed for overlevelse som gidslet har for sin gidseltager, da jo større afhængighed jo mere veletableret syndrom. Det er en præmis at gidslet ikke har eller får negative associationer med gidseltagerne, da dette ville kunne bryde syndromets manifestation (Graham, 1994: 26).

Grahams pointer er nogle vi vurderer til at forstå 'gidsel'-problematikken statisk uden en stor mulighed for udvikling. Vi vil derfor istedet bruge Grahams pointer til at kunne fremanalysere Roberts tilknytning og gradvise afvikling fra Scientology. Yderligere forstår vi ikke Robert som et gidsel, som Graham kalder det, men ser det istedet ud fra en socialkonstruktivistisk vinkel, hvori han over tid og igennem en udvikling bliver positioneret.

“With the perception of kindness and hope, the victim denies any feelings of danger, terror, and rage that the abuser creates in her or him. The denial occurs because the terror, and thus danger, is experienced as overwhelming (that is, as threatening psychic annihilation), and the rage, if expressed, invites retaliation by the abuser. Such denial allows the victim to commence bonding to the positive side of the abuser.” (Graham, 1994: 38).

Det er med udgangspunkt i ovenstående citat vi vil bruge Grahams overvejelser omkring benægtelse til at kunne fremanalysere og tolke på Roberts forholden til Scientology.

Vi vil argumentere for at Robert får skabt et samhørighedsforhold, nogle fælles værdier og mål, samt afhængighed i form af ikke kun religion og livsgrundlag, men også økonomisk og tanken om at miste sin familie, der gør, at han senere benægter hændelsernes karakter og istedet søger at forholde sig positivt til Scientology.

Figured Worlds

Den teoretiske forankring af *Figured Worlds* bygger på teorier af den russiske udviklingspsykolog Lev Vygotskys (1896-1934) og den russiske semiotiker Mikhail Bakthin (1895-1975), imens den videreudvikler på den franske sociolog Pierre Bourdieus (1930-2002) teori om social praksis. Holland et al forsøger at samle disse teoretikers begreber til en samlet teori, som kan forklare egne undersøgelser i bl.a. Indien og Nepal. *Figured Worlds* er en social praksis teori, hvor individet skabes igennem, mens det samtidig skaber, de kulturelle praksisser som personen indgår i. Social praksis teori kan bruges til at analysere de processer som det enkelte menneske gennemgår samt hvordan personernes identitet bliver medieret gennem deres deltagelse i den enkelte begrebsverden. Holland et al bruger et eksempel af Lev Vygotsky til at beskrive hvordan vi, som mennesker indgår i *Figured Worlds*. I eksemplet beskrives hvordan vi som børn indgår i en lege verden, og i den verden manipulerer børn deres sociale omgivelser til at give mening inden for den kontekst, som legen er. Børnene afskærer sig derfor fra vores normale begrebsverden, og konceptualiserer en ny (Holland et al, 1998: 50). Legeverdenen bliver derfor et eksempel på en tidlig forståelse for den konceptualiserede begrebsverden, vi som mennesker indgår i gennem vores liv.

En *Figured World* er dermed en meningsramme i en meningsramme (Holland et al, 1998: 68), som eksempel kunne man tage Scientology, som eksisterer i en vestlig kulturel meningsramme mens der samtidig eksisterer en socialt konstrueret meningsramme. Værdien som en succesfuld forretningsmand, eksisterer i en vestlig kontekst, men er begrebsliggjort igennem socialt begrebsliggjort i Scientology, ved f.eks. en auditor der giver terapi eller et e-meter som instrument til at blive et bedre menneske og gennem dem, kan individet blive f.eks. en succesfuld forretningsmand.

En af de teoretikere *Figured Worlds* tager udgangspunkt i er Mikhail Bakhtin, som skrev inden for dialogisme. I Bakhtins dialogisme indgår individet altid i en masse forskellige perspektiver ad gangen, da de begreber vi benytter i dagligdagen alle er knyttet til forskellige betydninger alt efter den kontekst vi, som mennesker, bevæger os i (Holland et al, 1998: 15). Derfor kan vi blive influeret af de begreber vi støder på, ligesom vores indflydelse på vores omverden kan dikteres af den sprogbrug vi benytter. Holland et al forklarer Bakhtins dialogisme således:

“In the making of meaning, we “author” the world. But the “I” is by no means a freewheeling agent, authoring worlds from creative springs within (...) In authoring the world, in putting words to the world that addresses her, the “I” draws upon the languages, the dialects, the words of others to which she has been exposed. One is more or less condemned, in the work of expression, to choices because “heteroglossia,” the simultaneity of different languages and of their associated values and presuppositions, is the rule in social life.” (Holland et al, 1998: 170).

Individet i *Figured Worlds* er derfor tæt knyttet til det sociale sprog. Det er med baggrund i det såkaldte ”heteroglossia”, som er hvor sprogbrugen varierer og skaber konflikter imellem sig, at der skabes mening i det sagte og i det sociale. Det er gennem sprogbrugen og meningsdannelsen heri, at vi som individer har en svag indflydelse på vores egen identitetsskabelse. Det er i det sprog vi selv benytter at vi kan have en indflydelse på vores omverden, men sprogbrugen er reduceret til faste sociale associerede betydninger. Vi som mennesker eksisterer derfor altid i en forhandling hvor vi bliver ”spurgte” (addressed) af vores omverden samtidig med at vi altid er i gang med at ”svare” (answers) (Holland et al, 1998: 169). Vi skaber derfor altid og foranderligt mening igennem vores positioner og sprogbrug, eller som Holland et al forklarer Bakhtins selv:

“The self is a position from which meaning is made, a position that is “addressed” by and “answers” others and the “world” (the physical and cultural environment). In answering (which is the stuff of existence), the self “authors” the world—including itself and others.” (Holland et al, 1998: 173).

Selvets positionering bliver så vores væren i verden. Det er fra vores positioner at vi ”svarer” verden og forholder os til den. Vores forfatterskab (author) af verden ses igennem vores positioner,

og positionen er ligeså meget en stillingtagen til vores omverden som den måde vi ser os selv på. Dog som sagt tidligere er vores sprogbrug i vores forfatterskab altid reduceret til at være fra den kollektive oplevelse af sproget og de socialt oplevede associationer af ordenes betydninger (Holland et al, 1998: 171).

Både Vygotsky og Bakhtin anser dét som Holland et al kalder *inner speech* (indre tale) og *social speech* (social tale), som eksisterende. Social tale er hvor individet bruger det sprog og de begreber som er forstået ud fra den begrebsverden de indgår i, mens indre tale er hvor social tale og daglige oplevelser bliver forankret i personens historie og derfra skaber personens sociale positioner og kropslige reaktioner. Dog kritiserer Holland et al denne forståelse, da der i *Figured Worlds* anses en kompleksitet i relationen mellem de to typer af tale. De mener ikke at der er en fuldstændig overgang mellem de to, hvor den sociale tale kan anses som den samme som den indre tale (Holland et al, 1998: 186).

Bakhtin kan bruges til at forstå individet i en dialogisk kontekst, og hvordan individet bliver forankret gennem sproget i de *Figured Worlds*. Dog begriber dialogisme udvikling dårligt og er reduceret til at selvet kan reorganisere sig selv gennem kunst og litteratur (Holland et al, 1998: 174). Derfor benyttes primært Vygotskys teorier til at begribe udviklingen indenfor *Figured Worlds*, og Bakhtins teorier må anses som en måde at forstå individet som medierende igennem den sprogbrug som er tilstede i den begrebsverden de indgår i.

En vigtig del af *Figured Worlds* er semiotikken, som er en fortolkning, reaktion eller modtagelse af betydning ved hjælp af tegn.¹⁶ Tegnene i semiotikken kan ses som informationsprocesser i kroppen og en fortolkning af ens omverden ved hjælp af tegn eller artefakter. Semiotikken har en stor betydning for den enkelte *Figured World*. Det er igennem artefakterne i en begrebsverden der skabes social konsensus og som muliggør formidling af den enkelte begrebsverden til andre (Holland et al, 1998: 61). De kulturelle artefakter bliver gennem den *Figured World* til indre tale, hvor det bearbejdes og forankres i individets identitet (Holland et al, 1998: 117). Artefakternes mening kan blive internaliseret af individet og gennem dette gøres den enkelte praksis til meningsgivende for individet.

Semiotikkens betydning for individet beskriver Holland et al således:

¹⁶http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Leksikologi_og_terminologi/semiotik

”For [Vygotsky] the key to human existence was the ability of humans to escape enslavement to whatever stimuli they happened to encounter. And the way they did this was (broadly) linguistic, that is, through the active construction and use of symbols. Just as humans can modify the environment physically— thanks to their production of and facility with tools and symbols—they can also modify the environment’s stimulus value for their own mental states.” (Holland et al, 1998: 36).

Den semiotiske mediering er dermed central for Vygotskys teori, hvor individet har muligheden for at reagere på de artefakter som individets omverden introducerer samt selv at kunne producere artefakter indenfor den begrebsverden, som individet befinder sig i. Disse symboler og artefakter i Vygotskys teori er ikke kun begrænsede til individet, men er forankret i det sociale og kulturelle, de kan derfor, selvom de konstant er konstruerede og rekonstruerede af individet selv, anses som optaget gennem sociale interaktioner med deres omverden (Holland et al, 1998: 36). I tilfældet med Scientology bliver deres ideologi begrebsliggjort ved hjælp af social meningsskabelse angående instrumenter som f.eks. e-meteret. Et andet vigtigt begreb indenfor Vygotsky er ‘history-in-person’ som består af individets personligt opsamlede sociale historie som personliggøres af individet, og som kan bringes til nutiden og benyttes til at reagere på de situationer, som opstår (Holland et al, 1998: 98). ‘History-in-person’ kan derfor forstås som et udtryk for et multipelt subjektsyn.

Det er dermed på baggrund af den semiotiske mediering, at individets identitet bliver konstrueret og forhandlet. Ud fra denne forståelse kan identitet i *Figured Worlds* derfor ses som både dialektisk og dialogisk, da individerne i en begrebsverden vil positionere sig alt efter den semiotiske diskurs (Holland et al, 1998: 49). Ligeledes beskriver Holland et al at identitet skal ses som den måde hvorpå individet ser sig selv nogenlunde konsekvent (Holland et al, 1998: 68). Individets identitet vil positionere sig ud fra de *Figured Worlds* som personen indgår i og positioneringen vil derfor være relativ til personens egen historie. Som person indgår man i flere forskellige begrebsverdner ad gangen, og en person vil derfor bestå af flere forskellige positioner medieret igennem flere forskellige begrebsverdner (Holland et al, 1998: 64).

En anden social praktiker som Holland et al relaterer til i deres *Figured World* er Pierre Bourdieu, som også ser sproget som betydningsfuldt for den sociale værdi som en person besidder. Bourdieu udpensler dog *Habitus* som værende de vurderinger man som person gør sig, før og under en samtale (Holland et al, 1998: 129). *Habitus* kan forklares ved at kulturen generelt indlejres i

individet (Ragans, 2013: 71) og dermed kan anses som en persons historie der viderebringes indlejret, som personens kulturelle positioner, der udgør nogle bestemte ressourcer, muligheder og begrænsninger. Sproget og ens positioner ift. samtalen har derfor betydning for ved hvilken succes man har i at benytte ens positionelle ressourcer.

Bourdieu beskriver vores person således:

“Bourdieu suggests, our bodies are repositories of a complex set of associations—of actions (movements), figures (categories), and contexts (environments)—sedimented from experiencing concrete instances of their combination, their work together.” (Holland et al, 1998: 279)

Ens selv kan derfor beskrives som værende en række associationer: aktiviteter, figurer og kontekster som bliver til *sedimentet*, hvor kombinationen af de forskellige oplevelser lagres og bliver til en persons kvaliteter, såsom ære e.l. I dette kan *sedimentet* sammenlignes med Vygotskys History-in-person, hvor, vi som mennesker, består af en række forskellige historiske associationer, hvormed vores positioner kan forklares.

Lokale eller forskellige *Figured Worlds* vil hver især have en række kvaliteter som anses for værende vigtigere end andre, og gennem kvaliteterne vil en persons personlige værd bedømmes af de andre der indgår i den samme begrebsverden (Holland et al, 1998: 128). Sedimentet kan derfor ses som værende af betydning for ens relation til den begrebsverden man indgår i. Som eksempel kan man tage Scientology hvor de ansete kvaliteter der lægges op til, er en hårdtarbejdende scientolog som tør forbedre sig ved at indgå i kurser og lignende og jo mere man tillægger sig de værdier gennem kurser ved organisationen og spejler sig i andre medlemmer, jo nemmere har man ved at indgå på lige fod med andre Scientologer.

Dog adskiller Bourdieus teori sig fra *Figured Worlds* ved at anse improvisationer som værende karakteriske for den sociale adfærd og at improvisationer først har en betydning for den næste generations *Habitus* (Holland et al, 1998: 45). Holland et al mener dog at improvisationer har en betydning for personens habitus i det øjeblik improvisationen kan anses som brugbar i den begrebsverden hvor den sker. Dette betyder at i *Figured World* er improvisationer muligheden for individet til at forhandle ny mening og skabe et nyt sediment, som kan benyttes positionelt fremadrettet af individet eller inkorporeres som en kvalitet i en begrebsverden (Holland et al, 1998:

17). Dog er det i Bourdieus forståelse at forandringer sker over en periode på generationer, hvor individets reaktion på det nye først forankres i den næste generation og accepteres der, mens den i Holland et als forståelse kan ske medieret over et par år eller lignende gennem den semiotiske mediering.

Gennem disse forskellige positioner vil individet navigere i tilværelsen, og de forskellige begrebsverdner som individet indgår i. En af de elementer vi er interesseret i er hvordan *Figured Worlds* begriber individets udvikling. Holland et al beskriver udvikling således:

“The possibilities of heuristic development do not mean that humans are free to develop whatever subjectivity they wish and to do whatever strikes them at the moment. Far from it. One’s history-in-person is the sediment from past experiences upon which one improvises, using the cultural resources available, in response to the subject positions afforded one in the present. The constraints are overpowering, yet not hermetically sealed. Improvisation can become the basis for a reformed subjectivity.” (Holland et al, 1998: 18).

Et af kernebegreberne i Holland et als tekst er improvisation, hvor det er gennem improvisationen at individet skaber nye eller overgår imellem begrebsverdner hvori identiteten kan forhandles (Holland et al, 1998: 18). Improvisation kan derfor ses som en persons historie der i nutiden mødes af nye omstændigheder eller lignende, hvor der ikke er en forberedt reaktion, som nødvendiggør en ny reaktion sat udenfor den etablerede forståelse af personens begrebsverden. Dog ses udvikling som heuristisk hvor personen skal prøve sig frem og evaluere de beslutninger og den læring der har været igennem improvisationen.

Holland et al bruger selv et eksempel om Anonyme Alkoholikere (fremover AA), hvor hun benytter *Figured Worlds* til at beskrive AA som en *Figured World*, og betydningen af denne for medlemmerne (Holland et al, 1998: 66). Hun skriver at i AA, bliver individerne indlemmet eller rekrutteret ind i en ny *Figured World*, der består af en ny tilgang til hvordan individet skal se sig selv fra eget og andres synspunkt. Holland beskriver det som et epistemologisk skifte, hvori personen ser selvet og igennem denne heuristiske tilgang forhandle en ny forståelse af sig selv, ved at bruge artefakterne fra AA (Holland et al, 1998: 70). Historiefortællingen hvor de fortæller om dem selv som alkoholikere, bliver en måde at forstå sig selv på, imens de benytter artefakterne fra AA til finde ny mening i deres nye begrebsverden.

En persons identitet er derfor relativt til den begrebsverden som personen indgår i. Identiteten skabes i spændingsfeltet mellem det kulturelle, sociale og personens historiske positioner, som i

Figured Worlds kaldes for improvisation. Identiteten er derfor altid i forandring og foranderlig, da mening i den eksisterende *Figured Worlds* er i forandring og foranderlig.

Vi vil benytte *Figured Worlds* til at beskrive hvordan Robert Dam har bevæget sig igennem flere forskellige begrebsverdner, og benytte teorien til at beskrive disse begrebsverdens indflydelse på ham, samt søge at diskutere Roberts egen indflydelse på hans udvikling. Teorien åbner for en analytisk tilgang til Roberts sidste 11 år fra sit exit af Scientology til idag, hvor *Figured Worlds* kan bruges til at beskrive Roberts deltagelse i Scientology og hans indgang i flere forskellige begrebsverdner som afhopper o.a.

ANALYSESTRATEGI

Denne analyse består af tre afsnit, der tager del i nogle skelsættende punkter i interviewpersonens livsskildring igennem interviewet såvel som dokumentaren 'Opgøret med Scientology' (TV2, 2015). Vi har valgt at navngive dem 'Hvor er du nu', 'Hvor var du' og 'Hvordan kom du hertil'. Denne opdeling skal forsøge at holde fast i interviewpersonens nuværende position, således at det netop bliver en forankret exit-skildring der kommer frem og fastholdes.

Interviewet med Robert skal derfor ikke fremstå som facts, men netop en subjektiv skildring af hans fortælling og forståelse nu, hvor han kigger tilbage på sin egen exit. Et exit fra en ideologisk sammenhæng der udgjorde en forestillingsverden ved hjælp af et socialt begrebsapparat- og værdisæt, som han har levet i og handlet med i over to årtier. Det er en fortælling der kan forstås anderledes eller blive fremsat forskelligt i andre sammenhænge, eller tidligere udtalelser, eksempelvis i form af dokumentaren, interviews m.m. I analysen af Roberts udlægninger skal hans nuværende position derfor læses ind.

Med udgangspunkt i Dorothy Hollands udarbejdelse af begrebet *Figured Worlds* vil vi analysere Robert Dams transformationshistorie ved at følge hans egen skildring af hans udvikling og forandring gennem en gradvis afvikling med Scientology. En historie, der spiller sig ud over 20+ år, hvoraf selve afviklingen udgør omkring 11 år til i dag.

Nogle af de overordnede tematikker i udviklingshistorien vi vil have for øje er, hvad der forandrer sig og hvorvidt der er noget, der forbliver det samme i sådan en exit-historie for interviewpersonen. Vi vil prøve at spore os ind på hvorfor Robert gik ud, hvilke syn han har på det i dag overfor dengang, samt hvorvidt der er nogle erkendelser og nye livssyn han sætter istedet for organisation, og slutteligt om der ses nogle genkendelige ting i udviklingen og hans nutidige positionering.

ANALYSE

Hvor er du nu

I det følgende afsnit vil der blive taget udgangspunkt i Roberts udlægning af hans nutid, herunder elementer som udgør hans identitet og livsverden, ved at se på hvad der fylder i hans liv i dag. Vi vil fremanalysere hvordan han kigger tilbage på sin tid i Scientology, om han sætter noget i stedet for i den rolle organisationen har fyldt i hans liv og på hvilken måde han bruger sin fortælling. Alt dette for at undersøge de udviklingssider der er i Roberts transformationshistorie samt at blive klogere på hvorvidt der vedhæfter sig nogle gamle værdisæt m.m. i det nye.

Livet efter Scientology

Når Robert bliver spurgt ind til om det ikke kan siges, at han stadig er medlem af Scientology, når nu han stadig beskæftiger sig så meget med den forståelse, værdisæt og sprogbrug der hører sig med, i forlængelse af sit arbejde med både bog, dokumentar og de mange interviews og foredrag han holder m.m., bliver spørgsmålet egentlig ikke besvaret fyldestgørende grundet nogle misforståelser og omtolkninger (Bilag 1: 61-61). Robert svarer istedet at dokumentaren er lavet for et stykke tid siden og at det var hans måde at fortælle sin historie en sidste gang for et større publikum, som er nemt for øvrige nysgerrige at vende tilbage til frem for de enkeltstående foredrag. Robert kommenterer dog også på den hjertevarme respons han har modtaget og hvor overvældende men også fed den er at modtage. Robert konkluderer når vi spørger ind til om det ikke er hårdt at dykke ned og beskæftige sig med en sådan fortid at, det var ikke var hårdt, men istedet en god og spændende måde for ham at sætte punktum for det: "Hvor mange gange skal jeg bruge ordet scientology i resten af mit liv". Jeg gider ikke rigtig bruge det mere (...) [efter foredrag, bog og dokumentar] nu lukker jeg det kapitel." (Bilag 1: 64).

Robert forklarer sin hverdag som præget af lange arbejdstider, stress, tid til familie og enkelte forespørgsler omkring interviews m.m. omkring Scientology. I forlængelse af både bogen og dokumentaren er vi nysgerrige overfor hvor meget Robert mener, Scientology fylder i hans liv i dag, samt hvordan han har det med det. Til det spørger vi ind til, at hvis det hele var svindel og en stor pengemaskine som hans kritik lyder på, om han så ikke bare kunne droppe det helt, give slip og beskæftige sig med noget andet, da svarer Robert:

“Der er nogle der gør det. Men i og med at jeg var en ambassadør, øhh jeg har forsvaret organisationen, jeg har forsøgt at udbrede budskabet (...) når jeg så finder ud af hvad det er for et monster jeg har hjulpet og bidraget til, doneret masser af penge til, så føler jeg et ansvar.” (Bilag 1: 68).

Robert understreger nødvendigheden for ham at rode bod på det han har gjort og hvordan hans ambition har ændret sig:

“Så nu har jeg støttet et monster i 20 år, nu kan jeg måske bruge det til noget positivt og gøre noget godt for mine omgivelser. (...) Jeg tænker mere på for tiden hvad jeg kan bidrage med, til, verden, til samfundet, end hvor mange penge jeg kan tjene for eksempel.” (Bilag 1: 70).

Fejlbehæftede Robert

Når Robert så bliver spurgt om han har sat noget istedet for Scientology, eller dyrker noget andet der svarer han,

“(...) jeg prøvede da jeg skulle lægge Scientology fra mig, der prøvede jeg at nulstille alt. (...) jeg tror ikke på nogen lære. Jeg tror ikke på noget som helst, jeg er bare... Mig. (...) og anerkender at jeg ikke er noget supermenneske. Men at jeg bare er mig med alle de fejl og mangler der nu engang er en del af min personlighed. (...) Så jeg vil hellere prøve at se om jeg kan finde ud af at leve med mig selv, som den jeg i virkeligheden er, istedet for at have nogle høje idealer, som jeg hele tiden skal forsøge at øhh være, mande mig op til at nå dem og være på vej til at blive bedre og bedre. Og sige “okay, nu dropper jeg alt det der, jeg er

et fejlbehæftet menneske.” Øhh, kan jeg håndtere det? Kan jeg håndtere at være det? (...) kan jeg være det? Kan jeg acceptere mig selv for alle de fejl jeg har? Øhh, hvem er jeg egentlig? Hvem er jeg uden nogen tro? Uden et eller andet ideal? Uden noget som helst. Hvem er jeg så? Hvad er min sande identitet?” (Bilag 1: 50-51),

og pointerer, at det for ham i sidste ende bare har givet mening at give sig selv lov til at føle de negative sider, at erkende sine fejl og mangel på succes samt det fejlslagne forsøg på at blive et supermenneske. Robert pointerer, at han opgiver en søgen efter en ny guru, livsfilosofi eller fællesskab herom, det er noget han fremhæver som for begrænsende. Denne udtalelse som også ses i andre afskygninger i interviewet, i diverse videoklip samt dokumentaren osv., hvor Robert formår at kunne forholde sig positivt over for hele oplevelsen og for de menige medscientologer, siger en del om den verdensopfattelse og selvforståelse han har i dag. En vigtig pointe vi drager i forhold til Grahams udlægning af *Stockholm Syndrom*. I og med at Robert i dag opfatter Scientologys metodikker og ideologi anderledes, gør også at der ikke er samhørighed imellem parterne, og at de ikke har et fælles mål længere.

At tænke og gøre som en scientolog

Robert får italesat hvordan de mange års brug af begreber, teknikker m.m. stadig sidder fast og er noget, som han kan tage sig selv i, hvor andre ting er mere ubevidste. Det var noget hans bog, som tog ham fire år at skrive, hjalp ham med at blive opmærksom på: “(...) den hjalp mig i meget høj grad også til at skrælle de her mange lag, altså Scientology tankegange, Scientology livssyn, fordi når jeg sidder og skriver, så lige pludselig så kunne jeg godt se: Gud, sådan tænker en scientolog!” (Bilag 1: 73).

Når vi spørger ind til om Robert bruger nogle af de metoder og redskaber han lærte i hverdagen, svarer han at det ikke er bevidst og erkender at det er noget han har svært ved at skelne mellem. Robert pointerer dog, at han grundet sin tid i Scientology, har fået det godt med at kigge folk i øjnene og mærke personerne - noget han ikke kunne før, men om det direkte skyldes Scientology, er noget han ikke vil afvise (Bilag 1: 46).

Holland et al beskriver hvordan artefakter kan være et produkt af ens sociale historie:

“Rather mediating devices are part of collectively formed systems of meaning, products of social history. Although individuals constantly construct and reconstruct their own mediating devices, most of their constructions are not original.” (Holland et al, 1998: 36)

Ligesom Robert der stadig benytter sproget og tankegangen fra Scientology, som en del af hans nuværende referenceramme. Man kan på denne vis se hvordan artefakterne bliver medieret og får ny betydning for Robert, som han forholder sig til.

For at eksemplificere teknikernes brugbarhed, fortæller Robert om en anekdote med sin datter under filmningen af dokumentaren. Han lavede et eksperiment med at afprøve nogle kommunikationsøvelser på sin yngste datter, hvor hun selv brugte dem i sin klasse og formåede at få styringen i klasselokalet (Bilag 1: 47), hvor Robert konkluderer, “(...) det styrer hun bare! Hun kan bare kontrollere dem. Og det er en vigtig del af Scientology, det at kunne kontrollere sine omgivelser. og det er jo også en god egenskab, hvis ikke den bruges forkert” (Ibid.).

Endeligt når Robert bliver spurgt, at siden han har brugt så mange ressourcer på at kritisere Scientology, hvad han så mener der burde sættes istedet for. Han kommenterer på, at han personligt ikke mener at han sætter noget istedet for i dag - noget vi gerne argumentere for senere, at han faktisk gør i form af sin virksomhed og nye livsfilosofi, selvom den ikke kan betegnes som en religion eller lægger sig op af en leder, her er det istedet ham selv der sætter grænser. Men når Robert tilspørges om han har et ideal eller bestemt punkt han kan ramme ned på, sådan så Scientology i hans øjne ville fungere, da svarer han, “(...) men det ville være en fuldstændig grundlæggende ændring. (...) Lige nu der er det penge og magt [der styrer organisationen].” (Bilag 1: 56). Robert kommenterer yderligere, at der begås en masse kriminalitet i form af frihedsberøvelse, fysisk og verbal vold (Bilag 1: 56). Så for ham at se er det næsten utænkeligt at Scientology skulle nå et punkt hvor de gjorde deres organisation mere transparent, tilgængelig og handlende ud fra gode intentioner. Dog konkluderer han, at de basale værktøjer hos Scientology faktisk er gode og kunne bruges som man ser det i coaching virksomheder. På denne måde kunne man gøre op med fanatismen og det store mål om at cleare planeten.

Robert vurderer: “[jeg] Gider ikke rigtig mere og så er Scientology også så småt i virkeligheden, det fylder bare meget i folks bevidsthed, det har fyldt, de [Scientology] har været gode til at positionere sig selv. Men det er så småt. Og der er så mange andre ting der er vigtigere, så jeg tror ikke jeg

kommer til at beskæftige mig mere med det.” (Bilag 1: 74). Konkluderende siger Robert, “(...) jeg gør ikke noget aktivt mere fordi nu synes jeg at jeg har taget den tårn og så er der et andet liv der venter foran mig.” (Bilag 1: 77).

Hvor var du

I det følgende afsnit vil der blive taget udgangspunkt i Roberts tid i Scientology, set fra i dag. Her vil især anekdoter derfra, grundene til hvorfor han blev en del af organisationen samt hans eget verdenssyn blive udforsket.

Jagten på succes - den instrumentelle handlen

Gennem interviewet fremhæver Robert hvordan Scientology er noget der er forankret negativt og ses af mange som noget bestemte typer 'falder for' - ret karikeret som enten skyldes dumhed, lav uddannelse eller desperation (Bilag 1: 70,78). Men til det pointerer Robert hvor vigtigt det er for ham at dele hans egen fortælling, da han stadig føler et ansvar efter at have støttet organisationen i så mange år. Han pointerer at han ønsker at bruge fortællingen positivt da det netop kan bringe lys på grundene til hvorfor mennesker ville vælge at blive en del af Scientology, til trods for at det for andre kan virke skingrende åbenlyst, at det er forkert. Som Robert fortæller det, så er det fordi, ”(...) at man ønsker sig noget i livet” (Bilag 1: 78), hvorefter han sammenligner det med eksempler såsom slankediæter og ludomani - begge brancher som er kæmpestore, til trods for at det er bevist hvor små chancer man har for enten at vinde eller hvor dårligt de her hurtig-kure virker. Her er hans pointe, at det ikke nytter at snakke ned til de mange tusinde mennesker der gør brug af den slags eller for den sags skyld stadig er en del af Scientology. Heller ikke at kalde det for mageløst primitivt, men at man istedet må forstå at det skyldes, at det for den enkelte er et håb om at det er dét der kan give dem det, de skal bruge i deres liv. Det er en søgen efter succes, lykke og magt i alle dens afskygninger.

Ved at indgå i Scientology som en *Figured World*, bliver man lovet og bekræftet i ens søgen efter de tidligere nævnte idealer. Dorothy Holland skriver om novicen, der ikke kender til den begrebsverden, han indgår i. Han vil bevæge sig ud fra regler og påstande, som bliver italesat igennem den nye ideologisk sammenhæng, som Scientology udgør, og individets identitet vil i starten blive medieret ud fra disse konsensus regler (Holland et al.: 117). Scientologys instrumentelle forståelse omkring individets vej til lykke osv. bliver gradvist optaget af Robert som

person, og samtidig bekræftet af den Scientology verden, som Robert bevæger sig igennem til daglig.

Den instrumentelle forståelse er noget der ses forklaret hos den tyske filosof og sociolog Jürgen Habermas' (f. 1929) inden for kritisk teori. Det er med udgangspunkt i hans forståelse af *instrumentel handlen, systemverden og kolonisering af livsverden* det bliver muligt at forklare Scientologys ideologiske virke og idealer.

Habermas' systemverden og den egocentriske rationalitet kommer til udtryk i den instrumentelle/strategiske handling, og kan ses eksemplificeret i vores analyse igennem Scientologys overbevisning om igennem diverse redskaber og niveauer at kunne forbedre mennesket, udrydde det reaktive sind og som resultat heraf gøre det til et supermenneske, der kan styre sig selv og dets omgivelser. På denne vis kan det argumenteres for, at der sker en system-kolonisering af livsverden (Habermas, 2013: 400).

Men på samme tid lægger Robert også op til, at man netop ikke opnår succes med sit liv ved at følge de her instrument-lignende tilgange som Scientology tilbyder, eller eksempelvis de nævnte diæter. For Robert at se handler det istedet om nogle psykiske livsomstillinger og perspektiver, der skal forandre sig (Bilag 1: 79). En ret vigtig erkendelse som Robert gør sig igennem interviewet og som knytter sig til hans nuværende indstilling overfor det at opnå succes og hans egen tid i Scientology:

“(…) når man ser på det, så har jeg faktisk haft fiasko med samtlige af mine målsætninger, jeg blev sgu aldrig nogen professionel musiker og jeg blev ikke nogen stor forretningsmand, jeg blev heller ikke noget åndeligt supermenneske, så på en eller anden måde så har det hele været en kæmpe fiasko!” (Bilag 1: 38-39).

Den personlige oplevelse over for kritikken

I dokumentaren forklarer Robert hvordan hans første møde med Scientology det sker, hvor han på gaden i København bliver tilspurgt om han ikke godt kunne tænke sig at få taget en gratis personlighedstest, som han så indvilliger i. Noget der tiltrækker den dengang 20-årige Robert er bl.a. repræsentanten for Scientology, som er en venlig, imødekommende og overbevisende samt pænt klædt ung kvinde iført jakkesæt og stiletter. Ved denne her terapi-lignende situation som tager et par timer oplever Robert så hvor dybt det påvirker ham. Han bliver bedt om at genkalde

forskellige ting, hvor han skal snakke i nutid og de lander ved en episode i hans liv hvor han er 15 år og er i dyb kærestesorg. Intervieweren har en meget insisterende, kommanderende og på samme tid opmuntrende tilgang, og den episode føles så virkeligt for Robert at han bliver overvældet med den samme slags sorg.

Hvilket passer overens med Grahams teori, om hvordan der udvikles *Stockholm Syndrom* igennem sproget ved at benytte den imødekommende tone, i dette tilfælde overfor Robert. Ved at være imødekommende og forsøge at være tilnærmelig skabes der et bånd mellem ansøgeren og intervieweren (Graham, 1994: 25).

Robert pointerer hvor meget det påvirkede ham og hvor svært det var for ham at holde følelserne igen, og hvordan han nægtede at vise disse følelser over for den her fremmede interviewer, som Robert lige havde mødt. Efterfølgende går Robert derfra "(...) simpelthen så lys i sindet som jeg ikke har været nogensinde, altså, jeg var bare, jeg tænkte hvad fanden, har det virkelig ligget der?" (Bilag 1: 12), en følelse han senere beskriver som chokerende men på samme tid euforisk. Robert demonstrerer i endnu en anekdote, hvordan de her simple værktøjer viser sig at være ret effektive: efter bare et par uger i Scientology og efter at have været på et kommunikationskursus får Robert brugt de nye tillærte teknikker i 'det virkelige liv', i en situation hvor han dem foruden mener, at han ikke ville have gået derfra i live (Bilag 1: 13-16). Robert ser de her basale teknikker have en stor virkning i hans eget personlige liv og det er noget der for ham virkelig åbner øjnene op for dets potentiale. Noget der bidrager til at han ikke hører efter al kritikken, da han netop vælger at stole på de oplevelser han selv har haft (Bilag 1: 16).

Scientology har gennem deres lære konstrueret vejen til det ideelle menneske, hvor man som medlem kan avancere igennem kurser, som tilskrives det optimale menneske eller supermennesket. Igennem kurserne kan Scientology derved konstruere scientologens forståelse for verden, og igennem dem mediere individets identitetsudvikling i en bestemt retning (Holland et al. 1998: 66). Som nævnt tidligere har der fra Roberts synspunkt, været en instrumentel forståelse som bestod af, at hvis man bare tager disse kurser så kan man dette. Man kunne antyde at på baggrund af Roberts udlægning af brugbarheden af kurset, havde han allerede dér godtaget Scientologys instrumentelle forståelse. Han bruger kommunikationskurset som en 'confirmation bias'. Han bekræfter

Scientologys metodik for sig selv ukritisk, uden at reflektere over andre mulige løsninger. Og igennem det forhandler og retfærdiggør han sin nye identitet som scientolog.

Noget af det Robert italesætter som værende en vigtig faktor til overhovedet at være medlem i Scientology er ønsket om succes, og det er noget af det, som han påpeger holder ham i organisationen i de mange år. Noget der viser sig at være en stor drivkraft i hans 20-årige forhold til Scientology. I starten af Robert medlemskab er der et brændende ønske om at blive succesfuld indenfor musikken som trommeslager (Bilag 1: 37), hvortil han fik mulighed for at øve med en af Danmarks største trommeslagere. Dog ændrede ambitionerne sig for Robert og snart ønskede han istedet at være en stor forretningsmand, der kunne tjene godt så han kunne være med til at donere store beløb til organisationen (Bilag 1: 38). Med Scientology var det i hans perspektiv muligt at blive til det her åndeligt frigjorte menneske, så han kunne udleve sit fulde potentiale og opnå stort succes, så længe man altså betalte for alle kurserne og terapi-sessionerne, som Robert pointerer koster mange penge.

Scientology dyrker altså en forsimpeling igennem instrumentel forståelse, hvor man bare skal lære nogle teknikker og komme bort med sine skavanker, fobier og angst der hindrer én, således at man kan få succes med dét, man sætter sig for at opnå. Som Robert selv fortæller det:

”(...) de der lysende mål man har med det, som hører til den tro. (...) et helt frigjort, åndeligt frigjort menneske, der bare kan udleve sigt fulde potentiale altså, du ville noget, så gør du det, og får succes med det (...) man kan bare klare alle tingene, det du rør ved, det bliver til guld (...) Dét er målet (...) det er de ting scientology drejer sig om.” (Bilag 1: 36-37).

Med Scientologys teknikker forestiller Robert sig at han kan opnå sit fulde potentiale. Han bruger med andre ord Scientology og dets lære som et instrument til at blive et supermenneske med stor succes i det, han sætter sig for.

Ønsket om at være succesmenneske er dog ikke forbeholdt medlemmer af Scientology, tværtimod er det et almindeligt menneskeligt ideal der ligeledes kan findes som ideal i dagens Danmark. I Roberts tilfælde ligner det at han med denne her instrumental-forståelse får brugt Scientology og dets teknikker som en slags krykke for at spille musik i og med han får antydnet, at han kunne blive til noget der.

Konfrontationen med kritikken

Roberts brud med Scientology er ikke noget der sker over en enkelt dag, eller sågar episode, men et længere et, der strækker sig over flere år i en gradvis proces.

Robert betegner i dokumentaren en vigtig hændelse i 1996, hvor han blev anklaget for at skulle have snydt organisationen for flere millioner, i forbindelse med hans stilling som tryksags agent, hvori han var ansvarlig for at producere blade til Europas medlemmer.

Robert nægter sig skyldig i anklagerne der finder sted i Danmark, men til trods for at Robert kunne dokumentere sin uskyld, blev han alligevel sendt til forhør i januar 1997 i USA, hvor han skulle forsvare sig over for anklagerne.

Forhøret bliver afviklet ved Scientologys hovedkvarter, placeret i Clearwater, Florida, og forløber sig over 21 dage hvor Robert bliver tilbageholdt.

Den næsthøjeste i hierarkiet, Mark Rathburn, med titlen som Inspector General, vil personligt tage sig af Roberts sag og til lejligheden skriver Robert en lang rapport om de anklager han er blevet påduttet, samt vedlægger den dokumentation han har til sin fordel. Under afhøringen anvender Rathburn E-meteret, fast besluttet på at få Robert til at tilstå - noget som Robert nægter at gøre. Efter tre ugers forhør, der ifølge Robert foregår både dag og nat, foretaget af både Rathburn og hans fire assistenter, ser Robert det som en eneste mulighed at indrømme at han har begået en fejl, således at han kan komme hjem til sin familie. Robert påpeger i dokumentaren, hvor afkræftet han følte sig og derfor ender med at erkende, at han har begået en fejl. Som resultat heraf bliver Robert idømt at betale en compensation på 180.000kr. tilbage til organisationen. Senere viser det sig at Robert ikke får lov til at tage hjem, før han giver Rathburn en fuld tilståelse og angrer. Noget som Robert igen ser sig nødsaget til at gøre. Grædende beder Robert om endnu chance, som Rathburn giver ham eftersom han har fået den fulde tilståelse.

Til trods for denne hændelse og at Roberts normale jobstilling som tryksags agent inden for Scientology bliver taget fra ham, da tror Robert og hans kone stadig på læren og begynder at få en normal hverdag inden for Scientology-organisationen igen. Noget som han i dag betegner som absurd.

I efteråret 2003 får Robert en mail fra en anden højtstående Scientolog, der tilmed er hans svoger. Det er en mail hvori Scientologys ledelse bliver kritiseret, og der bliver henvist til links m.m. -

noget som ifølge Scientology er direkte forbudt at beskæftige sig med (TV2, 2015: afsnit 2-3: 1:17:00-1:43:20).

Efter Robert har gennemlevet afhøringen kommer han hjem og forsøger at vende tilbage til en normal hverdag. Han lægger op til at han efter episoden har været upåvirket udover en ny gæld. Dette kunne man tolke som værende Roberts *Stockholm Syndrom*, hvor han fornægter at han er blevet udsat for psykologisk 'misbrug', og gennem hans fornægtelse søger at se de gode sider i Scientology for at kunne blive der (Graham, 1994: 38). I denne fornægtelse reagerer han ikke på sit 'misbrug'. Fornægtelsen har derfor en indflydelse på hans handleevne i situationen. Det er først efter at Robert modtager en e-mail fra sin svoger at han begynder at tage aktivt stilling til Scientology, hvori hans handleevne bliver udvidet.

Hvordan kom du hertil

I det følgende afsnit vil Roberts bevægelse fra hvor han var da han var i Scientology, til i dag beskrives. Der vil tages udgangspunkt i de elementer som Robert prøvede at erstatte Scientology med i sit liv, for at undersøge Roberts identitets udvikling igennem de sidste 11 år.

Den uafhængige Scientolog

Efter exitet fortæller Robert om hvordan han mistede sine venner, sit sociale netværk, uddannelse og indtægt (Bilag 1: 17). Han beskriver selv nødvendigheden for at erstatte Scientology med noget andet:

”Altså, jeg var klar over at jeg var nødt til at komme ud af den organisation, fordi den var så bundrådden, øhh, men det at jeg fandt ud af at læren stadig fandtes bare uden for, og bare helt uden for organisationens kontrol, det var en af de ting der var med til at jeg ville tage springet hurtigt, ikke? (...) Så jeg havde brug for noget at erstatte det med. Og det er helt åbenlyst, det havde jeg, og det ved jeg også andre har, der, som forlader et eller andet. De har brug for noget at sætte i stedet for. Og det kan jeg ikke se der er noget galt i.” (Bilag 1: 49).

Robert Dam erkender hans personlige behov for at erstatte Scientology efter exitet. På baggrund af dette startede han og hans kone op i en organisation, som hed Freezone, hvor man kan dyrke læren fra Scientology uden om Scientologys organisation. De gik begge i Freezone i 4 år efter exitet, og

om Freezone fortæller Robert således: ”og så fortsatte vi med at dyrke [Scientologys metoder]... man kan ikke bare give slip på *alt* på en gang... Det virker bare ikke, ikke når man har dyrket det i så mange år, så meget.” (Bilag 1: 30).

I Dorothy Hollands tekst beskriver hun en persons identitet ved at tage udgangspunkt i Anonyme Alkoholikere (fremover AA). Hun beskriver at identiteten er den måde en person forstår sig selv på og den forståelse er nogenlunde konsekvent, ligesom et medlem af AA der vil påstå at, selvom de er ædru, er de stadig alkoholikere. Denne form for identitet er konstrueret relativt i forhold til den *Figured World* som personen indgår i (Holland et al, 1998: 68).

I Roberts tilfælde forsøger han at fastholde sin positionelle identitet som scientolog. Han forsøger at erstatte organisationen Scientology med Freezone, så han kan blive ved med at praktisere Scientologys metoder. Robert fastholder sin tro på Scientologys lære, som vejen til at blive et supermenneske og i det forsøger han at fastholde den identitet som er blevet konstrueret igennem Scientology.

Dog bryder Freezone med Roberts forestilling om hvad Scientology også er:

”Vi syntes [Freezone] var meget sådan løst og lidt lallet og sådan noget der, og man sad og drak urtethe i pauserne og sådan og så videre... Hvad fanden er det for noget, ikke? (...) vi syntes det var MEEEEGET løst, fordi scientology er det bare *zum zum * *super* stringent. YES SIR, altså en meget militær tone og så videre, ikke.” (Bilag 1: 29).

Robert forklarer her at forandringen imellem Freezone og Scientologys organisations tilgang, var den disciplinære tilgang til læren. Bruddet mellem det gamle og det nye bliver derfor en kulturel kløft hvori Robert nu skal forlige sig med en ny måde at opnå sit ideal. I citatet ovenover forklarer Robert hvordan Freezone bryder med den *Figured World* han er vant til. Dorothy Holland beskriver hvordan kulturelle artefakter og viden som indgår i de nye *Figured Worlds* man indgår i, skal gøres til selv-viden, for at kunne forstå og fuldt ud indgå i den nye *Figured World* (Holland et al, 1998: 66). Den kulturelle viden skal derfor kunne forstås som en måde at se sin egen identitet på, ud fra disse nye kulturelle idealer, som går ind og bliver en del af individets identitet, og på den måde

accepterer denne nye *Figured World*. Robert fortæller at i Freezone bliver der slækket på disciplinen, som har fyldt meget da han var medlem af Scientology. Freezone som en *Figured World* bryder derfor med Roberts forestilling om den *Figured World*, som han før har indgået i.

Efterfølgende fortæller Robert:

”(...) Men efter 4 år, så kunne jeg godt se at det, at det førte mig jo ingen vegne. Jeg blev jo ikke, ikke til et bedre menneske, jeg blev jo ikke et supermenneske. Jeg blev på ingen måde, altså jeg blev jo bare mere fjern fra virkeligheden” (Bilag 1: 31)

Roberts instrumentelle forståelse af læren som et værktøj til at blive et supermenneske og et bedre menneske, erkendes ubegrundede efter 4 år hos Freezone, hvor Robert ender med at gå ud. Roberts behov for at deltage og videreudvikle sig selv inden for læren af Scientology ender efter han går ud af Freezone (Bilag 1: 37). Roberts identitetsudvikling er ikke evident i interviewet, men forsikringen for Robert om at han kan fortsætte sit arbejde med læren, og der ved videreudvikle af sig selv som et åndeligt supermenneske, giver ham en forsikring om at exitet fra Scientology ikke bryder fuldstændig med hans væren og forståelse af verden (Bilag 1: 49).

Afhopperen Robert Dam

Efter exitet fra Scientology skiftede Roberts identitet fra scientolog til afhopperen Robert Dam. Lige efter exitet, som han selv beskriver som højlydt, afhoppede flere danske scientologer. Efter afhopningen, som Robert kalder sit exit, afholdte han og hans kone et samlingssted for de scientologer som efterfulgte Roberts exit, som han betegner værende 10% af de aktive medlemmer i Danmark på det tidspunkt (Bilag 1: 28). Robert kaldte det et ‘after church party’, hvilket kunne give Robert og hans ‘medafhoppere’ en mulighed for at socialisere og forhandle deres nye identitet som ex-scientologer på plads imellem sig. Dog faldt fællesskabet fra hinanden da fællesnævneren, som var Scientology, ikke længere var tilstede (Ibid.: 30).

Robert afholdte også foredrag om sin tid i Scientology og på baggrund af sit exit, hvis værdi han fortæller om:

”Øhh, og en af grundene til at jeg lavede dokumentaren, det var at jeg blev kaldt ud til foredrag, og da jeg havde været ude og holde foredraget 30 gange eller sådan noget, så tænkte jeg også at nu gider jeg sku ikke fortælle min historie mere (...) Men så kommer man ud og så sidder der måske en smal fulde sale, folk synes jo det er meget

spændende, også taler man og fortæller et par timer også kan de stille spørgsmål, og bagefter kommer folk op og nogle giver en knus (...) ” (Bilag 1: 62).

Robert fortæller her om foredragene hvor han kan fortælle sin historie og få feedback på den fortalte historie. Dorothy Holland skriver om vigtigheden ved at fortælle sin egen historie i AA, og hvordan denne fortælling hjælper individet til at indgå i denne nye *Figured World* (Holland et al. 1998: 71). Foredragene, dokumentaren og bogen giver dermed Robert mulighed for at fortælle sin egen historie samt mulighed for at fortælle den i en kontekst af hans nye *Figured World*, hvori Roberts positionelle identitet kan konstrueres som afhopper i stedet for scientolog.

I dokumentaren møder Robert en af de forhørsledere, som han beskriver at have holdt ham indespærret og afhørt ham i dagevis (TV2, 2015: afsnit 3: 34:13). Han beskriver hvordan han i situationen føler sig afslappet, modsat tidligere hvor at det at komme ud af Scientology, betød at han frygtede denne person. I interviewet beskriver Robert at den paranoia der havde fulgt ham efter exitet forsvandt i mødet med denne person (Bilag 1: 72). Mødet med denne person blev en erkendelse for Robert at han var ude af Scientologys greb, og den frygt og ubehagelige følelse af at måske en dag, at blive konfronteret af Scientologys idéset, blev ændret til en ligegyldighed, med erkendelsen af at organisationens magt over Robert ikke eksisterede længere. I dokumentaren ringer Robert hjem til sin kone og fortæller at Scientologys spøgelse som de har levet med, er forbi (TV2 2015: afsnit 3: 39:04). Dokumentaren blev udgivet i 2015, så 11 år efter Roberts exit, efter mødet med sin forhørsleder, mener Robert at have afsluttet sin frygt og dermed sin deltagelse i Scientologys univers. Noget han understreger i interviewet, når han bliver spurgt hvad han tænker omkring Scientology i dag og hvilke følelser han har omkring det: “Ved du hvad jeg tænker? Jeg tænker Scientology: Det er ikke så væsentligt.” (Bilag 1: 73).

Virksomme Robert

Imens Robert deltog i Freezone, startede han sin egen virksomhed og arbejdede hos andre (Bilag 1: 39). Robert fortæller ikke så meget om hvordan det var at arbejde med sin virksomhed imens han var medlem af Freezone, men han fortæller om hans virksomhed i dag:

”Øhh og lige tømme min mail, svare på det og så tage og pakke mine ting sammen og køre til Gammel Holte, øhh og startede kl 10 og arbejdede der til, hvad er den blevet? kl 16.30, før jeg kom derfra og det er med grafisk arbejde, (...) Jeg skriver... øhh

altså... kommunikation til mine kunder, hvis de skal bruge et eller andet, fortælle om deres visioner og missioner, de fleste, de er faktisk så dumme, de kan ikke finde ud af sådan noget... ups, det sagde jeg ikke. (...) Øhhh og så kommer jeg hjem, handler lige lidt på vejen hjem, laver mad, spiser sammen med familien, øhh og så kaster jeg mig over arbejdet igen, fordi jeg har masser af arbejde jeg også skal lave. Og igår arbejdede jeg til kl 02. om natten, argh lidt over, kvart over 2 blev den i nat, fordi jeg har travlt for tiden” (Bilag 1: 42).

Roberts arbejdsdag fra 10 til 02.15 afspejler både de værdier, han fik som person i Scientology, som bestod i at han ville være en succesfuld forretningsmand (Bilag 1: 38), samt at kunne erstatte den hårde disciplin han mente at mangle hos Freezone (Ibid: 29). I Roberts fortælling skifter han fra et værdimål om at blive til et supermenneske til at gøre hvad han kan inden for de rammer der er sociokulturelt mulige. Han fortæller om hvordan han er en fiasko som supermenneske og derfor dropper ud af Freezone (Ibid: 31), men i fortællingen om hans virksomhed, beskriver han hans kunder som dumme hvor han i kraft af hans arbejde som kommunikationskonsulent kan hjælpe hans kunder med at blive bedre. Samtidig eksisterer der i Roberts iværksætterånd en dagligdag bestående af en hård disciplineret hverdag med fastsatte rutiner og lange arbejdsdage, som skal til for at kunne levere den hjælp, som virksomhederne har brug for (Ibid: 42). I forlængelse heraf ses der også nogle værdisæt, som er genkendelige fra Roberts tid i Scientology. Ideen og formålet om at kunne hjælpe andre med at opnå deres fulde potentiale og gøre dem klar over deres visioner og ambitioner. Her får Robert igen den samme slags rolle, hvor han vil hjælpe og oplyse andre. En mentalitet Robert fremhæver, der var væsentlig i Scientology:

“(...) de [ikke-scientologer] ved ikke hvad der er bedst for dem, for de har ikke forstået det, du har forstået. (...) de flakker bare rundt derude i verden og, du ved, mange af dem tænker ikke engang over at der er mere mellem himmel og jord, vel? (...) De ved ikke at der er ting udrettet i den her verden og vi kan udrette kæmpe store ting og vi kan hjælpe menneskeligheden til at opnå højere niveauer og det aner det ikke! (...) Så du er nødt til at lyve for dem. Og det er også i orden, for det er i virkeligheden til deres eget bedste.” (Bilag 1: 65).

Efter Roberts exit fra Scientology har de sidste 11 år budt på flere forandringer, som både kan tilskrives Roberts behov, men også en reaktion på de nye omstændigheder. Robert har både videreudviklet sig selv igennem Scientologys lære, men senere erkendt at læren ikke var vejen til at blive supermenneske, hvis det var muligt. Istedet fastholdte Robert den forståelse at vejen til succes er gennem disciplin, og fastholder den metodik i hans virksomhed idag.

DELKONKLUSION

Som en delkonklusion på analysen ses det hvordan Robert fastholder og praktiserer bestemte værdisæt i sin nye tilværelse. En af de værdier er disciplin. I sin gradvise afvikling ved Scientology søger han at sætte noget istedet for - noget han fandt nødvendigt. Det bliver dog hurtigt klart for Robert at det ikke er hvad han søger, til trods for at de tilbyder samme kurser og lære. Han betegner Freezone som noget hippie-agtigt der er for løst i forhold til hvordan Scientology var, og han får til sidst indset, at det ikke kan give ham de ting, han ønsker at opnå med det. Man kan derfor argumentere for, at en af de ting der tiltrak Robert foruden den instrumentelle tankegang, var den disciplinære tilgang. Det er noget han i dag erstatter i form af sin virksomhed, hvor vi får indblik i hans lange dage og positionering over for hans kunder. En rolle der er sammenlignelig med den, han havde indenfor Scientology. Inde i organisationen var han en respekteret mand, der var med til at sprede et godt budskab og hjælpe folk med at opnå deres fulde potentiale. Nogle ting der er genkendelige i hans nuværende rolle som grafisk designer der på samme tid fungerer som kommunikationskonsulent. Her hjælper han også sine kunder med at formulere en vision ud fra deres ambitioner og på samme tid oplyse dem. Robert får positioneret sig selv i en joke, som en der hjælper nogle der ikke ved bedre end ham selv og hvor glade de er for hans hjælp.

DISKUSSION

Ud fra ovenstående analyse og delkonklusion ses det hvordan Holland et als *Figured Worlds*-begreb kan forsøge at beskrive udvikling gennem forståelsen af improvisation. Til trods for at vi har kunne fremanalysere udvikling igennem disse forståelser, da forholder vi os kritiske overfor det statiske element, det indebærer. Dette er et emne der vil blive taget op i det efterfølgende afsnit ud fra et kritisk psykologisk synspunkt.

Stockholm Syndrom

I Roberts fortælling kan det ses at han har haft tegn på *Stockholm Syndrom*, især efter han udsættes for afhøringen af Mark Rathburn, hvor Robert vælger at vende tilbage og forsøge at få sig et normalt liv igen, hvori Scientology stadig er en vigtig del af hans liv. I den kontekst ser vi den magt der er fra Scientologys side overfor Robert, som næsten underkender og underspiller hans egen involvering i episoden.

Han fortæller i interviewet at hele hans liv er inde i Scientology, og om hvor svært det er at komme ud, fordi organisationen 'ejer' hans liv, i henhold til venner, kollegaer og familie. Ydermere er han igældsat til organisationen og har været så højt anset en scientolog, at han har skulle sætte et godt eksempel. Han besidder en følelse af at hele hans liv er Scientology i besiddelse af, og at det er det der giver ham den største tvivl i at forlade Scientology.

Dog nævner han i interviewet, at han idag er kommet ud af det, og han nævner selv at mødet med sine afhørere i ørkenen ikke har en effekt på ham, da han står overfor dem (Bilag 1: 72). Hvilket lægger op til at han i dag ikke længere besidder *Stockholm Syndrom*.

Teorien om *Stockholm Syndrom* lægger op til en masse betragtninger omkring hvorfor Robert gør som han gør, men den kan ikke begribe den udvikling eller afvikling der sker, når Robert forlader Scientology og løsriver sig fra sit *Stockholm Syndrom*. Teorien kan kun benyttes til at analysere statiske øjeblikke og kan ikke bruges til at forklare bevægelsen mellem de statiske øjeblikke, da teorien ikke rummer hverken udvikling eller afvikling. Graham afgrænser *Stockholm Syndrom* til at være socialt, eftersom det eksisterer som tilstedeværende i mennesker der er involveret i alle differentierede magtforhold. Derfor kan *Stockholm Syndrom* ses som et generelt samfundsmæssigt problem, og ikke som en kontekstuel proces hvorved at subjektet bliver medieret.

Udvikling

Roberts exit

Roberts udvikling gennem hans tid efter Scientology er noget *Figured World* forholder sig til i form af improvisation, hvor Robert får brugt sit *sediment* på en ny måde, da han bliver stillet overfor for et brud med hans egen principielle værdier og erkendelsen af at Scientologys organisation er en anden end den, han selv har forstået. Dette ligger i overensstemmelse med Holland et als forståelse

af forandring af identitet, hvor det gamle (principielle værdier) mødes med det nye (Erkendelsen af Scientologys metoder). Hans principielle værdier kan anses som en del af Roberts *sediment*, der er forankret i den kulturelle indlejring af hans identitet som positioner. I hans identitet er der en position af Robert som scientolog, med de forventninger og de indforståetheder der hører til denne position, og den nye erkendelse om Scientologys organisation bryder med den forventning om 'scientologen', som Robert har. Han begynder derfor at undersøge organisationen ved hjælp af internettet, og gennem det mediere hans selv, de tidligere betydninger af artefakter, såsom medlemmernes titler og organisationens autoritet, skifter betydning og Robert er nødt til at genforhandle meningen af scientologen som position og derigennem opnå erkendelse. Der er derfor en række af flere improvisationer fra Robert i forberedelsen af hans exit alene.

De principielle værdier som Robert lægger op til, kan fortolkes som værende det *sediment* som Robert har, der samtidig indeholder den subjektive fortolkning af hvad en scientolog er, for ham. Roberts opfattelse lægger op til værdier der indeholder: at hjælpe andre og at ville blive til noget med udgangspunkt i Scientologys begrebslige forståelse af hvad et individ skal, og nogle af disse værdier kan forstås medieret og nogle fastholdt gennem de begrebsverdner han gennemgår. *Figured Worlds* forståelse af forandringen, Robert som person gennemgår, kan anskues som en række reaktioner på de brud der er med Roberts egen forståelse af verden, samt brud med den semiotiske forståelse der relaterer personen til en begrebsverden.

I improvisationen medbringer Robert sit sediment og benytter den til at foretage sin improvisering. Roberts reaktion på den nye erkendelse bliver at opsøge information, han finder Freezone og tager dialogen med sin kone om hans nye fortolkning af hvad Scientology er. Man kunne se Freezone som Roberts forsøg på at beholde den begrebsverden han er vant til, omkring læren, og derfor bliver Freezone til et fornuftigt alternativt i relation til Roberts vilje om at blive et supermenneske.

I Roberts exit fra Freezone, nævner han i interviewet at han, efter fire år, erkender at det ikke er muligt at blive et supermenneske. Han beskriver ikke grundlaget yderligere for denne erkendelse andet end at hans verdensanskuelse ændres. Man kunne argumentere for at Roberts verdensanskuelse allerede ændrede sig i hans exit, og Freezone var en del af den figurative mediering fra exit til i dag, men så reducerer man også de bevægelser gennem begrebsverdner, som Robert har taget, ikke som konstant foranderlige, men konstant forankret i Roberts eget sediment i

hans søgen væk fra Scientology. Freezone bliver derved en begrebsverden der ikke får medieret Roberts selv ind i dens artefakters begrebsliggørelse som består af Scientologys lære som vejen til at blive et supermenneske. Dette understreger igen hvor vigtig disciplin er for Robert, da den forskel, han selv beskriver udover ledelsen og organisationen imellem Scientology og Freezone, primært er disciplinen. Det virkeligt at ville arbejde for at nå sine mål bliver reduceret i Roberts forståelse, som tidligere har været vigtigt for ham.

Et kollektivt exit

Roberts exit var noget der afvikles over længere tid, og noget der især var svært siden han ikke kun spirituelt og socialt var tilknyttet organisationen, men på samme tid også har været økonomisk afhængig af den. Som Robert selv påpeger det, så var det hele hans og hans families livsgrundlag og hvis han agerede alene ville han miste alt. Dog var afhoppet ikke noget, han var alene om. Efter afhøringsprocessen, hvor hans familie og økonomi lider last, da forsøger han efterfølgende at opretholde en normal hverdag hvori Scientologys lære stadig fylder. En pointe han selv reflekterer over i løbet af interviewet var en vigtig del for ham, for at han overhovedet kunne komme ud af Scientologys organisation.

Robert får indblik i andres kritiske stillingtagen over for organisationen gennem en mail fra sin svoger, og e-mailen får skabt en nødvendighed for at vide mere. Da han bliver klogere på organisationens metoder til afpresning og andre historier lig Roberts egen, da indser han at hans tilfælde ikke er enkeltstående. I og med at Robert har en allieret kritiker i sin nærmeste omgangskreds og derudover også får overbevist sin kone, da får Robert en reel mulighed for at forlade organisationen.

Robert forklarer sit disconnect som noget der bliver effektueret fra den ene dag til den anden. Hans omgangskreds bryder med ham og hans døtres skolegang i den tilhørende frikirke bliver påvirket. Som Robert selv fremhæver det, håbede han på daværende tidspunkt at hans børn stadig kunne fortsætte i skolen, men børnene oplever som følge af deres forældres exit en eksklusion som resulterer i, som Robert kalder det, en traumatiserende hverdag i skolen.

Robert påpeger i interviewet at der i kølvandet på hans exit hoppede ca. 10% af danske aktive medlemmer med ud. Denne beskrivelse af Robert som ikke alene handlende, men istedet 'støttet' af

både familie og tvivlende scientologer kan derfor ses som en ressource, der er med til at hjælpe med en kollektiv improvisation, og dele og forhandle deres nye tilstand imellem dem, for at mediere deres nye begrebsverden i starten.

Virksomhed

Vi anser Roberts virksomhed, som en mulighed for Robert at kunne varetage de personlige kvaliteter som han synes er vigtige. Efter udgangen fra Scientology mister Robert sit arbejde og sit professionelle netværk, samtidig med at han efter eget udsagn er stemplet som scientolog, som anses problematisk for hans nye omverden. Samfundets syn på scientologer bliver dermed en begrænsning for Robert, da hans egen historie begrænser hans muligheder for at improvisere. I den begrænsning finder Robert det fornuftigt at starte sin egen virksomhed, som kommunikationskonsulent. Han har tidligere arbejdet med kommunikation for Scientology, igen kan det ses at det statiske(Roberts historie) bliver formet til at passe til en ny begrebsverden. Det statiske bestående af Roberts tidligere kommunikations erfaringer, samt en mulighed for at blive i forståelsen af at man som person skal hjælpe andre. Hans værdier indlært i Scientology, samt Roberts erfaringer samles i mødet med hans histories begrænsninger til en mulighed for at improvisere til at blive til en iværksætter, hvor han kan benytte hans forståelse af at arbejde hårdt for succes.

Afhopningen

Ved at tale til foredrag, skrive bog og lave en dokumentar får Robert muligheden for at fortælle sin historie i en social kontekst. Han nævner selv at den feedback han fik på de forskellige elementer blev en måde at få kontakt til sin nye omverden og det selv at skulle svare på spørgsmål om sin egen historie blev en måde at få gennemtalt sin egen historie. I Holland et als perspektiv kunne det tolkes som en måde at Robert får medieret hans nye indgang i den nye begrebsverden. Igennem det sociale får han fortalt om artefakternes betydning og medieret den semiotiske mening i en social kontekst. Det er igennem denne social tale at Robert får bearbejdet tidligere meningsgivende symboler, og derigennem medieret ny forståelse og gjort den nye semiotiske diskurs til indre tale. Derfor kan bogen, dokumentaren og foredragene anses som Roberts metode til at mediere sit selv fra Scientology til idag, hvor han tager afstand til det meste af hvad Scientology indeholder.

Improvisation

Improvisation er *Figured Worlds* forståelse af baggrunden for udvikling. I Holland et al. (1998) tekst bliver det i mødet med det nye fra omverdenen at det gamle fra personens historie. En persons mulighed for at handle er derfor begrænset til mødet med det nye hvor improvisationen finder sted. I *Figured Worlds* er handling også begrænset af en persons historie. Den nye idé eller passionen for noget nyt er derfor betinget af omverdenens indflydelse på individet og samtidig baseret på individets historiske hukommelse af tidligere indlevede positioner eller samfundsmæssige begrebsliggjorte erfaringer. Muligheden for individet selv at tage initiativ for udvikling er i *Figured Worlds* derfor begrænsede af socialt eller kulturelt udfordrede meningsdannelser af den sociale begrebsliggørelse i den enkelte *Figured World*.

Figured Worlds er i den forbindelse statisk i dens udviklingsforståelse da improvisation, er begrænset til kun at kunne se udvikling i det øjeblik det sker, beskrivelsen af udvikling i *Figured Worlds* må anses relativt til den begrebsverden som individet indgår i, i det øjeblik individet indgår i det. Derved kan man i den forbindelse se kulturen som en altid eksisterende og derfor altid kategoriserende meningsramme og derfor ligeledes altid er begrænsende i underliggende sociale eller lokale begrebsverdner.

Ved at se på individet som en history-in-person bliver individets udviklingsmuligheder begrænset af sociokulturelle betingelser, som et perspektiv kan man se på børns udvikling, børn der i den kontekst mangler en historisk platform, hvorved de kan improvisere og derfor kun har muligheder og begrænsninger ud fra et sociokulturelt synspunkt. Den tillærte ageren indenfor de forskellige begrebsverdner må derfor menes at være udefra styret, og i det kan man diskutere om der så findes en indre betingelse hvor udvikling kan navigeres efter. Behov, som en følelse eller tilstand der kun findes i individet, såsom sult eller lyst, kan i den henseende i sig selv være ophav til en improvisation, spørgsmålet er så om vi spiser fordi sulten i sig selv er tingsliggjort eller spiser vi fordi vi som mennesker rent kognitivt vælger det. På samme måde kan vi se på udvikling, udvikler vi os på baggrund af en sociokulturel indflydelse eller fordi vi som mennesker har en underliggende motivation, til at være en anden. Kan overgangen fra en begrebsverden være igangsat udenfor det sociale indvirkning.

Tina Wilchen Christensens fortolkning

Tina Wilchen Christensen er socialantropolog, som i 2015 forsvarede sin phd *A question of participation - Disengagement from the Extremist Right*. Teksten omhandler nynazisters exit fra højreekstremistiske grupperinger, ved et casestudie i det svenske 'Fryshuset', som er et afhjælpende program til tidligere nynazister. En af teorierne anvendt i hendes phd er Holland et al. (1998) *Figured Worlds*, som hun benytter til at beskrive de tidligere nynazisters transformeringshistorie ved at indgå i exit-programmerne.

I Christensens phd konkluderer hun følgende:

“History in person is the sediment from past experiences, upon which one improvises using the cultural resources available, in response to the subject positions afforded one in the present, as Dorothy Holland et al. (1998: 18) write. But as has become evident, some sediment cannot be improvised upon, but rather, the individual needs to become aware of it in order to control it and avoid action upon it.” (Christensen, 2015: 273).

Igennem sit casestudie opfatter Christensen at der er dele af ens historie som man ikke kan benytte til at improvisere på. Ligesom Robert der efter sin udgang fra Freezone står med en stor viden om f.eks. Scientologys E-meter uden at have et brugbar måde at benytte den viden til at improvisere, hvilket i dette tilfælde så er den begrebsliggjorte E-meter blevet ligegyldiggjort, udenfor den begrebsverden som er Scientology.

Også hun fortæller om nynazisternes problem i deres udvikling:

“Sediments from your past history might be a problem to act upon in the present as they position the individual in certain ways, requiring of others an openness in order to afford the other a position in his/her claim to identity” (Christensen, 2015: 270).

Der er altså tale om et kategoriserings problem, hvor nynazister kategoriseres som eksempelvis racister, voldelige e.l. og med den kategorisering bliver stemplet som ildeset i samfundet. Dette er også en pointe Robert gør sig under interviewet. At man som scientolog er stemplet og får svært, ved at blive accepteret i samfundet med den titel tilknyttet sig (Bilag 1: 69).

Dobbeltheden i samfundet ved at man gerne vil integrere nynazister, man vil bare ikke have deres opfattede kvaliteter med. Der kan i den forbindelse stilles spørgsmål til hvad virkeligheden er? Er de tidligere nynazister for altid nynazister, da de er begrebsliggjort på en speciel måde i kulturen ligesom Robert der altid er scientolog, fordi han positionelt engang har været det, eller er han et andet menneske end dengang.

Holland et al anerkender også at der eksisterer kategorisering i samfundet og de lokale begrebsverdner. De forklarer selv om Roger som har fået en psykisk diagnose:

“Roger has had many diagnoses in his psychiatric history, but has finally received the one that is almost characteristic of debatable cases: borderline personality disorder. The name of this disorder describes it accurately. Something that is borderline exists between more settled or more clearly defined things. Borderline personality disorder is a most unusual category, whose history includes a wide range of earlier diagnoses— odd forms of schizophrenia, affective disorders, and earlier personality disorders—which are preserved in its diverse symptomatic profile.” (Holland et al, 1998: 198).

I dette eksempel lægger Holland et al (1998) op til at diagnosen, som det er semiotisk begrebsliggjort igennem symptomerne, er en afspejling af virkeligheden da patientens sediment lægger op til begrebets forklarende historie. Ligesom en scientolog der bliver defineret af hans samfundsmæssige kategorielle positioner.

Ved at se begreberne som indgangsvinklen til virkeligheden skabes der en forskellighed mellem den udtalte virkelighed og den reelle virkelighed. Hvor der i samfundet er en stigmatisering over for nynazister og scientologer, skabes der et problem i og med at samfundet ikke selv vil optage de individer der tidligere har været det selv samme. I kategoriseringen af subjektet som tidligere scientolog, sker der en belejlig samfundsmæssig stempling af de kvaliteter som en scientolog har. Da individet består af ens historie, i *Figured Worlds* er stemplingen svær at slippe af med, da man altid vil have en position som Scientolog, også selv om individets verdensanskuelse og indre tale er ændret.

Kategorisering af individet bliver derved til en umulig forhindring i individets udvikling, da selve personens historie bliver samfundsmæssigt opfattet statisk og vil derfor altid være en livsbetingelse som individet er pålagt. Ud fra denne betragtning kan *Figured Worlds* ikke rumme udvikling, da individet ikke kan frigøre sig fra samfundets sproglige kategoriseringer af individets historie, og vil derfor altid være underlagt dem.

Kritisk psykologi

Rådighed over betingelser

Til at sætte overfor *Figured Worlds* og den sociale praksis teori problematik, har vi valgt at tage et perspektiv fra Klaus Holzkamp (1927-1955), som er en kritisk psykolog, som har udformet en teori om den restriktive handleevne.

Handleevne kan beskrives som subjektets metode til at kunne kontrollere ens livs objektive betingelser (Holzkamp, 2013: 21). I objektive betingelser ligger de samfundsmæssige betingelser, som er uden for individets egentlige kontrol. Holzkamp skriver følgende om den traditionelle psykologi:

“The thesis that we are trying to argue is that, strictly speaking, traditional psychology can be seen as a kind of scientific conventionalizing, of the restrictive alternative of agency; psychic functions - thinking, emotions and motivation, for instance - are discussed as if putting up with given conditions and coping with them are the general human form of mastering one's life. (...) it does so on the assumption that only the possibility of adjusting to given conditions and coming to terms with them exists, and its concepts of the psychic are fitted to this restricted alternative.” (Holzkamp, 2013: 25)

I dette citat kritiserer Holzkamp den traditionelle psykologi, for at være begrænset i den sociale indflydelse. *Figured World* kunne i den henseende kritiseres for at være begrænsende i dens samfundsmæssige kategoriseringer, hvilken det er umuligt for individet at agere væk fra, da ens handleevne er underlagt den sociale indflydelse på individet. På samme side fortæller Holzkamp om et eksempel med motivation ud fra den restriktive handleevne og hvordan det opfattes af den traditionelle psykologi (Ibid: 25). Han beskriver at motivation, set med den traditionelle psykologis

øjne er reduceret til en konceptualisering hvor motivation, mere handler om at få andre til at gøre som personen gerne vil have. Som i eksemplet med Robert der i *Figured World* er reduceret til kun at kunne exite i kraft af det kollektive exit, eller i det sociale brud med Freezone i hvilken vi er nødt til at reducere Roberts handleevne til at bestå i en medieret refleksion over hans tidligere begrebsverden.

I den restriktive handleevne ville man istedet kigge på motivation ud fra endemålet, altså med spørgsmålet: hvad opnås der? I konteksten af Roberts exit ville man så omvendt kunne have argumenteret for at Robert gerne ville væk fra organisationen, fordi den havde behandlet ham dårligt, eller at der i Freezone var en erkendelse af at i en udgang ville Robert kunne bruge sin tid bedre.

Samtidig er der i den kritiske psykologi den udvidede handleevne, hvori individet kan prøve at skabe sig rådighed over de samfundsmæssige betingelser:

“(...) referring individuals back to their immediate subjectivity and social relations is only apparently oriented to their subjective needs; though restrictions and contradictions are directly experienced on this level, they neither originate there nor are the surmountable solely on this level” (Holzkamp, 2013: 26).

I den kritiske psykologi er der derfor mulighed for at individet, ville kunne bryde med de samfundsmæssige betingelser i den udvidede handleevne. Holzkamp skriver senere at man som individ kan udvikle en kollektiv rådighed over de generelle livsbetingelser (Holzkamp, 2013: 27). Dette kan benyttes til at beskrive hvorfor Robert begynder at skrive sin bog og lave dokumentaren, da det er et forsøg fra Roberts side at skabe en fælles rådighed over de betingelser han før har levet under. Han prøver i det tilfælde bevidst at forsøge at hjælpe andre med at få styr på de betingelser han selv før har levet under og som fik ham ind i Scientology.

I Holland et als (1998) eksempel med Anonyme Alkoholikere bliver individerne medieret igennem den fælles historiefortælling, men der beskrives ikke at de samme medlemmer forsøger at skabe fælles rådighed, da de i teorien fastholdes i den samfundsmæssige betingelse i hvilken de ligger under.

KONKLUSION

Den indsamlede empiri lægger op til at den interviewede, Robert Dams, fortælling om sin tid fra sit afhop til idag, har gennemgået en række bevægelser igennem flere forskellige begrebsverdner og improviseringer i forbindelse med det. Roberts exit skyldtes både at han blev beskyldt for noget han ikke havde gjort og i forlængelse heraf så en anden side af organisationen i form af manipulation og afpresning, samtidig med at dele af hans familie som også var højtstående scientologer, præsenterede ham for noget kritik om organisationen, der gjorde at Robert selv begyndte at tvivle. Som resultat heraf søgte Robert efter ny viden, som kunne af- eller bekræfte ham i sine anelser, der hvis de var sande, ville betyde at hele hans livsgrundlag var baseret på manipulation og en penge-drevet ledelse, der søgte at udnytte dets medlemmer. Robert så nu på sine egne oplevelser og selve organisationen anderledes fra før og følte sig nødsaget til at overbevise sin familie om at de skulle ud af Scientology. Ellers vil han miste alt. Robert var dog ikke ene om at afhoppe fra Scientology. Da han exiter følger der en del andre scientologer med. Dog slipper han endnu ikke filosofien, da det som han selv pointerer, er umuligt for ham. Det har stadig stor betydning for ham og han ser de positive kvaliteter i den basale lære. Som endnu et led i afviklingen ses den uafhængige organisation, Freezone. Efter fire år i den, stiller han sig kritisk over for dens afslappede tilgang, som er markant forskellig fra den han kender i Scientology. Robert erkender, at man ikke kan blive et supermenneske ved hjælp af Scientologys lære, og forsøger at gøre op med Scientology tankegang og sprog. Som resultat heraf begynder Robert at skrive en bog om det at være afhopper og senere i 2015 laver han en dokumentar, efter hans opfattede succes som taler til flere foredrag, som en mulighed for at fortælle sin historie til et bredere publikum.

Roberts historiefortælling bliver et omdrejningspunkt i hans udvikling, da det kan fungere som en mediering af hans nye begrebsverden, hvor han kan forlige sig med sin nye status som afhopper. Ydermere ser han det som en måde at betale tilbage, da han føler at han skylder de vedblivende scientologer at fortælle 'sandheden', da han både arbejdede for dem og fungerede som ambassadør for Scientology og derfor bidrog til både hvervningen og 'pengestrømmen'.

I forbindelse med dokumentaren får Robert kontakt til en af de personer fra Scientologys efterretningstjeneste, Mike Rinder, tidligere scientolog (1982-2007), der var med til at udtænke måder og teknikker hvortil man kunne afpresse medlemmer til at tilstå. Roberts historie omkring afpresning og forhøring, er én Mike Rinder påpeger som ikke værende usædvanlig. Rinder forklarer i dokumentaren, hvordan medlemmerne tager ideologien på sig og underkaster sig den for at sikre

sig, og bruger den som argumentation til brug af deres metoder til afhøring af angribere. Robert får her mulighed for at forstå sig selv som en synderbuk, og får sat historien i perspektiv.

Man kan se nogle grove træk af *Stockholm Syndrom* i Roberts fortælling, men de er mest fremtrædende mens Robert er i Scientology, hvor han f.eks. ikke tager stilling til at have været forhørt og fængslet efter at have været uretfærdigt beskyldt for svindel. Tværtimod ønsker han stadig at få rensset sit navn og genopbygge forholdet til Scientology på ny. I kraft af dette tager han hjem og forsøger at opretholde en normal hverdag. Robert fortæller idag om hvordan han ikke længere føler en frygt i mødet med sin tidligere afhørere, så i Roberts fortælling lader han til at være ude af *Stockholm Syndromet*. Dog har *Stockholm Syndromet* sværere ved at begribe den udvikling der er sket i Roberts liv, da teorien hovedsageligt begriber sit subjekt som værende statisk.

Figured Worlds kan bedre benyttes til at forklare udviklingen, gennem den medierende brug af symboler i en social sammenhæng, men kan ikke begribe de overliggende kategoriseringer, som sproget lægger op til i den samfundsmæssige livsbetingelse. Robert nævner selv at efter exitet bliver han stemplet på baggrund af hans fortid, og denne kategorisering lægger op til at i teorien er individets muligheder, for at kunne navigere i sin egen tilværelse, stærkt reduceret. Der er altså en dobbelthed i teorien, hvor den statiske del gør at individets muligheder for udvikling, indsnævres, og da teorien ser udvikling gennem sproget og sproget som medierende, vil teorien ikke kunne begribe udvikling da det ikke er muligt i sproget at undslippe individets samfundsmæssige livsbetingelser.

Man kan ud fra ovenstående derfor konkludere, at Robert gør op med sine livsbetingelser, som han selv må afskrive, det værende Scientologys måde, rutiner, tests, hierarkiske struktur m.m., for at vise der ikke er substans i det og for endeligt at kunne afkaste det. Der bliver skabt en anden betydning for ham. Freezone bliver et sted, hvor han opdager ting om sig selv, herunder at disciplinen er en vigtig faktor for ham og det i dette at der sker den ændring, som handleevnen i kritisk psykologi viser. Dette ses ved at han bedre forstår de sammenhænge, han var involveret i med disciplin og den mulighed, som Scientology gav Robert for at kunne styre sig selv i retning mod succes. Ideen om advancementet får en anden betydning, når det i konteksten bliver anskuet

anderledes. Den måde Robert har prøvet at styre sig selv på er fra Scientology et tilbud med at prøve at forstå hans eget avancement i forsøget på at blive et supermenneske, der til sidst har mulighed for at få indsigt i nogle åndelige og instrumentelle sammenhænge. Det bliver tydeligt, at Robert har brug for udfordringer og disciplin, som han tager med sig fra Scientology på samme tid som han river sig ud af betingelserne og dermed udvider sit handlegrundlag.

I forbindelse med problemstillingen omkring hvordan udviklingen i et forhenværende medlems afvikling med Scientology kan begribes, kan vi konkludere at det er muligt at se udviklingen i Roberts tilfælde, men livsbetingelsernes indflydelse på individet er nødvendige at overveje i udviklingen, da udvikling er nødt til at kunne ske både på et socialt plan, men også på et samfundsmæssigt plan. Man er derfor nødt til at overveje konsekvenserne af det valgte menneskesyn i sin analyse af udvikling, da betydningen af menneskesynet direkte implicerer den måde man opfatter udvikling på.

PERSPEKTIVERING

Med henblik på at perspektivere konklusionen i forhold til dens psykologiske og/eller samfundsmæssige implikationer, da ses den videnskabsteoretiske diskussion og refleksion vi har fremskrevet ovenover som et forsøg herpå.

For at kunne anskue problematikken på en anden vis ville det kræve en fundamental ændring i hvordan vi så på subjektet og dets udvikling. At anvende det decentrerede eller centrerede subjektsyn, eller have en behavioristisk forståelse ville derfor anspore os mod andre teorier, metodikker og forskningspraksisser, der ville forstå udvikling og mulighederne herfor anderledes. Som et eksempel på ny teori kunne man anvende Abraham Maslows studier omkring det frie valg og intentionalitet samt behovspyramiden.

Ydermere kunne idealet om succes for mennesket blive mere udpenslet, da dette har vist sig at være en stor drivkraft for informanten. At forstå hvordan samfundet og kulturen reproducerer et krav om succes, som driver individet i en bestemt retning. Man kunne hertil stille spørgsmål om hvorvidt det kan forstås som 'lettere' at blive en del af en sekt som Scientology i dag, grundet et større realiseringskrav og ideal om succes, hvis det bevises at det hersker i samfundet.

LITTERATURLISTE

INTERNETHJEMMESIDER

Kristeligt dagblad: 17.12.15

<http://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/2014-11-21/forskere-scientology-er-i-tilbagegang>

Ordnet.dk: 17.12.15

<http://ordnet.dk/ods/ordbog?query=sekt>

<http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=scientologi> –

http://ordnet.dk/ddo/ordbog?entry_id=11030833&def_id=21048409&query=scientologi

Master-your-mind.dk: 17.12.15

<http://master-your-mind.dk/om-hjernen/om-arousal/>

Sciencebasedmedicine.org: 17.12.15

<https://www.sciencebasedmedicine.org/galvanic-skin-response-pseudoscience/>

<https://www.sciencebasedmedicine.org/galvanic-skin-response-pseudoscience/>

Youtube.com: 17.12.15

<https://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&NR=1&v=SNeQsISk3Ac>

<https://www.youtube.com/watch?v=LrgXSFBx6MY&feature=related>

<https://www.youtube.com/watch?v=aJ7O6IiifPY&feature=related>

Denstoredanske.dk: 17.12.15

http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Nyreligiøse_bevægelser_i_Vesten/Scientology

Scientology.dk: 17.12.15

<http://www.scientology.dk/faq/scientology-and-dianetics-auditing/what-is-auditing.html>

<http://www.scientology.dk/faq/scientology-and-dianetics-auditing/what-is-the-emeter-and-how-does-it-work.html>

<http://www.scientology.dk/faq/church-management/what-is-the-sea-organization.html>

Scientologykirken.dk: 17.12.15

<http://www.scientologykirken.dk/test/oca/index.htm>

Leksikon.org: 17.12.15

<http://www.leksikon.org/art.php?n=5143>

ARTIKLER

Almendros m.fl.: Former Members' Perceptions of Cult Involvement

Almendros m.fl.: Reasons for Leaving: Psychological Abuse and Distress Reported by Former Members of Cultic Groups

Fabrique m.fl.: Common Variables Associated with the Development of Stockholm Syndrome: Some Case Examples

Hassan, Steven: Freedom of Mind: Helping Loved Ones Leave Controlling People, Cults and Beliefs

Jenkinson, Gillie: An Investigation into Cult Pseudo-Personality: What Is It and How Does It Form?

Krok, Dariusz: The Influence of Persuasive Strategies Used by Cultic Groups in the Context of Forewarning

Lottick, Edward A.: Psychologist Survey Regarding Cults

Namnyak m.fl.: Stockholm Syndrome: psychiatric diagnosis or urban myth?

Rosen, Shelly: Cults: A Natural Disaster – Looking at Cult Involvement Through a Trauma Lens

Salande & Perkins: An Object Relations Approach to Cult Membership

Thomas, Faye: The Children of God: There Is Life After the Cult

Whitsett, Doni P.: A Self Psychological Approach To The Cult Phenomenon

BØGER OG AFHANDLINGER

Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (2013): Kapitel 21: Jürgen Habermas (p. 364-381). *Klassisk og moderne samfundsteori*. Hans Reitzels Forlag. ISBN 987-87-412-5627-6

Christensen, Tina Wilchen (2015): *A Question of Participation - Disengagement from the Extremist Right. A case study from Sweden*. PhD dissertation, Department of Psychology and Educational Studies. Roskilde University. ISBN: 978-87-91387-88-3

Dam, Robert (2011): *Afhopperen - Mine 20 år i Scientology*. Kristeligt Dagblads Forlag. København. ISBN 978 87 7467 125 1

Graham, Dee L. R & Rawlings, Edna I & Rigsby, Roberta K. (1994): *Loving To Survive: Sexual Terror, Men's Violence, and Women's Lives*. New York University Press. ISBN 0-8147-3058-2 ISBN 0-8147-3059-0 (pbk)

Holzkamp, Klaus (2013): Basic Concepts of Critical Psychology. I: E. Schraube & U. Osterkamp (Eds.): *Psychology from the Standpoint of the Subject - Selected Writings of Klaus Holzkamp* (pp. 19-27). New York. Palgrave Macmillan.

Holland, Dorothy & Lachiotte Jr., William & Skinner, Debra & Cain, Carole (1998): *Identity and Agency in Cultural Worlds*. Harvard University Press. ISBN 0-674-81566-1 (alk paper)

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014): *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag. København. 3. udgave, 1. oplag. ISBN 978-87-412-6015-0

Nielsen, Bodil & Nielsen, Niels Grønbæk & Mølgaard, Niels (red.) (2010): *Professionsbachelor - uddannelse, kompetencer og udvikling af praksis*. Forlaget UCC. (<http://bachelor.metode.wikispaces.com/4.3.+Interviews>)

Trost, Jan (1993): *Kvalitative interview*. Hans Reitzels Forlag, København 1996. ISBN 87-412-2893-6

Sonne-Ragans, Vanessa (2013): *Anvendt videnskabsteori - reflekteret teoribrug i videnskabelige opgaver*. Samfundslitteratur. ISBN 978-87-593-1548-4

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1 F: Vil du være anonym, eller hvordan og hvorledes?

2

3 R: En gang til?

4

5 F: Vil du være anonym?

6

7 R: *ryster på hovedet* - nej, det er sgu ligemeget.

8

9 F: - okay

10

11 R: Jeg er ude af skabet.

12

13 F og M: - ja

14

15 M: okay.

16

17 R: - så at sige

18

19 M: Ja.

20

21 F: Ja, det må man sige *griner*

22

23 R: *rør rundt i sin caffè latte*

24

25 M: (rettet til F) Jeg spurgte også om det var en interesse at få det sendt men det var ikke
26 nødvendigt.

27

28 R: - det behøves jeg ikke

29

30 M: Nej.

31

32 F: Nå, men det er rigtig godt. Okay, men vi har lavet nogle spørgsmål. Og det kan godt være
33 vi lige skal starte med at sige, at nogle af dem måske godt kan være sådan lidt frække, eller
34 sådan lidt provokerende måske.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

35

36 R: Nå, ja ja! - jamen det er normalt.

37

38 F: Så det er også derfor vi gerne ville kunne se dig i øjnene og så det ikke bare foregår over
39 telefonen (refererer til, at vi først havde aftalt et telefon-interview). Men ja - det må vi jo bare
40 tage som det er.

41

42 M: Mhm.

43

44 F: Ja - skal jeg bare starte, ja?

45

46 M: Du starter bare.

47

48 F: Okay, altså - vi tænkte på om du ikke lige ville præsentere dig selv og fortælle hvornår du
49 blev medlem af Scientology samt hvornår du brød med dem.

50

51 R: Jo -

52

53 F: Er det okay jeg ligger den her? (Vi optager interview på telefonen mens vi sidder på en
54 café).

55

56 R: Jo, er der lyd på? - tror du der er lyd på?

57

58 F: Ja - *stilhed* hvorfor gør den det?

59

60 M: Men ellers så kører min hvertfald.

61

62 F: Okay.

63

64 R: Ja, nu kører den, ja ja - og der er endda den dér (refererer til et afbillede af en mikrofon på
65 mobilen) - Jamen, jeg hedder Robert Dam og jeg er (tæller i hovedet) 51 år gammel.

66

67 F: - ja

68

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

69 R: - det er gået frem af. Og brugt fra jeg var 20 til jeg var 40 mit liv i Scientology. Jeg
70 startede som 20-årig, gik ud som 40-årig, så på det tidspunkt var det faktisk hele mit voksne
71 liv og halvdelen af mit liv jeg havde brugt i Scientology. Jeg fortsættede derefter med at
72 studere læren i en uafhængig, sådan græsrods-Scientology bevægelse, som ikke har noget
73 med den officielle bevægelse at gøre, men hvor jeg kunne fortsætte med læren, altså at dyrke
74 filosofien.

75

76 F: Okay.

77

78 R: Og det gjorde jeg i 4 år indtil jeg så valgte som 44-årig at droppe det helt, for at se
79 hvordan, hvad der så ville ske.

80

81 M: Ja.

82

83 F: Okay.

84

85 R: Og jeg er gift og har to børn, hvoraf den ene lige er flyttet hjemmefra.

86

87 F: Hvor gamle er dine børn?

88

89 R: Øh, 21 og 14

90

91 F: - okay

92

93 R: - og den på 21 er lige startet på CBS og flyttet til Nørrebro.

94

95 F: Okay. Stort tillykke.

96

97 R: Ganske forfødeligt, der er ikke noget at gøre ved det *griner*

98

99 Alle: *griner*

100

101 F: Okay - øhm, altså i og med at du har haft så stort, eller øh, så tæt en tilknytning til det kan
102 du så uddybe hvad Scientology går ud på?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

103

104 R: Ja, øhh - selve læren, er det dét, du tænker på?

105

106 F og M: Ja

107

108 R: Ja. Selve læren går ud på at øh... Måske jeg lige skulle gå tilbage til starten. Det startede

109 med at være en slags selvhjælps-, eller ikke selvhjælps, men sådan en slags terapi- øhh -

110 metode, der hed Dianetik, som grundlæggeren L. Ron Hubbard udviklede. Og det var ens -

111 han var hypnotisør og interesserede sig meget for det okkulte.

112

113 F: Ja.

114

115 R: Og øh, han udviklede så sådan en form for psykoanalyse hypnose-agtigt noget, som han

116 kaldte Dianetik, som altså har at gøre med at man kan gå tilbage i tiden og, og, f- øhh, finde

117 hændelser og episoder, traumer og så videre, så man kan få dem bearbejdet og få dem bragt

118 frem i lyset og så slippe af med depressionen eller fobier og ja, den slags ting.

119

120 M: Mhm.

121

122 F: Ja.

123

124 R: Og det er en ganske fin teknik. Ganske fin - meget uskadelig - og faktisk en rigtig god

125 teknik. Jeg har selv modtaget den lige i starten, øh, i mit forløb i Scientology og har så også

126 givet den her teknik til andre og øh de fleste gange med, nogle gange med ikke så store

127 forandring, men de fleste gange med storblæst og armene over hovedet *griner, mens han

128 gestikulerer armene over hovedet*

129

130 M: - ja

131

132 R: - så fantastisk god ting. Sådan startede det hele i 1950 og så udviklede det sig fordi

133 Hubbard han fik mange, altså fordi grundlæggeren fik mange følgere, ikke - d-det var

134 dengang hed det ikke likes og følgere, hvad hed det dengang?

135

136 F: Til-

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

137

138 R og F: -hængere!

139

140 R: Tilhængere!

141

142 Alle: *griner*

143

144 R: - så hvad hedder det, så det blev altså den bog solgte jo og det blev super best seller og
145 folk var bare ret vilde med det, og det var også et godt alternativ i 1950, altså psykologien
146 kunne ikke komme ind - man kunne ikke komme til det - I begge to i dag (refererer til at
147 begge interviewere studerer psykologi) studerer I det jo begge to i dag, dengang det var jo
148 kun for de super rige, der kunne det der. Så det var kun, det var ligesom sortering, det var kun
149 for eliten -

150

151 F: - ja

152

153 R: - nu var der noget her: tag et kursus i Dianetik for 500 dollars.

154

155 F: - ja

156

157 R: - og så var du fuldt uddannet terapeut og det virk-, de kunne bruge det! Og, man, det var
158 en meget enkel ting og man kunne bruge det!

159

160 M: - mhm

161

162 R: - det kunne afhjælpe ting og sager, der er alle mulige - fra-fra en knægt der har tisset i
163 sengen, til en depression - til whatever! Du kunne gøre meget med den lille, meget enkle ting.

164

165 F: Ja.

166

167 R: Så det blev et stort hit. Og øh, det var tilnærmeligt for den menige mand i USA, var det,
168 jeg tror det var en af grundene til at det fik mange, vant terræn. Men så, så kom der så mange
169 tilhængere og der blev så meget gang i den at Hubbard følte han var, måtte komme med noget
170 mere.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

171

172 F: Ja.

173

174 R: Og det næste det blev så en lidt større filosofi - ikke bare noget med at, at, at man kunne
175 bearbejde ting der ligger i-i ens underbevidsthed

176

177 M: Mhm.

178

179 R: - men også at, hvad er det rent faktisk man arbejder med - og så, fff-s, så ræsonerede han
180 sig frem til at mennesket var mere end bare en hjerne, men at mennesket var en form for
181 åndelig enhed, altså en sjæl, en ånd, et eller andet som var udover legemets begrænsninger

182

183 F og M: Mhm.

184

185 R: - og det var blandt andet fordi at øh folk de-da de gik tilbage i læren og genkende ting fra
186 tiden, så kom de tilbage i tidligere liv og så var de Napoleon og Cleopatra *griner* altså, det
187 var altså, alle ligesom sådan nogle store historiske figurer *griner*

188

189 F og M: Ja.

190

191 R: - men anyway, det var noget som man tænkte det tager vi op og arbejder videre med, for
192 det giver grundlag for at vi kan arbejde videre og gøre det til mere end bare den ene bog som
193 ligesom var færdig, og så var det dét - og han ville gerne udvikle videre (re. Hubbard). Så det
194 tror jeg, det tog han op, og arbejdede ud fra den tese at, hvis ikke man var, hvis man kunne
195 have levet før, så kan man jo ikke være begrænset af sit fysiske legeme, for det har jo været
196 bevist at vi kun levede den ene gang

197

198 M: Ja.

199

200 R: - øh, så må der være en form for bevidsthed, der har, der lever videre i en eller anden form.

201 Det var en af dem - det var hvertfald den tese han tog til sig. Det endte faktisk med at

202 Scientologys filosofi det er jo at mennesket består af tre komponenter: ånd, sind og legeme.

203 Og sindet er altså, det er din uddannelse -

204

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

205 M: Ja.

206

207 R: - det er de ting, de erfaringer man har gjort sig igennem livet. Øh, det er ens
208 sprogkunstskeber, whatever altså, man husker folks fødselsdage, altså en slags mental, øh,
209 computer, ikke, altså (...) øhh, og legemet er legemet

210

211 M: Mhm.

212

213 R: Og ånden det er så bossen - det er *personligheden*, det er dén, som får ideer.

214

215 F: Okay.

216

217 R: Det er den som, som synes noget, har meninger og så videre ikke. Som er altså, udover de
218 andre tings... Det er det, Scientology, er det sådan man ser på det. Tre komponenter og den
219 væsentligste af dem det er chefen, det er ånden, som Hubbard så kalder for en Thetan.

220

221 M: Mhm.

222

223 R: Jeg kan holde et kæmpe langt foredrag om (...) men det er måske ikke interessant, men det
224 er hvertfald i korte- men altså grundprincippet i læren er dét.

225

226 F: Ja.

227

228 R: Ikke? - Og så, øhh, gør man det i Scientology, frem for bare at administrere en ret enkel
229 samtale-terapi for oven, at man så, øhh, fokuserer mere på ånden, altså på chefen, end på de
230 fobier eller, øhh, de sygdomme man nu kunne have, altså af mental og fysisk art. Så siger
231 man okay, der er en chef for det her og det er vigtigt at vi får personen til at kunne frigøre sig
232 åndeligt og udvikle sit, udleve sit potentiale, som jo næsten er ubegrænset, øhh, for, for, du
233 ved, man ser mennesker der- et søskendepar, hvor den ene går i hundene og bliver
234 alkoholiker, og den anden får monster succes, ikke altså, de har samme opvækst, samme
235 muligheder, samme du ved, de er måske endda et tvillingepar, ikke?

236

237 F og M: Ja. Mhm

238

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

239 R: - så der er altså noget andet der gør sig gældende og det noget andet er det som man i
240 Scientology, det er ånden.

241

242 M: Ja.

243

244 R: Og den skal vi hjælpe.

245

246 F: Ja.

247

248 R: - fordi man kan sagtens have meget identiske legemer, vores legemer minder i det hele
249 taget ret meget om hinanden, ikke? Men, men, men man klarer sig vidt forskelligt. Så, så vi
250 fokuserer på, på at hjælpe, øhh, sjælen, thetanen, som det hedder i Scientology, med at frigøre
251 sig af alle de begrænsninger og øhh, så blive i stand til at øhh udleve sit fulde potentiale.

252

253 M: Mhm.

254

255 R: Det er sådan set i meget, meget korte træk hvad læren går ud på.

256

257 F: Okay.

258

259 R: Og det var så læren.

260

261 F og M: Ja.

262

263 R: Organisationen og historien, det er så noget helt andet, ikke?

264

265 M: Jo.

266

267 F: Okay, ja.

268

269 R: Med mindre du gerne vil vide mere om det, selvfølgelig?

270

271 F: Det må du, det må du gerne fortælle?

272

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

273 R: Aaaarh, men s-det, det skal I have styr på det, for jeg kan jo næsten, øhh, fortælle i det
274 uendelige, ikke?

275

276 M: Okay.

277

278 F: Jeg tror også slet ikke at den optager *lavmælt* (Fannys mobil ser ud til at stoppe med at
279 optage)

280

281 R: *griner*

282

283 M: Nå, men det gør min, den kører.

284

285 (stilhed)

286

287 R: Tænk sig jeg fik en latte, her sidst på eftermiddagen - og nej, jeg er heldig, jeg fik endda et
288 stykke chokolade til også

289

290 Alle: *griner*

291

292 F: Ja ja, men altså det skal til.

293

294 R: Deeet, mmmmh.

295

296 M: *griner*

297

298 F: Okay, men øhm... Altså hvordan ser du på det hele nu? – hele læren og Scientology,
299 og...?

300

301 R: Årh ja... Altså, organisationen eller læren, eller bare hele oplevelsen?

302

303 M: Altså, skelner du det ad? – Læren og så organisationen?

304

305 R: Ja, altså jeg skelner det selvfølgelig fordi jeg kender jo til det hele.

306

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

307 M: Ja, okay.

308

309 F: Det er jo ligesom fodboldspillere – det er grund at for se, altså er det et indgangskast eller
310 er det et hjørnespark, ja det synes jeg det er jo forskelligt.

311

312 M: Mhm.

313

314 R: Så ja.

315

316 F: Okay.

317

318 R: Fordi jeg kender jo så godt, og så skelner jeg det. Øhm.... Men hvordan ser jeg på det
319 hele, altså... Jeg har fået nogle gode ting ud af læren, af de meget primitive værktøjer som
320 faktisk i Scientology er de bedste, synes jeg.

321

322 F: Ja.

323

324 R: Øhm, så jeg ved ikke, jeg vil ikke bare sige at læren har været forfærdelig, for altså i dag
325 har jeg, i dag tror jeg ikke længere på filosofien, altså jeg tror slet ikke på det, på, på alle de
326 ting Hubbard sagde om hvordan man kunne opnå fantastiske tilstande og så videre, så videre.
327 Jeg har kastet alt det der fra mig, jeg oplevede det selv at jeg blev mere og mere
328 virkelighedsfjern, at komme ind i mit eget tanke-verden hvor man jo forestillede sig det ene
329 og det andet, og det var ligesom, det var bare ikke virkeligt, vel? Altså, d-det var -

330

331 M: Nej.

332

333 R: - men der var nogle ting, der var virkelige! Altså, de, de er, den terapi jeg fortalte om før,
334 der kan jeg huske den aller første gang jeg prøvede det, der gik jeg, det tog et par timer og
335 sådan noget der... Og-og det var bare sådan noget med, at man skulle lukke øjnene, så
336 genkalder man nogle ting og så man i, i den proces bliver man mere og mere detaljeret. Og
337 man snakker i nutid.

338

339 M: Mhm.

340

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

341 R: Og spørger i nutid.
342
343 F: Ja.
344
345 R: Du ved, altså, hvad sker der?
346
347 F: Ja.
348
349 M: Mhm.
350
351 R: Og man sidder der med lukkede øjne, bare den, bare den der lille ting a-at snakke i nutid -
352
353 M: Ja.
354
355 R: - det gør at man spoler tilbage, altså jeg kan huske, d-det endte med e-en episode hvor jeg
356 mistede en kæreste, jeg var dybt forelsket i som 15-årig.
357
358 F: Mhm.
359
360 R: Og altså, når man er 15 år og forelsket så er det ligesom liv eller død! *gør armbevægelser
361 og griner*
362
363 F og M: Ja *griner*
364
365 R: Og hun havde totalt dumpet mig, ikke?
366
367 M: Ja.
368
369 R: Øh, og d-det var det og jeg tænker nej-nej-nej, nu skal jeg sidde og fortælle om det til en
370 eller anden (...) der var jeg 20 år gammel og at sidde og tale om det til en anden fyr som
371 havde været hvad er par 20 år, som jeg ikke kendte, ikke, arghh.... Men så blev han bare ved
372 det med at, det bliver man trænet i, den meget insisterende måde... Og så blev han ved med
373 at-at – og så endte det bare med at den her episode den bare begyndte, den var så virkelig, at
374 øhh den kørte ligesom en spillefilm -

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

375

376 F: Okay.

377

378 R:- og jeg begyndte at, at få alle mulige ting der op, ting jeg ikke havde tænkt over – det var 5
379 år siden, ikke? Jaaa, argh, okay, men altså, alle mulige ting og lige pludselig så begyndte den
380 der totale sorgfølelse, du ved, og hvad er det for en klump i halsen og ikke kan snakke rent o-
381 og jeg sidder og tænker, jeg giver mig altså ikke over for ham der jeg ikke kender, det gør jeg
382 bare ikke. Jeg nægter at sidde og græde foran ham. Det klarede jeg også og lige pludselig, og
383 det var kun med nød og næppe -

384

385 M: Okay.

386

387 R: - og det var bare så godt, bare så utrolig, den, den tager bare fat i én, og så den der lidt
388 kommanderende, opmuntrende, kommanderende tone -

389

390 M: Mhm.

391

392 R: - som man lærer at bruge – hvis man ligesom overgiver sig til den så bliver man altså
393 meget styret.

394

395 F: Ja.

396

397 R: Dét virker! *fægter med armene*

398

399 F og M: Ja.

400

401 R: Jeg gik derfra og så to timer, jeg var simpelthen så lys i sindet som jeg ikke har været
402 nogensinde, altså, jeg var bare, jeg tænkte hvad fanden, har det virkelig ligget der i fem år?

403 O-og s-så siden, bare de her teenage ting, altså!

404

405 M: Ja.

406

407 F: Mhm.

408

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

409 R: Det havde det bare, åbenbart!

410

411 M: Ja.

412

413 R: Åbenbart. For mig var hvertfald sådan helt chokerende, men jeg gik derfra og jeg var
414 simpelthen – og bare opløftet og jeg var simpelthen bare virkelig euforisk, nærmest, over det,
415 jeg fløj ind og tænkte wauw *griner*

416

417 F: Ja.

418

419 R: Så-så, det var sindssygt fedt. Jeg havde en anden oplevelse med et andet simpelt værktøj
420 som hedder kommunikationskursus, som er noget man-man tager noget øvelse – man sidder
421 på et kursuslokale overfor en coach og skal overfor en anden, med to stole uden noget
422 imellem

423

424 M: Mhm.

425

426 R: - og skal lave nogle øvelser med at se hinanden i øjnene, kommunikere med anerkendende
427 med at, alle mulige ting, forsk-, meget enkle ting. Og så i starten, det var lige i starten også,
428 det var det andet også, det jeg lige har fortalt om her, det var lige i starten i min karriere som
429 scientolog, inden for de første par uger at jeg oplevede det her. Og det her
430 kommunikationskursus tager vel en uges tid eller sådan noget, og så, så en dag, jeg var ude på
431 sådan et kollegie ude ved Amager og dele flyers ud, fordi det skulle vi gøre jo, vi skulle jo
432 værge!

433

434 M: Mhm.

435

436 R: Man får nogle flyers, så jeg fik nogle flyers - man kunne gøre forskellig ting, blandt andet
437 en flyers ud, så tog jeg ud på et kollegie ude på Amager og der var sådan nogle kæmpe store
438 kommunikations-bokse, kæmpe store metal-tinge med alle mulige postkasser i, det var meget
439 nemmere dengang bare at løbe rundt fra hus til villa, til villa, ikke? *griner* Så bare stå der
440 og fylde i, ch-ch-ch *laver armbevægelser der refererer til at putte post ind i postkasser og
441 'tjek' lyde*. Og så står jeg der og tænker, og så, og så hører jeg a-at glas blive smadret og
442 ting blive smadret og tænker nå okay, der må være håndværkere eller et eller andet, du ved

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

443 ikke. Det lød som en bil, ikke? Nå. Og så pludselig står, så ser jeg en gut i øjenkrogen, jeg
444 noterer mig ham fordi han kommer over mod mig og kigger på mig, jeg kan se han er på vej,
445 han kigger på mig på vejen over mod mig, så- så brøler han. *stilhed, gør sig klar til at
446 demonstrere og fægter med hænderne*, arrrgh-et eller andet! *griner*

447

448 M: Ja *griner*

449

450 R: Et eller andet! *griner* Og så-så kan jeg se han har en økse i hånden,

451

452 F: Ej.

453

454 R: - og han har sådan fråde om munden og kommer over sådan, du ved, han ligner ligesom
455 ham der, ham der fra Men In Black, har I set Men In Black? *refererer til en film*

456

457 M: Ja?

458

459 R: Men In Black, der er en eller anden kakerlak der lander og så flår han en eller anden hud
460 ned over sig *snakker med entusiastisk og griner*, sådan helt sådan *griner*, han ligner ham!

461

462 M: Ja.

463

464 F: Nååå.

465

466 M: Ja, ja.

467

468 R: *griner* arghhh så slemt er det ikke vel, men ikke -

469

470 M: *griner*

471

472 R: - men, man kan bare se det sejler rundt ikke -

473

474 F og M: Ja.

475

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

476 R: - og han har fråde om munden, og så brøler han noget, altså hvad fanden sker der her og så
477 går han lige hen mod mig, og så hæver han øksen, du ved, og jeg tænker, ja nu dør jeg, altså
478 jeg-jeg, jeg var faktisk ret sikker på at jeg, jeg ville blive slået ihjel simpelthen af en eller
479 anden psykopat, ikke. Og så tænker jeg, åh ja, jeg har lige lært at man skal holde øjenkontakt,
480 man skal ikke vige, man skal ikke kigge væk, man skal holde kontakten. Uanset hvor tæt han
481 kommer hen, jeg giver mig ikke en millimeter – og jeg holder øjenkontakt og jeg
482 kommunikerer til ham. Og det gjorde jeg så, og så stoppede han sådan helt bvehhh med øksen
483 et eller andet sted, urrrggghhh *simulerer den lyd, den omtalte skulle have brølet*, og så
484 kigger han, og jeg er ved at pisse i bukserne, og mine knæ de gik sådan her *ryster på
485 hænderne*, men jeg nægtede, så jeg tænkte, jeg holder øjenkontakten.

486

487 M: Ja.

488

489 R: Og jeg holder min position, jeg viger ikke, og så sagde jeg, okay, det er i orden, jeg har
490 hørt dig og sådan, at, prøvede sådan at anerkende ham, du ved, ikke, og snakke indtil ham.
491 Og så stod han bare der og stod ty-, hvad fanden skulle han nu gøre, ikke. Og så huggede han
492 øksen hen sådan et stykke fra mig *fægter med armene*, ved hovedet. Det var jo en kæmpe
493 bue af metal-ting, du ved, ikke? Og så kiggede han, han kiggede ham så stadig, okay, tak skal
494 du have, og så vendte han om og gik.

495

496 M: Nå.

497

498 R: Jeg tænkte haargh, nå.... Jeg havde ikke pisset i bukserne *griner*, men jeg var lige ved at
499 tro det!

500

501 F: Nej ej, hvor sindssygt!

502

503 M: Det var en uge efter, ikke? *at Robert havde været i Scientology*

504

505 R: Det var nogle få d-uger efter, tror jeg, at jeg havde lært, taget et kommunikationskursus,
506 og jeg gik derfra og tænkte okay, de her værktøjer de har kraftedeme lige reddet mit liv, altså!

507

508 F og M: Ja.

509

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

510 R: Dét værktøj reddede mit liv! Ikke? Så simple enkle ting, ikke? Så når folk så spørger mig,
511 “Arghh hvordan fanden kunne du købe det der pis der? *gør nar* Argh altså, helt ærligt du
512 kunne jo bare se på nettet”, og så videre. Altså, for det første var der ikke noget der hed nettet
513 dengang og for det andet, så når man har oplevet sådan en ting dér, så er man lidt ligeglad
514 med en mave sur-journalist, der sidder og skriver sådan noget negativt –

515

516 F: Ja.

517

518 M: Mhm.

519

520 R: - ja okay, fint med dig, ikke, altså. Det har lige reddet mit liv, ikke altså. Det-det vægter
521 lidt tungere, ikke? Så når du spørger mig, hvordan jeg ser på det i dag, så er det, så er det bare
522 lige for at illustrere at, det er ikke sådan noget med at jeg synes, ej alt var noget lort! *fægter
523 og gør nar*

524

525 M: Mhm.

526

527 R: Fordi – nogle af de værktøjer, ja, var og ér hamrende gode, men – jeg kan se tilbage og se
528 på at jeg blev konverteret via de værktøjer, og hvor g-gode ting de gjorde for mig -

529

530 M: Mhm.

531

532 R: - så blev jeg gradvist konverteret, en konvertit, jeg blev gradvist konverteret til en religiøs
533 fanatiker. Og religiøs, altså er sådan lidt i gåseøjne, fordi jeg, det var ikke en rigtig religion

534

535 F: Nej.

536

537 R: Men man dyrker det, som om det var, ikke? Og man er lige så fanatisk – altså, man vil
538 gøre hvad som helst for sagen. Så-så, derfor så-så, hvordan ser jeg på det hele i dag? Ja, læren
539 er i, det som læren forsker, altså at man kan nå nogle store åndelige steder, og sådan noget
540 der, det er ren og skær vrøvl, det er markedsføring det hele, de her, de meget hemmelige og
541 åndelige niveauer og sådan noget der, det er ren markedsføring.

542

543 F: Ja.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

544

545 R: Og, og en pengemaskine.

546

547 F: Ja.

548

549 R: Men de enkelte værktøjer synes jeg stadig til den dag i dag er rigtig gode, og øhhh, men
550 organisationen er fuldstændig rådden. Og man bliver, man bliver malket for penge og alle de
551 ting som man, som pressen altid har sagt.... Øhm, manipuleret og gjort til en total fanatiker
552 og man kommer i deres kram, altså man kommer virkelig under, total under kontrol. Du
553 styrer heller ikke længere dit eget liv, altså det gør man ikke. Det føler man, man gør og man
554 er helt sikker på at det går fantastisk godt, men i virkeligheden så har de fuldstændig krammet
555 på én – fuldstændig krammet på én. Krammet på éns venner, familie, tit og ofte din indtægt,
556 dit sociale netværk, dit professionelle netværk, næsten alt. Når man først er dybt nok inde i
557 det, så er det hele ens liv.

558

559 M: Mhm.

560

561 R: Og det vil sige hvis du ikke – hvis du træder ved siden af, så hiver de tæppet under dig. Og
562 så mister du alt. Så, altså, så mister du din mand, dine børn, øhh, venner, familie, forældre,
563 whatever.

564

565 F: Ja.

566

567 R: Indtægt. Fordi der er jo ikke rigtig nogen vej, altså, du har, du står, altså jeg var jo – mens
568 I gik på gym *rettet til F og M*, så gik jeg i Scientology, ikke.

569

570 M: Mhm.

571

572 R: Jeg blev uddannet som auditor, som det hedder.

573

574 F: Som hvad?

575

576 R: Auditor.

577

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

578 F: Okay.

579

580 R: Det er terapeut.

581

582 F: Ja, okay.

583

584 R: Altså, Hubbard har sgu sine egne ord for alt.

585

586 F: Ja, ja.

587

588 R: En auditor – ja. Og i virkeligheden betyder det revisor, ikke.

589

590 F: Ja.

591

592 R: - på engelsk.

593

594 Alle: *griner*

595

596 R: Anyway, jeg blev uddannet i Scientology, mens I øhh, fik øhh, huen på, ikke. Øhh, der fik
597 jeg mine ungdomsvenner, der festede jeg igennem, havde mine kærestes, det var, det, hele
598 mit ungdomsliv foregik jo derinde.

599

600 M: Ja.

601

602 R: Når man så træder ud af det så har du ikke noget, du har ingen venner, du har ikke noget
603 netværk, du har ingen uddannelse, du har ikke noget som helst. Måske ikke engang nogen
604 indtægt. Det vil sige, så er du bare nada. Du er et nul, et stort nul. Og hvor skal man så starte?

605

606 M: Mhm.

607

608 R: Du skal starte forfra. Fuldstændig forfra. Og du har ingen uddannelse, du har ikke nogen
609 forsikring – altså, prøv at se på at gå på gym når man er 40, ikke?

610

611 F: Er det så både din uddannelse og indtægt, det var i Scientology?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

612

613 R: Ja, alt. Og det vil sige, at du kommer, du kommer virkelig ind i sådan en jernklo, der
614 holder dig fuldstændig fast, og du ved godt at du skal bare ikke træde ved siden af.

615

616 F: Nej.

617

618 R: Og hvis man gjorde, jo højere man kommer op i hierarkiet, jeg kom ret højt op, op til det
619 højeste niveau man kan tage i Europa, det foregår inde på Jernbanegade i København og øhh,
620 jo højere du kommer op, jo mere skal du holde dig på stien, altså, du skal virkelig ikke træde
621 ved siden af.

622

623 M: Mhm.

624

625 R: Og de er slet ikke, de trækker tæppet hvis du gør det. Selvom du er en, du er en
626 pengemaskine, ikke, og skal arbejde, betaler millioner, det er ligemeget – hvis du træder ved
627 siden af, så ryger du ud.

628

629 M: Mhm.

630

631 R: For når man er så langt inde i det, så ved de godt at så træder man ikke ved siden af.

632

633 F: Nej.

634

635 R: Altså, det er sådan en virkelig, virkelig super manipulativt, ikke.

636

637 F: Ja, okay.

638

639 R: Ja *rør rundt i sin caffè latte*.

640

641 F: Ja, øhm med udgangspunkt i din nutid, hvordan var det at exite og hvordan har de sidste år
642 været?

643

644 R: At exite var et mareridt.

645

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

646 F: Mhm.

647

648 R: - for, for det var, som sagt var jeg så meget inde i det, at, og min kone var det og vi havde
649 to børn og øhh s-så ved, så jeg kan lige så godt, jeg kunne ikke rigtig dele det med hende jo
650 (red. konen)

651

652 F: Nej.

653

654 R: Fordi at det som jeg havde set som var sket for andre igennem tiden, det var at de mistede
655 deres kone altså, deres ægtefælle, kone eller mand, og at den der stadig var der i Scientology
656 kæmpede med næb og klør for at bibeholde, eller for at få forældreretten. Og hvis det var
657 nødvendigt kunne de få hjælp fra deres venner eller veninder i Scientology – ikke iklædt at de
658 Scientologer, selvfølgelig, de ville gå ned og vidne som veninde, eller som ven.

659

660 F: Ja, ja.

661

662 R: Det ville ikke blive nævnt overhovedet, Scientology ville ikke komme op i sådan en sag,
663 ingen ville nævne det, hverken den frafaldne eller de, ingen ville nævne det der. Scientology
664 var ret sikre på, at de aldrig ville blive nævnt. Så de ville bare gå ned og vidne som en
665 veninde.

666

667 F: Ja.

668

669 R: - det ville være at sige, simpelthen ville, en af mine koners veninder sige at, jamen vi har
670 altså været veninder i 10 år og Tina har altid været en god mor, men jeg ville ikke være tryk
671 ved at lade Robert være alenefar. Bingo. Og jeg var faldet, gået ud, havde jeg nogle venner
672 der ville vidne for mig? Nada! Alt er væk, du har ingenting tilbage. Så chancen for at få
673 forældrerettigheden, er relativ, øh hvad hedder det, beskeden.

674

675 M: Ja.

676

677 R: Det vil sige at, at da jeg gik i gang med at finde ud af den var helt gal, da kunne jeg ikke
678 dele det med Tina, fordi at hun ville formentlig gøre, som jeg selv ville have gjort hvis hun
679 var kommet til mig, altså at sige, "hvad fanden har du gang i, hvad er der galt med dig, vi må

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

680 lige have dig ind i Dianetik-afdelingen, så må du snakke med dem, fortælle dem om det, det
681 er dem, du skal snakke med om dét der”.

682

683 M: Mhm.

684

685 R: “Og siden du er begyndt at, øhh, lytte til pressen og hvad der står på nettet og du ved,
686 vores fjender” *gestikulerer gåsetegn om fjender*

687

688 F: Ja.

689

690 R: “Og øh, det er et eller andet hos dig der er i vejen, der er et eller andet galt med dig og din
691 Dianetik. Din Dianetik er skrænkende.” Dianetik det ville man gøre også mellem ægtefolk,
692 det er man skolet til.

693

694 M: Ja.

695

696 R: Lærer man, sådan er reglerne, og man gør det fordi man ønsker det bedste for den anden
697 altså ud fra det forskruede livssyn, man nu har!

698

699 F: Ja.

700

701 R: Hvad kan man ellers gøre, det er det værktøj man har.

702

703 M: Mhm.

704

705 R: Så jeg gik der i 14 dage-3 uger og ventede, øhh, at nærsomhelst at hun ville rapportere mig
706 til Dianetik og jeg ville få en opringning, og så ville, og så ville maskineriet rulle. Og så ville
707 jeg altså risikere at miste hende, det ville være sandsynligt jeg ville miste hende, og derefter
708 at skulle kæmpe for forældrerettigheden til vores to piger, som jeg formentlig ville tabe fordi
709 jeg var bare, jeg ville ikke have nogle venner, altså, ALT var Scientology!

710

711 M: Ja.

712

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

713 R: Så, så, den proces var et mareridt. Og så da det så endelig lykkedes mig at få snakket med
714 min kone om det så går der en to-tre uger hvor hun bare lukker i og siger, “du skal slet ikke
715 snakke til mig. Der er noget, du har et eller andet issue der, og det, det, det skal jeg slet ikke
716 snakke med dig, jeg har faktisk reddet, jeg tager mine kurser”, og så videre. Men så på et eller
717 tidspunkt lykkedes det, så på et eller tidspunkt kommer hun tilbage og siger at jeg vil godt
718 lade tvivlen komme dig til gode. Så øhh, lad os snakke.

719

720 F: Ja.

721

722 R: Og det gjorde vi så, og det gjorde vi så i måneder, og vi øhh, på det tidspunkt var det helt
723 klart for mig at jeg var nødt til at gå ud, jeg havde ligesom fundet ud af hvor korrupt og hvor
724 grim den organisation var.

725

726 F: Ja.

727

728 R: Altså der er jo, alt, den havde alt muligt på samvittigheden, det er slet ikke sjovt altså -
729 okay, det er ikke ISIS, vel, men øhh

730

731 M: Nej

732

733 R: - men de har også drab og øhh manipulation og truende aborter, altså fængslinger, de har
734 et stort fængsel ovre i USA, hvor folk sidder i fængsel. Altså, det, det er en rigtig grim
735 organisation så da det ligesom stod klart for mig hvordan de i virkeligheden var, frem for det
736 glansbillede man ser når man er derinde, så var jeg godt klar over at jeg skulle selvfølgelig ud
737 af det her. Men jeg var nødt til at gøre det på en måde, så jeg kunne få min kone og mine børn
738 med. Og få, og forhåbentlig også nogle af mine venner.

739

740 F: Ja.

741

742 R: Jeg var nødt til ligesom at advare dem – dét var min ungdom, det var mine venner, altså
743 det var mit du ved ikke, og det var ikke dumme mennesker, øh, det var mennesker, jeg havde
744 noget sammen med. Skulle man sige, det er jo ikke fordi at, at, det-det er jo ikke menige
745 scientologer, der forsøger at malke de andre for penge vel, for de får ingen af dem alligevel.
746 Det sker jo inde i organisationen og oppe i ledelsen, så-så man støtter dem, man er en del af

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

747 dem, men det er ikke noget med at de folk nede i måle-enheden prøver at udnytte hinanden
748 altså, sådan er det slet ikke. Man er jo sådan set venner

749

750 M: Ja.

751

752 R: - og har bare den samme indstilling til tingene, samme livssyn, samme formål.

753

754 M: Mhm.

755

756 R: Ja, så da vi endelig besluttede os for at gå ud der var, der var det også hårdt. For så var det
757 jo, så-så røg vennerne jo.

758

759 F: Ja.

760

761 R: Så prøvede de at, øhh – min kones, øhh, min kone havde nogle meget tætte veninder, øhh,
762 scientolog-veninder, og inde fra organisationens side ved man alt om det, man ved hvem der
763 hænger ud med hvem. Man ved hvem det er altså som, du ved, man hænger jo ikke ud med
764 alle, alle scientologer – der er nogle, man finder ligesom sine venner og sit eget lille netværk
765 og det ved de alt om. Så de fik nogle af dem til at tage en venindesnak med min kone for at
766 forhindre, for at få hende til at vende sig mod mig -

767

768 M: Mhm.

769

770 R: - og øhh, på alle mulige måder få hende til at forstå at jeg var en skidt karl, og jeg var ikke,
771 jeg var ved at undergrave det hele og så videre og så videre, simpelthen for at få hende til at
772 lade sig skille.

773

774 M: Mhm.

775

776 R: Det prøvede de flere gange øhh og organisationen prøvede også at fortælle hende at jeg,
777 jeg havde været utro, ja.

778

779 M: Okay.

780

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

781 R: Men, ja, alle mulige ting for at forsøge at få hende til at vende sig mod mig. For at vinde
782 hende, for man havde ligesom anerkendt at jeg var tabt, så ville de prøve at vinde hende, men
783 da de ikke kunne det, øhh, da skar, da røg alt det der udfrysningssarbejde i gang og de skar alle
784 bånd, og de sagde til alle vores venner og sagde, "skær båndet nu!" og det gjorde de så. Der
785 var nogle få der ikke gjorde og de endte så også med at ryge med ud, øhh

786

787 F: Nå okay.

788

789 R: Øhh, men altså, det var meget, meget, vi vidste jo godt at sådan var systemet og når man
790 ser det indefra så forstår man grundene til det -

791

792 M: Mhm.

793

794 R: - fordi det er jo dem, der-der er ude i uføre og de vil prøve at ødelægge det for os andre og
795 spolere det, så føler man det at dem der ude er nogle forbrydere *gestikulerer* så der er det
796 da helt plausibelt

797

798 M: Ja.

799

800 R: - selvfølgelig, vi er nødt til at gøre et eller andet, så jaj, man kan ikke bare tillade folk at gå
801 ind og ødelægge systemet indefra

802

803 F: Nej.

804

805 R: - indtil alt falder fra hinanden

806

807 M: Mhm.

808

809 R: - det er jo ikke, det kan vi ikke bare tillade, vi er nødt til at lukke døren på et eller andet
810 tidspunkt og sige nu må I altså beslutte jer enten eller -

811

812 F: Ja.

813

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

814 R: - så når man ser det indefra, så er det helt forståeligt at reglerne er, som de er. Men når
815 man så pludselig finder ud af, altså man skal lige vende den om, ikke?

816

817 M: Ja.

818

819 R: Så står du pludselig udefra og kan se ind, den er helt gal med den organisation og den
820 ledelse er sindssygt korrupt og den er psykopatisk,

821

822 M: Mhm.

823

824 R: - så er man pludselig ikke en bad guy for-for at ville gå ud, vel?

825

826 F og M: Nej.

827

828 R: Så er det bare med omvendt fortegn, men det ved dem derinde ikke, så de kører frem efter
829 reglerne, så vi blev, vi blev disconnected af, øhh, og vi var nødt til at tage vores piger ud af
830 deres henholdsvis af skole og vuggestue og....

831

832 M: Var det skole og vuggestue der havde samme lære, eller? (refererer til lære som i
833 filosofi/metoder man ser hos Scientology)

834

835 R: - ja, det var 4. klasse - nej, det var forskellige steder, forskellige steder (svarer ud fra at der
836 forstås lære, som i den person der er ansvarlig for undervisning/at have med begge børn at
837 gøre), og øhh, hvad hedder det, øhh, ja, vi flyttede så hus, vi flyttede ja, startede på en frisk,
838 for at komme væk fra alt det, du ved ikke – men jo det var meget traumatiserende, og vi
839 vidste godt at vi ville, livet det ville blive et andet men det med pludselig at stå i det, så mister
840 du alt: dit netværk, dine venner, ens tro, øhh, fællesskabet, indtægt, altså – jeg kunne gøre det
841 fordi jeg nu var sammen, stod sammen med min familie, ikke, så kunne vi tage skridtet i
842 fællesskab, for så vidste vi at vi ville ikke miste hinanden, ihvertfald.

843

844 M: Mmh.

845

846 R: Sådan var det at gå ud af Scientology.

847

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

848 F: Ja, voldsomt.

849

850 R: Den korte version *rør i sin caffè latte*

851

852 M: Ja.

853

854 F: Men så tænker vi, har dit exit være voldsommere end, fordi du var, du var missionær for
855 dem, kan man sige det?

856

857 R: Ja, jamen det er man, neeej, det ved jeg ikke hvad skal man sige, altså, jeg var ambassadør
858 for dem.

859

860 F: Okay. Men der findes også medlemmer der ikke er, altså arbejder på samme måde -

861

862 R: - Ja, altså, du kan være mere eller mindre dedikeret. Jeg var ikke, jeg var ikke medarbejder
863 i eliteenheden, det hedder Sø-organisationen. Det var jeg ikke, jeg var en public, som man
864 kalder det *gestikulerer gåseøjne*. Altså, jeg havde været medarbejder i to et halvt år i
865 Scientology igennem Danmark og da min kontrakt udløb da stoppede jeg men fortsatte som
866 Scientolog og det kan man godt gøre.

867

868 M: Okay.

869

870 R: Du kan godt stoppe sådan der, fordi de vil egentlig bare have dine, din arbejdskraft, de vil
871 egentlig helst have dine penge. Hvis du ikke har nogle af dem, så vil de gerne have din
872 arbejdskraft.

873

874 F: Ja.

875

876 R: Så nu gik jeg fra at jeg leverede min arbejdskraft i to et halvt år, til at jeg fik mig et godt
877 job og nu kunne betale en masse penge, for de her øvelser og kurser, dem ville jeg ikke kunne
878 have råd til at tage som medarbejder. Altså medarbejdere skulle stadig betale for de øvere
879 niveauer, halv pris dog, men det ville stadig blive mange hundrede tusinde. Og jeg tjente som
880 medarbejder hvad 1000 kroner, argh, det allerhøjeste 1000 kr på en uge. Altså det aller, aller
881 højeste, ellers havde det måske været 100-200kr om ugen.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

882

883 M: Ja.

884

885 R: Det var mere et frivilligt arbejde, det var ikke et rigtigt job, det var mere sådan frivilligt,
886 så-så man, jeg ville ikke kunne tjene til de her øvrige niveauer så derfor så stoppede jeg da
887 min kontrakt udløb, og så blev jeg public og fik et godt job, tjente gode penge, og så kunne
888 jeg betale en masse penge, så altså alle var glade. Så-så det var, det kan du godt på den måde,
889 men det er noget andet end at gå helt ud af det og, hvis du, hvis du aldrig rigtig har drevet det
890 til noget, Scientology, altså altid kun har taget nogle indledende kurser og din familie er ikke
891 inde i det og så videre og så videre, så er du ikke rigtig en ambassadør, du er ikke en del af
892 inderkernen, vel.

893

894 F: Nej.

895

896 M: Mmh.

897

898 R: Så kan du også bedre drive ud af det uden at der sker så meget, men ligesom jo mere
899 dedikeret du har været, øhh, jo mere forbillede for andre du har været, jo s-mere umuligt
900 bliver det faktisk at komme ud af det.

901

902 F: Ja.

903

904 R: Og jeg kom jo op, jeg var meget ambitiøs og jeg havde masser af drivkraft dengang jeg
905 var en ung mand og meget ambitiøs, så jeg kom jo hurtigt afsted og blev en slags sådan en
906 komet-scientolog, ikke. Min kone også, vi var jo sådan et par, sådan, “årh der kommer Tina
907 og Robert!”, man altså *griner*. Man ser op til os, ikke. Og så pudser man lige, så strammer
908 man lige op, du ved, *gestikulerer og griner* og sådan noget ikke?

909

910 M: Ja.

911

912 R: Det er jo dejligt at få, at få lidt beundring *griner*.

913

914 F og M: Ja *griner*.

915

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

916 R: Alle elsker beundring *griner*.

917

918 M: Mmh.

919

920 R: Så, det går også lige i forfængeligheden, men altså, på briefings så, nogle gange kommer,
921 der klapper folk af én *klapper* fordi man har lige doneret penge til et eller andet, taget et
922 nyt af de her højerligere niveauer, dér, ikke og...

923

924 M: Ja.

925

926 R: Og så blev man, så var vi sådan nogle, en meget velanset, et meget velanset Scientology-
927 par og ja - så sådan nogle som os kunne jo ikke nemt gå ud, vel. Hvis du havde taget et
928 introkursus og ikke kommer igen, så er det det.

929

930 M: Ja.

931

932 R: Når man først ligesom kom ind i inderkredsen, og har været en af dem der klarer sig godt,
933 så sidder du jo virkelig fast, ikke, og så vil de gå langt for ikke at miste dig. For det er jo et
934 slag for organisationen at miste sådan nogle, fordi at mange andre ville følge med. Der var jo,
935 jeg tror det endte med en 70-80 stykker, der gik ud i kølvandet på min og øh, da det kom til
936 stykket og det var måske 10%! Scientology er jo bittelille i Danmark, jo. Så det har måske
937 været 10% af de aktive medlemmer der har været i Danmark, af danske aktive medlemmer.

938

939 F: - okay.

940

941 R: Ja, altså hvis man ser bort fra alle dem der er kommet for at arbejde i hovedkontoret her i
942 København. Det er jo nogen der kommer fra hele Europa, men af danskere. Danske
943 statsborgere som var aktive scientologer, der var max 7-800 og der var jo 70-80 stykker der
944 gik ud i kølvandet på mit afhop, for jeg lavede jo et sådan meget højlydt afhop, ikke

945

946 M: Mhm ja.

947

948 R: - og det endte med at vi arrangerede sådan et 'after church', church-Scientology, ikke,
949 after church party hjemme i vores nye hus og der kom jo enormt mange mennesker -

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

950

951 F: Ja.

952

953 R: - såå jeg vil tro det var cirka 10 %, så det gjorde jo et et et et et indtryk, for du skal jo
954 tænke på at det var de folk, der donerer ret mange penge, så det betyder noget

955

956 M: - mhm.

957

958 R: - så derfor vil de helst have, hvis nogle sådan ambassadører for Scientology vender sig
959 mod dem, så vil de helst bare dem ud i en fart, og have lukket alt, have cuttet og skære
960 forbindelsen, for ellers kan de lave for meget skade simpelthen

961

962 F: - ja.

963

964 R: Var det svar på spørgsmålet?

965

966 F: Ja, ja det var perfekt.

967

968 R: Godt *rør rundt i sin kaffe*.

969

970 F: Okay, så tænker vi har filmen, altså den dokumentar du har lavet og bogen, om det har
971 givet dig nye venner? Altså... *stilhed*

972

973 M: Nu siger du at der er nogen der har hoppet ud i kølvandet dér, så du har måske nogen der
974 kan relatere til det du har været igennem?

975

976 R: Ja det har jeg, det har je så nu menemmm... *pause* øhhh... Om filmen og bogen har givet
977 mig nye venner? Njaaah, altså jeg har lært nye mennesker at kende, det er jo ikke sådan at jeg
978 har fået private venner som sådan, men jeg har lært nogle mennesker at kende, som er
979 spændende at kende altså redaktører, og producere, altså sååå, og har fået nogle spændende
980 oplevelser ud af det. Men altså, man får jo nye venner sådan stille og roligt, men det er jo
981 klart, man får ikke nye venner på samme måde som man gør, når man er i jeres alder

982

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

983 R: Nej - altså der hvor... Enten på på på ja, uni, eller på gym, eller sådan noget. Det er jo der
984 hvor man typisk får mange af sine venner, ikke? Altså sådan noget med 'drengene', jeg har
985 ikke 'drengene'... De forsvandt med Scientology.
986
987 F og M: Ja.
988
989 F: De blev der?
990
991 R: Ja... Og øhh dem der hoppede ud, det var ikke sådan rigtigt 'drengene' for mig...
992
993 F og M: - nej.
994
995 R: - ej, det er jo lige meget, neeej, det er sgu okay, øhm, men det der, mange af dem som jeg
996 kender og sådan noget, de har jo sådan deres 'dreng'. Som sådan, så er de på festival
997 sammen og drikker fadbamser sammen, eller tager ud og spiller og øhhh tager på casino
998 sammen, altså hvad fanden ved jeg, altså hvad drenge nu gør, tager ud og fisker
999
1000 M: Mhm.
1001
1002 R: - eller noget... Jeg har jo også nogen jeg en gang imellem tager ud og fisker med, men det
1003 er ikke sådan klikke agtigt
1004
1005 M: - mhm.
1006
1007 R: - s-sooom mange har, og det er fordi, tror jeg, at når man er i min alder, så er det ikke så
1008 nemt. Såå dem i min alder, de sidder kraftedme bare hjemme og ser Barnaby, altså hver
1009 eneste aften, det er jo røvsygt! *fægter med armene humoristisk på en opgivende måde*
1010
1011 M: - ja.
1012
1013 R: - det er jo slet ikke sjovt, og så sidder derhjemme og ser fjernsyn og så er de trætte, for det
1014 "åhh og børnene og det har været hårdt at smøre madpakker og vaske tøj", og så videre og så
1015 videre... Åhhhh... Så ehmm, ja så bliver folk kraftedme bare gamle!
1016

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1017 F og M:- ja *griner*

1018

1019 R: - det bliver de altså meget hurtigt, syntes jeg *griner*. Anyway, så det er sådan en ting jeg
1020 ikke har.

1021

1022 M: Mmh.

1023

1024 R: - ja, men jeg har venner, altså vi har vennepar vi ser, som ehmm intet har med Scientology
1025 at gøre og og har nogle gange meget travlt med alle de arrangementer og så skal man til det
1026 ene og så skal man til det andet og så er der nogen der holder julehygge og nogen der har dit
1027 og nogen andet her dat og så... Ja, så var jeg for nylig i, hvad fanden er det nu det hedder, i
1028 Salzburg med alle sådan nogle pokerspillere, ja gamere... Fuldstændig vildbasser!

1029

1030 F og M: Ja *griner*

1031

1032 R: - jojojo, det var meget sjovt altså, så jo det er fint nok, altså jeg har fået et socialt liv og så
1033 har, er det vigtigste for mig, det er jo min familie jo -

1034

1035 M: Mhm.

1036

1037 F: Ja.

1038

1039 R: - det er det bare når man er far jo, ikke,

1040

1041 M: - Mhm.

1042

1043 R: - sådan må det være. Men øhmm lige frem med at få venner gennem bog og film... Neej,
1044 nej det er mere nogle - jo! Det er jo egentlig venner... Det er jo ikke mennesker jeg omgås
1045 privat, men nogle som jeg også har fået et ufatteligt tæt forhold til i den periode da det stod på
1046 (bogskrivning og produktion af dokumentar) og snakker med og skriver med og...

1047

1048 F: Mhmm okay, så tænker vi altså, hvad med dine børn og hvad med din kone, har det været
1049 sådan et fuldstændigt brud med dem også, her tænker vi dine børns skolegang, går de stadig i
1050 Scientology skole?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1051

1052 R: - nej, nej, er du sindssyg, mand! Dem var jeg jo nødt til at tage ud. Dem tog vi ud dem tog
1053 vi ud, det kan.... Det gik ikke.

1054

1055 M: - nej.

1056

1057 R: - altså særligt hende min ældste datter, hun gik jo i 4. og hun fik jo en hård medfart, fordi
1058 at, altså de turde jo ikke at smide os ud, de måtte... Friskoler må gerne smider elever, forældre
1059 ud, uden forklaring

1060

1061 M: Okay.

1062

1063 R: - det må folkeskolen ikke.

1064

1065 F: - nej.

1066

1067 R: Eller forældre, børn [retter] - eller folkeskolen må ikke smide børn ud -

1068

1069 F: Nej.

1070

1071 R: - men friskoler må godt, det er ehh en frihed de har -

1072

1073 F: Ja.

1074

1075 R: - de må til hver en tid.... til hver en tid smide en elev ud, uden at skulle give en forklaring.

1076

1077 M: Okay.

1078

1079 R: Men de turde ikke.

1080

1081 M: - hmm.

1082

1083 R: For de var bange for at jeg ville gå til pressen. Såå øhh i stedet for at smide min datter ud,
1084 ssså instruerede de de andre forældre... Hvor de langt de fleste af dem, 80% af dem var

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1085 scientologer, i at vi var, vi var ude i noget skidt... Altså, vi var blevet, vi havde vendt os til
1086 fjenden... Det er meget sådan er venner eller fjender.

1087

1088 M: Ja.

1089

1090 R: I Scientology er det meget sådan... Og det er det er det virkelig *gestikulerer*.

1091

1092 M: Ja.

1093

1094 R: Enten er man en ven eller også er man en fjende... Såå ehmm... Vi var altså fjender, lige
1095 pludselig. Jeg tænkte så og det gjorde min kone også, at de ville være professionelle nok, til
1096 at behandle os som forældre og være lærere til vores, vores barn -

1097

1098 M: Mhhmm.

1099

1100 R: - og det var de også, lærerne gjorde det der, men indenfor Scientology underrettede man
1101 de andre forældre om at de skulle sørge for at deres børn ikke hang ud med vores børn -

1102

1103 F: Mmh nå.

1104

1105 R: - så de kom jo i klassen og sagde "vi kan ikke være venner mere", "du kan ikke komme
1106 med til min fødselsdag" - det er jo hårdt for en der går i 4. klasse, ikke?

1107

1108 M: Ja, det er klart.

1109

1110 R: - hun måtte ikke komme med til deres fødselsdag og hun kunne ikke hænge ud med de
1111 andre og der var ingen der måtte ikke komme hjem til hende, hun måtte ikke komme hjem til
1112 nogen, for-fordi de disconnectede alle sammen, det havde deres forældre sagt at de skulle
1113 gøre og de forstod ikke helt hvorfor, men men når man går i 4. klasse, så tror man på sine
1114 forældre -

1115

1116 M: Mhm

1117

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1118 R: - det gør man jo i det store hele. Man er altså ikke blevet teenager endnu *griner* - øhh, så
1119 man tror på sine forældre og man gør som forældrene ønsker, så hvis forældrene siger med
1120 tilstrækkeligt alvor, ja så ved man godt at det er alvor.

1121

1122 M: Mhm, ja.

1123

1124 R: "Jaaa, det er noget, din far har gjort noget forfærdeligt mod Scientology", så stiller de ikke
1125 noget spørgsmålstejn, vel? "Så vi kan ikke være venner mere"... Sådan noget der, ikke?...
1126 Hun græd hver eneste gang hun kørte hjem fra skole... Hver dag, hun græd og græd og græd,
1127 for hun var jo vant til at have et fantastisk forhold i den klasse der. De havde det SÅ godt
1128 sammen og de hang ud og de festede... Det var en fantastisk klasse!

1129

1130 F og M: - mhmm ja.

1131

1132 R: - og pludselig var hun bare ikke en del af det mere. Det var sindssygt traumatisk for hende.

1133

1134 F: Ja.

1135

1136 R: Den lille gik kun i vuggestue, så hun nåede ikke at opleve så meget af det. Så for hende
1137 var det ikke så... Nååå hva.. Du ved, det var ikke så, hun kan slet ikke huske det i dag. Men
1138 altså for den store var det virkelig hårdt. Men der var ingen anden vej. Hun kunne ikke
1139 fortsætte der, det var jo tortur. Så på den måde gjorde det det uden at gøre det.

1140

1141 M: - ja.

1142

1143 R: Det var sådan en strategi de havde.

1144

1145 F: Ja, uhyggeligt, og din kone hun har slet heller ikke noget med det at gøre mere?

1146

1147 R: Nej, nejneeej nejnej, det kan man ikke... Altså, når man går ud af organisationen på den
1148 måde, så går man samlet ud, eller også så er man slet ikke sammen, a eller b.

1149

1150 F: - ja.

1151

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1152 R: Vi dyrkede det så i 4 år, fandt ud af at der var en åben uafhængig Scientology bevægelse,
1153 som hedder Free Zone, der er ikke rigtig noget i Danmark, men i Tyskland er der er del af det
1154 oooggg... i Schweiz og Rusland, Italien, Frankrig og sådan... Vi fandt så en gruppe i
1155 Frankfurt, som vi knyttede os om til og det var Scientology læren, altså de samme kurser og
1156 så videre og så videre, men her var det ude for organisationens kontrol

1157

1158 M: - mhmm.

1159

1160 R: - og det betyder at tingene kostede jo kun 1/4 del af hvad de plejede at koste og at man
1161 ikke skulle være bange for hvad man tænkte og hvad man sagde. Her kunne vi sige og tænke
1162 og ytre lige hvad vi ville og sådan noget, altså det var jo en meget anderledes form.

1163

1164 M: Ja.

1165

1166 R: Vi syntes de var meget sådan løst og lidt lallet og sådan noget der, og man sad og drak
1167 urtethe i pauserne og sådan og så videre... Hvad fanden er det for noget, ikke?

1168

1169 F: - mhmm ja *griner*.

1170

1171 R: vi syntes det var MEEEEGET løst, fordi Scientology er det bare *zum zum * *super*
1172 stringent. YES SIR, altså en meget militær tone og så videre, ikke.

1173

1174 M: - ja.

1175

1176 R: - så først var det sådan lidt nærmest lidt ø-lejr agtigt, du ved, du ved, men men kurserne
1177 var de samme, teknikkerne var de samme.

1178

1179 M: Mhm.

1180

1181 R: - og så fortsatte vi med at dyrke dem, for men kan ikke bare give slip på *alt* på én gang, det
1182 det det deee... Det virker bare ikke, ikke når man har dyrket det i så mange år, så meget. Så
1183 nu havde vi givet slip på de fleste af vores venner, netværk, organisationen, men vi havde
1184 stadigvæk læren!

1185

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1186 M: - mhm jaa.

1187

1188 R: - og de der lysende mål man har med det, som hører til den tro.

1189

1190 F: Ja

1191

1192 R: Øhh... Men efter 4 år, så kunne jeg godt se at det, at det førte mig jo ingen vegne. Jeg blev

1193 jo ikke ikke til et bedre menneske, jeg blev jo ikke et supermenneske. Jeg blev på ingen

1194 måde, altså jeg blev jo bare mere fjern fra virkeligheden.

1195

1196 M: Mmh, okay.

1197

1198 F: - er det dét der er det lysende mål, som du siger, altså at blive sådan et supermenneske?

1199

1200 R: - ja sådan et helt frigjort, åndeligt frigjort menneske, der bare kan udleve sit fulde

1201 potentiale altså, du ville noget, så gør du det, og får succes med det.

1202

1203 F: Okay

1204

1205 R: Øhh så ja, sådan du ved, man kan bare klare alle tingene, det du rør ved, det bliver til guld,

1206 ikke.

1207

1208 F: Ja

1209

1210 R: Dét er målet øhh og det er også afhængig af nogle personlige egenskaber. Der er nogle

1211 personer, der har det sådan.

1212

1213 M: Mhmm.

1214

1215 R: - alt hvad de rører ved bliver til guld og andre har det sådan at alt hvad det rører ved bliver

1216 til, bliver bare til fiasko *griner*, ikke?

1217

1218 F: - jaa,

1219

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1220 R: - sådan er det jo bare. Vi ser det jo i mennesker, ikke.
1221
1222 M: Ja
1223
1224 R: - så det er de egenskaber, der gør at man bliver en succes, det er de ting Scientology drejer
1225 sig om.
1226
1227 F: Dem der underviser...
1228
1229 R: - sååå
1230
1231 F: - de der uafhængige kurser, er det tidligere scientologer?
1232
1233 R: Ja, det er scientologer, det er bare uafhængige scientologer.
1234
1235 F: Okay.
1236
1237 R: Ja, nogle af dem har været i Scientology kirken, altså i den officielle organisation og
1238 nogen af dem har ikke, det er sådan 50/50...
1239
1240 F: Okay.
1241
1242 R: Men altså, efter 4 år kunne jeg godt se at dét der, det bliver jeg ikke et bedre menneske af.
1243 Jeg bliver bare virkelighedsfjern og du ved, og der sker, der sker ikke de her ting som man
1244 forventer der sker, for man skal være en stor succes, vel? Jeg er jo.. Jeg er - da jeg kom i
1245 Scientology, der ville jeg jo være musiker. At blive musiker var mit brændende ønske! Jeg
1246 gik til undervisning for at komme ind på konservatoriet.
1247
1248 M: Mhm.
1249
1250 R: Dengang, jeg tror det var lige før rytmisk kons, så dengang var det traditionel kons, men så
1251 kom rytmisk konservatorium også på et tidspunkt, og jeg fik undervisning af en der hedder
1252 Kasper Vinding, ham kender I ikke vel? Dengang var han et stort navn.
1253

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1254 F og M: Mhmm.

1255

1256 R: Han var ligesom trommeslager, der havde spillet med Frank Zappa, The Rolling Stones og
1257 Leonard Bernstein... Alle mulige store navne ovre i New York, Shikoria (?) og alle sådan
1258 nogen, altså bare super musikere, dem har jeg spillet med. Og så han var helt klart det lysende
1259 talent i Danmark indenfor trommespil og underviste på konservatoriet og ja... rejste verden
1260 rundt, spillede med alle, så ham fik jeg som privatlærer.

1261

1262 M: Okay.

1263

1264 R: Han havde kun en anden elev, ooog, så gik jeg igang der, jeg havde spillet siden jeg var 10
1265 år øhhh, så jeg ville være musiker, det var simpelthen min store brændende drøm, da jeg kom
1266 ind i Scientology, s- og fortalte at de havde de her værktøjer, så tænkte jeg, "så kan det lykkes
1267 for mig!"

1268

1269 M: Mhmm.

1270

1271 R: Så jeg tænkte, "det kan bane vejen, give mig det personlige boost, du ved, der giver mig
1272 den drivkraft, den udadvendthed og øh, der ville gøre mig i stand til at klare den!". En ting er,
1273 var motorik og dygtighed, en anden ting det er personlighed, det kræver vildt meget. Så det
1274 var faktisk min ambition da jeg kom ind i Scientology, den ændrede sig så mens jeg var i
1275 Scientology, så nu ville jeg være forretningsmand ikke, altså nu drejede det sig om at tjene
1276 penge ikke, og, øhhh så, det var det store ideal, hvis ikke du var fuldtids scientolog, så var dit
1277 store ideal, sådan store virkelige succesfulde forretningsfolk, der tjener kassen og kan donere
1278 store beløb og du ved, det var ligesom det, meget amerikansk, ikke?

1279

1280 F og M: Mhmm.

1281

1282 R: Succeskriterier, så det blev så mine nye værdier, ikke?

1283

1284 M: Ja.

1285

1286 R: Øhh, og selvfølgelig også at blive det der, øhmm, åndelige supermenneske, ikke? Øhh og
1287 når man ser på det, så har jeg faktisk haft fiasko med samtlige af mine målsætninger *griner*,

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1288 jeg blev sgu aldrig nogen professionel musiker og jeg blev ikke nogen stor forretningsmand,
1289 jeg blev heller ikke noget åndeligt supermenneske, så på en eller anden måde så har det hele
1290 været en kæmpe fiasko!

1291

1292 M: Mmh.

1293

1294 R: Og øhmm, men jeg har så lært noget af det, altså jeg har lært meget, sss-, jeg har lært på
1295 deeeet menneskelige plan, ikke.

1296

1297 M: Mhmm. Så man kan godt sige at du har fået nye værdier, da du var i det her uafhængige
1298 øhmm Scientology lære?

1299

1300 R: Neeej, altså de nye værdier fik jeg ret kort efter jeg kom ind i Scientology, fra-fra at ønske
1301 at være kunstner og få succes som musiker, så ville jeg være forretningsmand, der skiftede
1302 jeg om der, øhhhh, og da jeg så kom ind i de uafhængige, der der der havde jeg jo min egen
1303 lille virksomhed og jeg var også ansat øhh, altså jeg fik jo nogle jobs efterfølgende da jeg
1304 kom ud af Scientology, og det gik jo udmærket med det, altså jeg havde jo ikke nogen
1305 uddannelse -

1306

1307 M: Mmh.

1308

1309 R: - jeg har ingen brugbar uddannelse, så hvad, så-så så blev man sælger, ikke også *griner*.
1310 Men det gik meget godt, altså så jeg så jeg så jeg kunne overholde mine budgetter og tjene
1311 meget godt på det oggg jeg blev ikke en stor forretningsmand, vel, det har jeg ikke i mig,
1312 meeen øhh, men altså, jeg kunne klare mig!

1313

1314 M: - mhm.

1315

1316 R: - såå, men da jeg ligesom gik ud af den uafhængige, der var det ikke længere en ambition
1317 om at blive, der tror jeg ligesom at jeg havde anerkendt, og erkendt, jeg tror at der var jeg 44
1318 år og jeg tror at jeg havde erkendt, at hvis jeg skulle være blevet en stor forretningsmand og
1319 sådan noget så havde jeg nok været kommet længere end jeg var *griner*, og måske var det
1320 heller ikke virkelig dét jeg brændte for, altså at drive en stor virksomhed og hundse rundt
1321 med en masse mennesker og tjene en masse penge, for at tjene en masse penge, wow, njarrgh,

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1322 det rykkede ikke så meget hos mig længere, jeg ville hellere nogle andre ting, jeg ville hellere
1323 lære lidt mere om mig selv tror jeg, og lære om livet ooog, ja...

1324

1325 M: Mhmm,

1326

1327 R: Så det har været en omvæltning, men altsåååå ret beset, så har jeg, så har det har altså
1328 været en stor fiasko, kunne man sige *griner*, en stor fiasko. Jeg fik en dejlig kone, og to
1329 dejlige børn, så jeg har også haft succes!

1330

1331 F og M: - jaa, mmh *griner*

1332

1333 *lille pause*

1334

1335 F: Øhmm okay, det her har du i hvert fald svaret på, men vi vil gerne høre om øhh, om din
1336 omgangskreds, om det sådan stadig er en del af Scientology - øhmm, eller altså om det er
1337 nogen der selv har brudt med Scientology, efter du også gjorde det?

1338

1339 R: - ja, altså, den-den del af min omgangskreds, som er scientologer, de er ikke scientologer,
1340 selvfølgelig, de kan ikke stadig være i organisationen og havde noget med mig at gøre, det er
1341 sort på hvidt, det får du ikke lov til, så bliver du smidt ud af organisationen eller bliver
1342 beordret til at disconnecte,

1343

1344 F: - okay.

1345

1346 R: Så det er meget sort på hvidt, så dem dem, de mennesker som er i min omgangskreds, som
1347 havde noget med Scientology at gøre, dem som jeg kender gennem Scientology, det er
1348 selvfølgelig også nogen der er gået ud.

1349

1350 F: Okay.

1351

1352 R: - men så er det så også sådan at man, det fandt jeg i hvert fald ud af, at mange af de
1353 venner, og der var mange som gik ud, det viste det sig, ikke, til min store glæde faktisk! Og
1354 vi skrev med nogle af dem og sås med nogle af dem, men det viser sig så at det ikke er

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1355 mennesker som man har så meget til fælles med nødvendigvis, når Scientology ikke rigtig er
1356 der længere, så det er ikke ret mange af dem vi stadig ser.

1357

1358 M: Mmh.

1359

1360 R: - jeg har to vennepar tror jeg, eller et vennepar og jeg har en gammel ven og, ja der er lidt
1361 og så selvfølgelig min svoger og min bror og min kones søster og bror så videre, men det er
1362 jo familie,

1363

1364 F: - ja

1365

1366 R: - så dem ser vi stadig væk, og de er jo gået ud selvfølgelig, for ellers havde vi ikke stadig
1367 kunne se dem. Så så, men på vennesiden der, så er det nogle få, meget få der er tilbage, for
1368 det viser sig, at man er bare meget forskellig, når man ikke har de der fælles, så er de
1369 menneskelige ting... S-sså har man ikke så meget, men det gør heller ingen ting, det er i orden
1370 *rør rundt i sin caffè latte*.

1371

1372 F: Okay. Okay, så vil vi gerne, prøv at fortælle hvordan en dag går for dig nu, og hvor mange
1373 gange du sådan kommer ind på noget med Scientology, eller noget der har med Scientology
1374 at gøre, på sådan en hel normal dag? *stilhed mens der røres i caffè latten* - nu?

1375

1376 R: Ja, NU, i dag!...

1377

1378 F: - *griner* ja, lige i dag!

1379

1380 M: *griner*

1381

1382 R: Jamen altså, jeeeg her øhh, jeg har øhh, jeg arbejder med min egen virksomhed og der
1383 sidder jeg enten og arbejder hjemmefra eller også så arbejder jeg ude hos mine kunder. I dag
1384 har jeg været ude hos en kunde, startede jeg kl 10, så det vil sige at jeg stod op derhjemme og
1385 lige kunne tømme min mail, tag et bad, dét er en væsentlig del,

1386

1387 M: *griner*

1388

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1389 R: - øhh og lige tømme min mail, svare på det og så tage og pakke mine ting sammen og køre
1390 til Gammel Holte, øhh og startede kl 10 og arbejdede der til, hvad er den blevet? kl 16.30, før
1391 jeg kom derfra og det er med grafisk arbejde, altså jeg laver øhh øhh, grafisk design, jeg
1392 designer websites, administrerer websites, øhh, producerer tryksager, trykte brochurer, der
1393 er stadig nogen der skal brochurer, så dem producerer jeg også, øhh, karton... altså emballage.
1394 Jeg skriver... øhh altså... kommunikation til mine kunder, hvis de skal bruge et eller andet,
1395 fortælle om deres visioner og missioner, de fleste, de er faktisk så dumme, de kan ikke finde
1396 ud af sådan noget... ups, det sagde jeg ikke

1397

1398 M: *griner*

1399

1400 R: - mange af de der, de er ikke så gode til det sådan der rent litterære, de er ikke så gode til
1401 det dee-de er bare "Orh, det skal bare, det skal være billigere... øhh, Robert, hvad fanden er
1402 vores mission", ikke? *fægter med hænderne*

1403

1404 F: - jaaa.

1405

1406 R: - det vidste de ikke, så det skal jeg også nok finde ud af for dem, og så er de jo fantastiske,
1407 fantastiske og griner over hele femøren, det er fantastisk du ved, ikke. Men der er mange der
1408 har brug for, altså, den type kunder jeg har er ikke meget store virksomheder, for de har jo
1409 typisk en, folk ansat der har uddannelse i kommunikation og kan alt det der, mine type
1410 kunder er typisk mindre virksomheder, hvor jeg bare kender indehaveren, det kan være
1411 virksomheder som omsætter alt fra 2-70 millioner, det er deromkring. Den største kunde
1412 omsætter for 70 millioner, den mindste omsætter for et par stykker og de omsætter i snit for
1413 en 50-60... argh 40-60 millioner i snit, så det er ikke kæmpe virksomheder

1414

1415 F: - mhmm.

1416

1417 R: - som som så det er typisk virksomheder som ikke har en afdeling til at tage sig af
1418 kommunikation, så for dem er det fantastisk at have en som mig, som kommer ind og gør det
1419 på timebetaling, så det gør jeg, jeg skriver for mine kunder, hjælper dem med at finde på
1420 produktnavne, grafisk design og så videre. Så det er dét, jeg har lavet i dag, jeg har siddet hos
1421 ham og så har jeg min bærbare computer med og øhh

1422

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1423 F: - mhmm.

1424

1425 R: - stillet en stor skærm op der og så sidder jeg og arbejder og det skal jeg så sidde og gøre
1426 de næste 4 uger, øhhh, så kører jeg hjem, over Ledøje, *griner*

1427

1428 F: Åbenbart! *griner* [refererer til at Robert var forsinket til interviewet fordi der havde
1429 været trafik og hans gps har sendt ham alle mulige steder hen, han ikke kender og det var
1430 noget han fortalte komisk om inden interviewet gik igang]

1431

1432 M: *griner*

1433

1434 R: *griner* Åbenbart!.. Øhh og mødes med jer. Det gør jeg ikke normalt. Øhhh og så
1435 kommer jeg hjem, handler lige lidt på vejen hjem, laver mad, spiser sammen med familien,
1436 øhh og så kaster jeg mig over arbejdet igen, fordi jeg har masser af arbejde jeg også skal lave.
1437 Og igår arbejdede jeg til kl 02. om natten, argh lidt over, kvart over 2 blev den i nat, fordi jeg
1438 har travlt for tiden

1439

1440 M: - jah.

1441

1442 R: - og når man er lille selvstændig som jeg er, jeg har nogle freelancere jeg bruger, men
1443 ellers laver jeg tingene selv

1444

1445 F og M: - jah...

1446

1447 R: - såå øhmm, så arbejder man meget når man har travlt og så er man glad.

1448

1449 F: Ja.

1450

1451 R: For der tjener jeg penge og det er godt. Og så sover man når det bliver, i jul og mellem jul
1452 og nytår, der sover man en masse *griner*.

1453

1454 M: - jaa.

1455

1456 R: - og så er det igang igen i det nye år. Snakker jeg om Scientology? Nej, ikke i hverdagen.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1457

1458 M: Nej.

1459

1460 R: I dag gør jeg og nogle gange såå er der en radiovært der vil have et interview, så siger jeg
1461 for så vidt muligt ja.

1462

1463 M: - mhmm.

1464

1465 R: - så har jeg nogen gange været inde i GO' morgen Danmark, GO' aften Danmark, og jeg
1466 har været på DR, forskellige programmer, hvis der lige er et eller andet med Scientology
1467 nogen syntes er spændende, så ringer de gerne til mig. Øhh aviserne ringer også, nogle
1468 kommer og interviewer nogen gange. Og så er der elever, eller altså ja studerende som jer

1469

1470 M: - ja.

1471

1472 R: - og så er der også skoleelever, og der plejer jeg at sige at de må sende deres spørgsmål til
1473 mig, fordi at nogle gange bliver det bare for meget.

1474

1475 M: Jah.

1476

1477 R: Øhh, "jah, så vi er tre 9. klasser der er igang med et projekt, vi har valgt Scientology" åååh
1478 neeej! *griner og gestikulerer*, så er det mig det går ud over! *griner*

1479

1480 F og M: *griner* - jaa.

1481

1482 R: - men det har jeg så lavet et ehh, jeg har skrevet alle de svar jeg har skrevet, dem har jeg
1483 simpelthen bare copy pastet ind i et kæmpe store word docs, så har jeg lige tilpasset lidt, for
1484 det er næsten de samme spørgsmål alle stiller.

1485

1486 F: Okay.

1487

1488 R: - sååå, og det sker måske et par gange om ugen.

1489

1490 F: Okay.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1491

1492 R: - så det er altså ikke hver dag.

1493

1494 F: Nej, men det er stadig ofte?

1495

1496 R: - jah, fordi Scientology er jo noget som man vælger, når man skal lave projektopgaver og

1497 sådan.

1498

1499 F: Ja, okay.

1500

1501 R: - både i gym, men også i folkeskolen.

1502

1503 F: Jah, hvad så med i dit hverdagsliv? Bruger du nogle af de metoder og redskaber du lærte

1504 dengang?

1505

1506 R: Jaa, øhh ikke bevidst, altså jeg tænker ikke over at nu skal jeg gøre sådan og sådan øhhhh,

1507 jeg ved... Jeg har sådan en lede ved det, tror jeg, jeg har sådan altså, hele terminologien, man

1508 lærer jo en hel masse ord, øhhh -

1509

1510 M: Ja.

1511

1512 R: - altså Hubbard fandt på en masse ord, altså og forkortelser og udtryk for det hele og så

1513 videre, ikke?

1514

1515 M: - ja.

1516

1517 R: - og det første stykke tid, fordi Tina og mig har begge to været med i sådan 20 år og så

1518 snakker man videre sådan, ikke. Men så på et tidspunkt, så tænkte jeg sådan, naargj nu gider

1519 jeg altså simpelthen ikke mere at bruge de ord

1520

1521 M: - mhmmm.

1522

1523 R: - så hver gang jeg bruger... tænker jeg, hvad hedder det på dansk, hvad hedder det på rigtig

1524 dansk? Nå, det hedder sådan! Fordi at jeg gad bare slet ikke mere... Så øhmmm så jeg brug...

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1525 så jeg er ikke mig selv bevidst om at bruge de ting, men hvad ved jeg? Når jeg kigger dig i
1526 øjnene, så kan man sige, det har jeg det godt med, jeg har det godt med at kigge dig i øjnene,
1527 jeg kan også godt lide at kigge dig i øjnene, fordi så kan jeg bedre mærke personen (skifter
1528 med at kigge henholdsvis F og M intensivt i øjnene).

1529

1530 F og M: Mhm.

1531

1532 R: - er det fordi jeg i sin tid tog et kommunikations kursus i Scientology, hvor man sidder og
1533 kigger hinanden i øjnene i to timer uden at blinke *stirrer intensivt*

1534

1535 F: - åh Gud! *griner*

1536

1537 M: *griner*

1538

1539 R: - uden at vige og uden at have det dårligt med det, uden at blive rød i hovedet, eller et
1540 eller andet. Dengang, mand! At skulle sidde overfor en pige, du ved, jeg ville blive helt rød i
1541 hovedet, du ved ikke, det er jeg kommet af med, puf, sådan der *knipser*

1542

1543 M: - ja.

1544

1545 R: - dét tog en uge, ikke! BINGO! Og så det terapi jeg fik dér, WOW, der fandt jeg
1546 problemet, ikke. Der er masser smukke kvinder og piger i verden, og jeg havde det godt med
1547 det. Så så så, om det er derfor at jeg har det godt med at kigge jer i øjnene i dag, eller alle
1548 mulige andre mennesker, det kan jeg jo ikke sige, vel?

1549

1550 M: - mhm nej.

1551

1552 R: - jeg gider bare ikke at referere til dét for det er meget sådan et overstået kapitel, jeg gider
1553 ikke sådan sige til andre, eller bruge de teknikker med mine børn, det kunne man godt have
1554 gjort. Vi lavede et lille eksperiment faktisk, under optagelserne til den der dokumentar-serie,
1555 jeg ved ikke om I har set den, altså?

1556

1557 M: Jo.

1558

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1559 R: - den-den dokumentar jeg lavede på dr2, eller tv2, der lavede vi et eksperiment med at
1560 prøve at lave nogle af de her kommunikationsøvelser med min yngste datter. Og vi havde
1561 siddet i 10 minutter, og hun var helt blown out, altså "WOW far, det er sindssygt, det kan jeg
1562 det her, det kan jeg godt!". Og så gik hun over i skolen og begyndte at bruge det der og hun
1563 kunne styre hele klassen altså, hun kunne styre hele lortet. "YES!", ikke. Og hun får dem til,
1564 altså drengene, hun får dem bare sådan til at holde kæft. Når de er for meget, drengene

1565

1566 F og M: - ja.

1567

1568 R: - det styrer hun bare! Hun kan bare kontrollere dem. Og det er en vigtig del af Scientology,
1569 det er at kunne kontrollere sine omgivelser. Og det er jo også en god egenskab, hvis ikke den
1570 bruges forkert *gestikulerer med armene*.

1571

1572 F og M: - ja.

1573

1574 R: - ikke? Det er jo ikke dårligt. Man kan få drengene til at holde kæft og kan få styr på
1575 tingene, det er jo en del af livet, så om jeg bruger de ting jeg har lært i Scientology,
1576 ubevidst, fordi det bare er blevet en del af mig, who knows? *gør store armbevægelser*

1577

1578 F og M: Ja, mmmm.

1579

1580 R: Jeg vil ikke afvise det.

1581

1582 F: Men det er i hvert fald ikke bevidst?

1583

1584 R: - nej, det er det ikke.

1585

1586 F: Hvordan er dit liv anderledes i dag, i forhold til lige da du var gået ud?

1587

1588 R: Jamen øhh, det er anderledes i dag, fordi at jeg har en rutine i dag, jeg har en tryk
1589 tilværelse, forstået på den måde, at jeg har venner, som vi snakkede om, jeg har et sted at bo
1590 og mine døtre, der er... den ene går på CBS, er lige startet, den anden går i skole, og jeg har
1591 godt gang i min virksomhed, der har INTET med Scientology at gøre, mine kunder har intet
1592 med det at gøre, naturligvis, overhovedet. Det er ikke en gang eks-scientologer, det er helt

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1593 nyt det hele, altså og det er fint, og min kone har fået, har taget en uddannelse, som øhh,
1594 indenfor økonomi, inde på Niels Brok og er nu blevet ansat fuldtids i et statsautoriseret
1595 revisionsvirksomhed

1596

1597 M: - mhmm.

1598

1599 R: - og får en fin hyre og har nogle fantastiske kollegaer og så videre. Så på den måde er livet
1600 i dag 'normaliseret' *gestikulerer gåseøjne*. Altså selvom jeg ikke har gået på gym, og ingen
1601 uddannelse har, andet end folkeskolens 9. klasse med et gennemsnit på 0,3, eller sådan noget,
1602 forfærdeligt dumpning, jeg hader at gå i skole. Så, bortset fra det, så går det godt og vi har en
1603 'normal', vil jeg sige, tilværelse. Vi kan holde en ferie engang imellem og sådan.

1604

1605 F: - jah.

1606

1607 R: Da vi lige var gået ud, der var det hele meget trist og det var meget sort, for man var så
1608 påvirket af at man manglede noget i sit liv, man manglede så meget, ikke. Og skulle ud og
1609 bygge noget nyt op og vi havde ingen penge og vi kunne ikke betale husleje, det hele var
1610 ligesom... det crashede...

1611

1612 F: - mhmm.

1613

1614 R: - så der var det ikke... Så der var det ikke... Altså det var en virkelig, virkelig hård periode.

1615

1616 M: - mhmm.

1617

1618 R: - det var en sindssyg hård periode, det var svært og der var ikke mange smil i vores hjem,
1619 altså det var der bare ikke, for man var hele tiden i problemer. Forestil dig, der var... Hva
1620 skal man gøre når der aldrig er penge nok til noget som helst, og man kunne ikke betale
1621 husleje altså og man.... Alle de folk man plejede at komme og have noget med at gøre, eller
1622 hvor man var noget, ikke - nu havde man pludselig ingen ting. Vi skulle starte helt fra bunden
1623 af. Min kone havde et job, også som sælger, hun startede op med at sælge brugskunst, også
1624 på provision, ikke?

1625

1626 M: Mhm.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1627

1628 R: - der var sgu ingen der gad at købe brugskunst, vel? Og hun hadede det der med at man
1629 skulle ind i forretningerne, det der med at man skulle "heeeej, vi har nogle nye ting, ååårgh"
1630 og det var slet ikke hende, så nej, det var det var det var ikke en rar periode lige der, det var
1631 virkelig tungt, og vi skulle virkelig igennem det, så det er den store forskel på i dag og lige da
1632 vi var gået ud.

1633

1634 F: Okay, hvor lang tid tog det? Var det en meget lang process?

1635

1636 R: Det tog, det tog måske nogle år, det tog nogle år, ikke.

1637

1638 F: - ja.

1639

1640 R: - det tog mange år, men altsådet var jo gradvist var det-det, blev det jo lysere, det var jo
1641 værst lige i starten, ikke?

1642

1643 F: - Mhm, var det derfor I startede på det der uafhængige Scientology kursus?

1644

1645 R: Jamen det var jo hele grunden til at vi overhovedet... Jamen det var jo en stor grund til at
1646 vi overhovedet kom ud af Scientology, det var at vi fandt ud af at der fandtes noget
1647 uafhængigt... øhh

1648

1649 F: Okay.

1650

1651 R: - øhhh og ja, det var også en del at vi stadig kunne holde, så der var et lyspunkt, der var
1652 noget som vi kendte.

1653

1654 F: Ja.

1655

1656 R: - øhhh sindssygt vigtigt, jeg tror at hvis man er meget troende, altså-sss, hvis der er en der
1657 virkelig tror på gud og er opdraget til at bede til gud, og man kan ikke bare tage troen fra
1658 vedkommende. Altså lige i et hug.... Det kan man sgu ikke... Der skal, det skal erstattes af
1659 noget andet. Det tror jeg på.

1660

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1661 M: Er der noget du mener der erstatter det i dag? Altså tror du selv på noget i dag eller har du
1662 nogle omgangskredse der tror på noget, eller der dyrker et eller andet?

1663

1664 R: - ja

1665

1666 M: - nogle livsfilosofier, eller?

1667

1668 R: - ja, altså folk dyrker jo forskellige ting. Mindfulness er jo stort for tiden, ikke?

1669

1670 M: Mhm.

1671

1672 R: - som min kone dyrker lidt. Ooog, så dyrker folk forskellige ting. Altså øhh jeg, jeg jeg
1673 prøvede da jeg skulle lægge Scientology fra mig, der prøvede jeg at nulstille alt. Altså nu tror
1674 jeg ikke på noget.

1675

1676 F: - okay.

1677

1678 R: - jeg tror ikke på nogen lære. Jeg tror ikke på noget som helst, jeg er bare... Mig.

1679

1680 M: Mhm.

1681

1682 R: - og anerkender at jeg ikke er noget supermenneske. Men at jeg bare er mig med alle de
1683 fejl og mangler der nu engang er en del af min personlighed. Og også nogle gode sider,
1684 selvfølgelig.

1685

1686 M: - mhmm.

1687

1688 R: - men også alt det dårlige. Så jeg vil hellere prøve at se om jeg kan finde ud af at leve med
1689 mig selv, som den jeg i virkeligheden er, i stedet for at have nogle høje idealer, som jeg hele
1690 tiden skal forsøge at øhh være, mande mig op til at nå dem og være på vej til at blive bedre og
1691 bedre. Og sige "okay, nu dropper jeg alt det der, jeg er et fejlbehæftet menneske". Øhh, kan
1692 jeg håndtere det? Kan jeg håndtere at være det?

1693

1694 M: - mhm.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1695

1696 R: - kan jeg være det? Kan jeg acceptere og tilgive mig selv for alle de fejl jeg har? Øhh,
1697 hvem er jeg egentlig? Hvem er jeg uden nogen tro? Uden et eller andet ideal? Uden noget
1698 som helst. Hvem er jeg så? Hvad er min sande identitet?

1699

1700 M: - mhmm.

1701

1702 R: - det er ikke en livsfilosofi, mhmm det er det måske nok, det bliver det måske til, men men
1703 men, det var bare et eksperiment faktisk

1704

1705 F: - ja.

1706

1707 R: - fordi jeg ville prøve at skrælle alt af mig selv. Så øhmm, det viser sig så for mig, at det
1708 var, det gav meget mening, altså det gav sindssygt meget mening.

1709

1710 M: - mhmm.

1711

1712 R: - og jeg syntes da at jeg kunne mærke at jeg blev opmærksom på mange ting i min egen...
1713 personlighed. Og hvordan jeg agerer overfor mine omgivelser og medmennesker og hvordan
1714 jeg føler, det er meget det dér med hvad man føler... Hvornår føler jeg hvad? Det var den
1715 der... Det var rent faktisk den følelse, også selvom det var en dårlig følelse. Det var rent
1716 faktisk den følelse, jeg havde, hvordan var den følelse, altså definer den følelse for mig selv.
1717 Reflekter over den og sig "hmm, det føltes præcist sådan der og det mega nederen, eller det er
1718 dejligt, eller det er ikke godt, ALLE de nuancer der er af følelser."

1719

1720 F: - ja.

1721

1722 R: - og tag dem ind og anerkend dem og sig, "ja, men de var der altså. Det var ikke særlig
1723 supermands agtigt, nej, hmm, men sådan havde jeg det". Så det var mere, men-men det er
1724 ikke noget jeg har læst, jeg læser ikke nogen. Jeg gider ikke rigtig at læse nogen. Altså jeg
1725 gider ikke at læse nogle guruer eller filosoffer eller noget som helst... For jeg føler at jeg
1726 kommer meget meget fint frem i mit liv og videre med mit liv, ved bare at følge min
1727 intuition.

1728

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1729 M: - ja.

1730

1731 R: - øhhh, så jeg vil ikke ind i noget nyt, eller en tro på noget nyt, eller et nyt fællesskab
1732 omkring noget. Det tror jeg sgu aldrig nogensinde at jeg kommer igen, faktisk... Fordi der er
1733 også noget, sådan et eller andet i sådan et fællesskab, som er begrænsende. Så skal man være
1734 enige om definitionen og om vi tror på det samme og det samme, altså om Gud har langt
1735 hvidt skæg for eksempel, det er meget vigtigt, ikke? Øhh, eller et eller andet, ikke altså
1736 *fægter med armene*

1737

1738 F og M: Ja.

1739

1740 R: - folk har deres forskellige.. Det er en fælles referencesramme og så har man, så bliver
1741 man nødt til at indordne sig... "okay, joo men ssååå... orh jaa *bruger sin krop til at vride
1742 sig*, og de, så er det jojo måske også rigtigt nok" og så sidder man... Og så passer man ind,
1743 ikke?

1744

1745 F og M: - mhm ja.

1746

1747 R: Jeg tror aldrig at jeg kommer til det igen.

1748

1749 M: Nej.

1750

1751 R: Men altså, jeg syntes at livet er fantastisk!

1752

1753 M: - mhmm.

1754

1755 R: - Jeg syntes virkelig at livet er fantastisk! Det er sindssygt fedt! Det må jeg bare, det må
1756 jeg bare indrømme

1757

1758 M: - mhmm.

1759

1760 R: - jeg syntes at de ting der sker for mig øhh og for mine børn og for mine omgivelser. Altså
1761 jeg syntes det er fantastisk og jeg syntes også at det er... og også meget af det lort der sker i
1762 livet, det er... hold kæft man bliver jo klog af det, ikke?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1763

1764 M: - jah.

1765

1766 R: - såå på den måde, jeg er høj på livet. Ja.

1767

1768 F: Ja.

1769

1770 F: Øhm kan du forestille dig situationer nu i dag hvor du ville være parat til at forsvare

1771 Scientology?

1772

1773 R: Ja, altså, det skulle være den enkelte scientolog. Som jeg sagde før, så var de her, de var jo

1774 mine venner. Og de gjorde det, ligesom jeg selv, af et godt hjerte. Vi arbejdede. Da jeg

1775 arbejdede, da jeg var medarbejder i de to et halvt år i Scientology kirken Danmark, der gjorde

1776 jeg der for at udbrede noget jeg synes var fantastisk.

1777

1778 M: Ja.

1779

1780 R: Og det gjorde de andre altså også.

1781

1782 F: Ja.

1783

1784 R: Så, men jeg tror også hvis man læser min bog, vil man også tænke hvor blev alt

1785 mudderkasteriet af. Altså der var en journalist oppe i Sverige, som interviewede mig

1786 kæmpelangt, og han sagde også: "jeg forstår ikke hvordan du kan være så flink ved de

1787 mennesker. Det er en fantastisk venlig bog. hvordan kan du være så flink ved dem, mand.

1788 Med alt det de har fået dig igennem." Jamen så siger jeg, det var jo mine venner og én ting er

1789 hvad ledelsen gør men en anden ting er dem man færdes sammen med, det var, det var, de

1790 gjorde det faktisk af et godt hjerte. De fik ingen penge for det. 150-200 kr om ugen max.

1791 Også kunne man få lidt gratis kurser hvis man havde tid til det, for det var et sandt

1792 arbejdsraseri. Man skulle tjene penge ved siden af også, så man havde penge til husleje og

1793 mad.

1794

1795 M: Ja.

1796

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1797 R: Øhh, okay, man kunne tage gratis kurser, man kunne få terapi, hvis der, hvis der var en
1798 terapeut, en auditor, som var ledig og det var der sjældent, fordi de skulle, de tog sig af dem
1799 der kom og betalte penge for det, ikke?

1800

1801 F: Jo.

1802

1803 R: Sååå øhm, så de her folk gjorde det ikke af et ondt hjerte eller med ønsket om at, at
1804 manipulere deres... O-Vi gjorde det faktisk for vi gerne selv ville det her og gerne ville
1805 udbrede det, for vi syntes jo at det var fantastisk, så på den måde kan jeg forsvare. Det er så
1806 ikke det samme som at forsvare Scientology som, som lære eller som organisation, men det
1807 vil være mange scientologer, som måske bliver lagt for had, som ikke tør at sige at de er
1808 scientologer. Øhh, for det gjorde man jo heller ikke selv, jeg var jo ikke meget for at gå og
1809 fortælle folk at man var scientolog, for det var sådant et fy-ord, ikke?

1810

1811 F: Ja.

1812

1813 R: Og det er, det er ikke rart at have det sådan. Der er simpelthen et eller andet imellem én
1814 selv og ens medmennesker. Du ved, som man ikke siger, ikke? Øhh. Så jeg vil godt forsvare
1815 dem på den måde at når man nu tror at de der, de folk nede på, nede på gulv-niveau dér, at de
1816 er nogle onde grimme nogle der bare vil tjene kassen og manipulere, osv. osv.

1817

1818 M: Mmh.

1819

1820 R: Nej, det er de sgu ikke. De har bare ikke indset hvad det er for et monster, de hjælper, men
1821 de gør det faktisk af et godt hjerte. Så det skulle lige være i den situation ellers kan jeg ikke
1822 rigtigt forsvare Scientology.

1823

1824 F: Nej, altså hvornår stoppede du med at forsvare organisationen og læren?

1825

1826 R: Nå men det gjorde jeg da jeg gik ud af det.

1827

1828 F: Okay.

1829

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1830 R: Da jeg gik ud af organisationen, der angreb jeg den faktisk. Nej, angreb den ikke. Men jeg
1831 skrev jo en hjemmeside og fortalte om hele min research omkring organisationen og hvor
1832 grim den var og lagde en hel masse dokumentation på bordet. Men forsvarede stadig læren.
1833 Indtil jeg så stoppede ud idet. Men, men folk må jo selv om de vil fortsætte eller ej. Det... det
1834 er ikke en mission for mig at få folk til at holde op med at få folk til at holde op med at dyrke
1835 Scientologys lære, som sådan. Det må de jo sådan set selv om... Men organisationen. Den
1836 skal man holde sig fra. Og det ville være godt for dem der stadigvæk er derinde. ØHH. Hvis
1837 de fik øjnene op en dag, for hvad det i virkeligheden er. De aner jo ikke, hvad det er de
1838 hjælper. De tror de hjælper noget godt. De tror de gør noget for. Du ved man arbejder, så det,
1839 for sagen, du ved ikke? Man tjener en god sag mener man. Men de ved ikke hvad er, de
1840 tjener. Så det ville være dejligt hvis det kunne gå op for dem en dag. Hvad det i virkeligheden
1841 er for et monster de, de hjælper.

1842

1843 F: Med alle de penge der går til, hvad tror de, de går til? Altså?

1844

1845 R: Det går til alle mulige tiltag. Altså der er købt nye bygninger i ét væk. Også, f.eks. er der
1846 lige købt en ny bygning i Los Angeles, argh lige og lige. For et halvt år siden. Kæmpestort,
1847 en gammel tv-kanal. Jeg ved ikke om det var FOX eller hvad fanden. En af de store tv-
1848 kanaler. Kæmpemæssigt hus. Og de var så fraflyttet den eller fusioneret den eller et eller
1849 andet, også købte Scientology den mod den, den øhh, propaganda at nu skulle vi broadcaste,
1850 nu skulle vi lave Radiohus også lave tv. Vi skal promovere, vi skal have Scientology kanaler
1851 så vi rigtig kan komme ud i samfundet. Og så skaffer man penge også donerer folk en masse,
1852 og så til sidst er der millioner nok til at man kan købe sådan en bygning for dem. For nu skal
1853 de virkelig.

1854

1855 F: Brede det ud?

1856

1857 R: Ja, Det er alt sammen for at brede det ud og for at, ØHH Cleare planeten, som det hedder.

1858

1859 F: Okay, øhmm, nu kan det godt være at vi spørger lidt sådant frækt, men øhm altså nu når du
1860 kritiserer Scientology så meget. Hvad mener du så at man burde sætte i stedet? Altså hvad
1861 mener du, har du en bestemt måde mennesker burde være overfor hinanden eller? Altså. Jeg
1862 ved ikke helt om...

1863

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1864 R: - det er da ikke særligt frækt.

1865

1866 F: Nej okay. Men ja, super.

1867

1868 R: Men forklar lige hvad du mener?

1869

1870 F: Altså vi tænker at...

1871

1872 M: Når du forholder dig kritisk overfor Scientology, om du så har en ide eller hvad du så
1873 mener, altså som så var rigtigt. Nu har vi snakket lidt om at du hverken er religiøs eller dyrker
1874 noget, så du erstatter ikke det Scientology var for dig på samme måde. Men der har alligevel
1875 været noget der har sagt at det de gjorde var forkert, øhmm, så mente du et eller andet sted at
1876 den her ledelse den skulle gøre noget anderledes? Ehm.

1877

1878 F: Ja, hvad kunne man gøre istedet for. Hvad kunne Scientology gøre for at du ikke ville se
1879 det sådan?

1880

1881 R: Øhm, argh, men det ville være en fuldstændig grundlæggende ændring. Altså så skulle de
1882 begynde at være. Så skulle de begynde og øhh, handle af et godt hjerte, altså. Det er sådan
1883 noget helt grundlæggende ting. Lige nu der er det penge og magt, altså et er det helt banale,
1884 helt traditionelle, øhh, dyder, ikke? Eller menneskelige svagheder, altså grådighed, ego. Det
1885 er penge og magt der styrer det her. Øh fuldstændig, altså øhh Miscavige som er chefen. Hans
1886 forbillede er Adolf Hitler... Det er det jo.

1887

1888 F: Okay.

1889

1890 R: Hans far har lige skrevet en bog, ikke? Og han kendte trods alt knægten fra han var helt
1891 lille, ikke? ... Hans forbillede er Adolf Hitler. Han har fangelejlre, han har hele lortet... De
1892 bliver tortureret, sidder i fængsel, de øh tæver løs på folk. og ydmyger dem og hvis der er
1893 nogen der stikker af fra basen derovre, så øhmm, forfølger man dem jo... hvis man ikke kan
1894 nå at fange dem så ved man hvor de tager hen, for man kender deres familie, man ved hvor de
1895 bor. De tager hjem til deres far eller mor eller søster eller. Så går man ud og banker på døren
1896 med et par security-vagter og henter dem. Altså ... Så hvordan skulle de kunne lave sig selv
1897 om, altså, det er næsten helt utænkeligt at det skulle kunne ske. Men så skulle det være at

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1898 man sagde: “okay, nu bruger vi de, de dele af Scientologys værktøjer som rent faktisk er
1899 gode, også kører vi en slags coaching virksomhed. Og så coacher vi folk med de gode
1900 værktøjer”.

1901

1902 F: Ja, okay.

1903

1904 R: Så kan folk gå ind og få coaching, også når de er færdige, så er de færdige og så går de ud
1905 igen. Og hvis de vil tage flere kurser, så kan de få lov til det og hvis de ikke vil, så er det også
1906 helt i orden. Øhh og så dropper man alt det der fanatisme, øhh alt det der store mål med at
1907 cleare planeten og vi skal være det ene og det andet og. Drop alt det der. Kun bruge de basale
1908 værktøjer, som rent faktisk er gode og driv en almindelig coaching virksomhed, ligesom de
1909 der, mange af de der coaching virksomheder, øhh der er så mange af dem. Øhh, som har
1910 udemærket ting, som minder meget om Scientology.

1911

1912 M: Mmh.

1913

1914 R: Altså hvor de hvor man er en forsamling på en 50-70 mennesker også er der nogen der
1915 kommer op og holder en success historie. Det gør de jo også. Det er præcist som Scientology!
1916 Ligesom når jeg hører om det der, så siger jeg, “det var da satans, det er fuldstændig som
1917 Scientology!”. Så sidder man der, og der er en hel masse der er med, også er der nogen der
1918 fortæller om nogle, nogle tanker, en filosofi omkring det at være mor eller være medarbejder,
1919 øhh, eller et eller andet andet.

1920

1921 F: Ja.

1922

1923 R: Og nogle tanker omkring hvordan man kunne vende tingene på hovedet og, du ved, at
1924 begynde og bruge sin frygt som sin styrke for eksempel, eller et eller andet ikke?

1925

1926 F: Ja.

1927

1928 R: Coaching tanker, ikke?

1929

1930 M: Mmh.

1931

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

1932 R: Og så, så bliver man inviteret til et weekendseminar i det her. Så bliver man coachet, tager
1933 på kursus, gennemgår nogle øvelser. Også er der nogle der holder nogle succeshistorier og
1934 fortæller, “ej det er helt fantastisk, og nu er min hverdag blevet meget nemmere, fordi jeg
1935 simpelthen har fået, jeg føler jeg har fået meget overskud og overblik og, jeg kan ligesom
1936 bare komme igennem, med børnene, du ved, og det går så godt nu. Vi griner og har det sjovt
1937 istedet for at skændes altid derhjemme efter jeg har taget de her.” Også klapper alle folk
1938 *klapper*. De synes det er fantastisk. Det er Scientology om igen!

1939

1940 M: Ja.

1941

1942 R: FULDSTÆNDIG det samme som Scientology!

1943

1944 M: Mmh.

1945

1946 R: Bortset fra at i Scientology har du hele den her manipulative ting, du har, fordi det
1947 grundlæggende er drevet af de forkerte kræfter. Det er drevet af begær og magt og penge, og
1948 derfor er det hele, fået det hele, med modsat fortegn, ikke. Hvis man fjernede alt det, kan I
1949 følge mig?

1950

1951 F og M: Ja.

1952

1953 R: - Så fjernede du hele lortet, ikke?

1954

1955 F: Ja, ja.

1956

1957 R: Men hvis man kunne det og bare beholde de elementære, grundlæggende værktøjer, som
1958 faktisk er skidegode, så ville det blive en coachingvirksomhed, ligesom alle andre coaching
1959 virksomheder, som havde nogle gode værktøjer, ligesom alle de andre også har gode
1960 værktøjer. Det ville være fair.

1961

1962 M: Mmh.

1963

1964 R: Så ville man konkurrere på lige vilkår. Det var sådan noget der skulle til.

1965

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

- 1966 F: Så ville det være. Så ville Scientology være en god organisation?
1967
- 1968 R: Ehh, det kommer aldrig til at ske. Men, ja, hvis de var det, så ligesom enhver anden
1969 coachingvirksomhed kan være en god organisation. Det kan også være en dårlig organisation,
1970 det skal jeg ikke kunne sige vel?
1971
- 1972 M: Nej.
1973
- 1974 R: Men hvis den var drevet af det rigtige mennesker med et oprigtigt ønske om at hjælpe sine
1975 medmennesker, og hjælpe dem på en måde som de havde råd til, a-ffor at kunne gøre det for
1976 sine medmennesker skyld. Så ville det være fint.
1977
- 1978 F: Ja.
1979
- 1980 R: Der ville være en masse ting også man skulle tage ud, for mange af de teknikker og så
1981 videre, det er noget der også der fører hen imod den der, chhhhhr, du ved nok, ikke? Så der
1982 skulles, så der skulle hives gevaldigt ud i værktøjerne.
1983
- 1984 M: Ja.
1985
- 1986 R: For ellers ville man på et eller andet tidspunkt ende i den der jagt på at blive et
1987 supermenneske, du ved hele det der. Så, så, nej, det er ikke en opgave jeg ville påtage mig.
1988
- 1989 F: Nej, okay.
1990
- 1991 R: Ja...
1992
- 1993 F: Øhmm, det har vi spurgt lidt om, men altså det er sådan lidt, men vi ville gerne vide om du
1994 føler der skal være en eller anden tro i livet, altså du har jo sagt der ikke er noget du
1995 praktiserer idag. Og der er heller ikke noget, som du har erstattet det med. Øhmm.
1996
- 1997 M: Vi undrer os et eller andet sted, når nu du har sloges så hårdt for at komme ud af det.
1998 Øhmm og i dag både har kritiseret det så meget, i din offentlige person og sådan, er der så
1999 noget du selv har syntes du har brug for at erstatte det med. Altså nu har vi snakket om

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2000 coaching og at der var gode basale teknikker i Scientology, mener du selv at det er noget, du
2001 som menneske eller andre mennesker, kan erstatte i sit liv med efter Scientology eller mener
2002 du selv, som du snakkede om før, at du bare gerne ville skrælle alt fra og opleve tingene som
2003 du nu gør uden at -

2004

2005 R: - altså om man bør erstatte det?

2006

2007 M: Ja, eller om du føler, du har behov for at erstatte det?

2008

2009 R: Det havde jeg.

2010

2011 M: Ja.

2012

2013 D: Jeg havde behov for at der var noget alternativt til Scientology, dengang jeg gerne ville gå
2014 ud af det og det var en vigtig del

2015

2016 M: Ja.

2017

2018 R: - altså, jeg var klar over at jeg var nødt til at komme ud af den organisation, fordi den var
2019 så bundrådden, øhh, men det at jeg fandt ud af at læren stadig fandtes bare uden for, og bare
2020 helt uden for organisationens kontrol, det var en af de ting der var med til at jeg ville tage
2021 springet hurtigt, ikke?

2022

2023 M: Ja.

2024

2025 R: Så jeg havde brug for noget at erstatte det med. Og det er helt åbenlyst, det havde jeg, og
2026 det ved jeg også andre har, der, som forlader et eller andet. De har brug for noget at sætte i
2027 stedet for. Og det kan jeg ikke se der er noget galt i. Det syntes jeg er helt i orden at man har
2028 det sådan og jeg, meget forståeligt.

2029

2030 M: Mmh.

2031

2032 R: - ihvertfald hvis det er noget man har dyrket i meget lang tid i sit liv, men... idag har jeg
2033 det ikke sådan. Det var også, det var også en fase, det tog mig 4 år at fase ud af det.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2034

2035 F: Ja.

2036

2037 R: Så idag har jeg ikke længere det behov... men det er typisk, og meget forståeligt, hvis man
2038 har dyrket noget meget længe og meget indgående, så stopper man ikke bare fra den ene dag
2039 til den anden.

2040

2041 M: Nej.

2042

2043 R: De siger det også, dem der har cyklet Tour de France.

2044

2045 F: Mmh.

2046

2047 R: Det tager 1- 2 år og komme ud af det. For du er vant til at være i den der rytme og hele
2048 tiden, ikke også, og diæter og, du ved, også er der presse også er der det, også er der møder,
2049 også er der briefing også skal man ud og cykle. Og når man ikke cykler i løbet så skal man
2050 træne, køre 270 km om dagen på sin cykel også skal man sprinte, altså det er en fuldstændig
2051 verden man kommer ind i.

2052

2053 F: Ja.

2054

2055 R: - det tager 1-2 år at komme ud af, bare at normalisere sit liv efter det. Øhh så jeg tror man
2056 tager sin cykel og cykler nogle ture efter det også, for at have, du ved, et eller andet, ikke?
2057 Det synes jeg er helt naturligt, helt forståeligt.

2058

2059 F: Mmh, okay. Altså, i og med at du har lavet dokumentaren og du har lavet en film eller en
2060 bog, kan man så ikke sige at du stadig på en eller anden måde stadig er medlem af
2061 Scientology, når du beskæftiger dig med det eller har beskæftiget dig med det i perioden
2062 efter?

2063

2064 R: Øhh medlem af det, øh det-det er lidt overført betydning, lyder det som om.

2065

2066 F: Det måske det med publicity, tænker vi - altså du har stadig været dybt, eller sådan
2067 begravet i Scientology på en eller anden måde, også ved vi godt at det måske på en eller

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2068 anden måde er at komme ud af det på, men du har jo stadig været meget involveret i
2069 Scientology

2070

2071 M: Ihvertfald beskæftiget dig med de ideer der var, det er vel noget, på et eller andet plan, du
2072 har brugt meget tid på enten ved at bearbejde eller, i og med at du har skrevet den her kritik,
2073 øhm og lavet den her dokumentar. Hvad mener du selv om det? - Er det noget der har
2074 påvirket dig, i og med at du skulle grave så dybt ned igen, fortælle hele historien og arbejde
2075 med de her ideer og fortælle om hvordan det var at være der.

2076

2077 R: Jeg forstår ikke spørgsmålet. Hvad er spørgsmålet?

2078

2079 F: Altså man kan sige at du, at du er ude af Scientology nu, sådan officielt, men du har jo lige
2080 lavet en dokumentar om dem. Gør det ikke at du på en eller anden måde er involveret i
2081 Scientology på en måde?

2082

2083 R: Jo.

2084

2085 F: Og hvordan har du det med det?

2086

2087 M: Altså hvordan påvirker det dig at du har med noget at gøre, der egentlig har fyldt dit liv så
2088 meget i så mange år, og som du så har skullet bevæge dig ud af og du så stadig skal italesætte
2089 idag øhmm og arbejde med. Hvordan det påvirker dig idag?

2090

2091 R: Ja idag, idag. Og. Men idag. Øhh den dokumentar er lavet, det er efterhånden, næsten 1 år
2092 siden, ihvertfald et halvt år siden, jaah godt og vel et halvt år siden at vi lavede de sidste
2093 optagelser. Øhh, og en af grundene til at jeg lavede dokumentaren, det var at jeg blev kaldt ud
2094 til foredrag, og da jeg havde været ude og holde foredraget 30 gange eller sådan noget, så
2095 tænkte jeg også at nu gider jeg sku ikke fortælle min historie mere. Nu gider jeg ikke mere.
2096 Nu synes jeg at jeg har fortalt min historie mange gange nok.

2097

2098 M: Mmh.

2099

2100 R: Så blev man booket til et foredrag mere, også tænkte jeg åhh. Men så kommer man ud og
2101 så sidder der måske en smal fulde sale, folk synes jo det er meget spændende, også taler man

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2102 og fortæller et par timer også kan de stille spørgsmål, og bagefter kommer folk op og nogle
2103 giver en knus og jeg er også blevet stoppet på gaden af folk som siger, “Jeg har læst din bog.
2104 Hav et godt liv”.

2105

2106 F: Ja.

2107

2108 R: - og altså det er sket ofte, øhmm, så på en eller anden måde så føler jeg at jeg kan, at jeg
2109 med den historie åbenbart kan røre ved mennesker. Jeg får meget hjertevarme responser når
2110 jeg holder foredrag, altså virkelig, overvældende nærmest, øhmm og det har så gjort at jeg
2111 tænkte, okay, hvis jeg ikke skal køre mig selv helt træt i det, så vil jeg holde mit foredrag for
2112 et større publikum, det blev så i form af en dokumentar, det blev så til en hel serie, fordi
2113 syntes at det var meget spændende inden hos TV2. Og de ville ikke nøjes med at lave et
2114 enkelt program, de ville lave en serie. Og de ville ikke nøjes med at det skulle være et eller
2115 andet, et eller andet, det skulle være prime time *griner*. De synes det var vanvittigt fedt,
2116 ikke?

2117

2118 M: Mmh.

2119

2120 R: Så det blev sådan et super high budget projekt, jeg var faktisk meget privilegeret at jeg fik
2121 lov til at prøve det.

2122

2123 M: Ja.

2124

2125 R: Det er jo meget sjovt, at rende rundt derovre i Los angeles, ude på Hollywood boulevard,
2126 med et helt kamerahold der fulgte én, stå og forklare om bygninger, du ved, ikke?

2127

2128 M: Ja.

2129

2130 R: Tænkte, hold da kæft, det er nogle rigtige kendisser. Der var endda nogle turister der
2131 stoppede op og fotograferede mig. De anede jo selvfølgelig ikke hvem vi var, det ved jeg
2132 også godt. Det var oplev, nå, vi har set ham der. Vi kender ham. Nå, det en kendthed, du ved
2133 ikke? *griner*

2134

2135 F: Ej hvor godt *griner*

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2136

2137 R: Det var meget sjovt at tulle rundt der med et kamerahold i hælene, det har jeg aldrig
2138 nogensinde drømt om!

2139

2140 M: Nej.

2141

2142 R: - at jeg skulle, sådan er jeg jo slet ikke, altså.

2143

2144 M: Mmh.

2145

2146 R: Øhm, det var enormt spændende og jeg føler ikke at det var hårdt for mig. Det var faktisk
2147 fedt for mig, og det var en god måde at sætte punktum for det. Men det var lidt fordi at jeg
2148 tænkte hmmm, "Hvor mange gange skal jeg bruge ordet Scientology i resten af mit liv".
2149 Jeg gider ikke rigtig bruge det mere, jeg syntes at jeg havde skrevet en bog om det. Jeg har
2150 fortalt så meget om det, været i fjernsynet, jeg har holdt masser af foredrag om det og nu
2151 tænkte jeg, ej nu tror jeg, nu, øhh, nu jeg lukker det kapitel. Såe.

2152

2153 M: Ja.

2154

2155 R: Og så var det at jeg tænkte, så nu ville jeg fortælle det her til et større publikum, og det
2156 kan jeg gøre gennem fjernsynet.

2157

2158 M: Ja.

2159

2160 R: Og så var det at jeg tog fat i de der Warner Bros som så syntes at det var en fantastisk ide.
2161 Også fik jeg lov til det. Så det var godt. Og jeg følte at det var rart at beskæftige mig med
2162 Scientology på den måde.

2163

2164 F: Ja.

2165

2166 M. Mhm.

2167

2168 R: Fordi det er noget som folk kan få noget ud af. Det er en historie som kan trække paralleler
2169 til alt muligt andet, religiøs fanatisme, for mange af mekanismerne er de samme. Vi løj jo!

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2170

2171 M: Mmh.

2172

2173 R: Vi løj så vandet det drev for Scientology skyld. Der var ingen moralsk øhhøh,
2174 betragtninger øhh omkring det, det var fuldstændigt i orden. Hvis du lyver for sagen,
2175 for de er vantro de der sidder overfor dig. Eller i Scientology hedder det 'WOG's - i
2176 Harry Potter hedder det mugglere, ikke? I Scientology hedder det 'WOG's. 'WOG's
2177 de ved ikke hvad der er bedst for dem, for de har ikke forstået det, du har forstået.

2178

2179 F: Ja.

2180

2181 R: De kender ikke universets større hemmeligheder. De kender ikke den sande, de ved ikke,
2182 de ved ikke hvad der er, de, de flakker bare rundt derude i verden og, du ved, mange af dem
2183 tænker ikke engang over at der er mere mellem himmel og jord, vel? Så går de til fester og
2184 sådan noget, eller også så propper de en flaske rødvin op og en bøf på grillen derhjemme
2185 sammen med naboen. Jam-fss, der er ikke noget større mål! Det er bare sådan, uarrghh, de
2186 laller bare rundt derude! *gestikulerer stort med armene og gør nar*

2187

2188 M: Mmh.

2189

2190 R: De ved ikke at der er ting der er udrettet i den her verden og vi kan udrette kæmpe store
2191 ting og vi kan hjælpe menneskeheden til at opnå højere niveauer og det aner de ikke!

2192

2193 F og M: Mmh.

2194

2195 R: Så du er nødt til at lyve for dem. Og det er også i orden, for det er i virkeligheden til deres
2196 eget bedste.

2197

2198 F: Ja.

2199

2200 R: Så du er fuldstændigt retfærdiggjort i at lyve, og det gør man så, ikke?

2201

2202 M: Ja.

2203

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2204 R: Og du har ingen problemer. Og der er ikke nogen der kommer og siger til dig, “aaargh, at
2205 det var vist ikke iorden”. Det er 100% iorden. L. Ron Hubbard kalder det for en ‘Acceptabel
2206 Truth’, en acceptabel sandhed, det er sådan et spind, du ved, ikke?

2207

2208 M: Mmh.

2209

2210 R: Det gør politikerne også, de spinner jo kraftedme alt, ikke? Vender og drejer alting, så det
2211 ser så gunstigt ud for dem selv som muligt.

2212

2213 M: Mmh.

2214

2215 R: Det er jo, spin er et helt almindeligt begreb, det begyndte vi allerede at lære i 1984,
2216 dengang jeg startede i Scientology. Der hed det bare en Acceptabel Truth. Og en Acceptabel
2217 Truth det var noget med at fortælle den del som tåler sandhedens lys, eller, øhh, som tåler
2218 offentlighedens lys, ikke?

2219

2220 M: Mmh.

2221

2222 R: Men det endte jo hurtigt med bare at blive lyv.

2223

2224 F: Ja.

2225

2226 R: Lyv, hvis det tjener sagen her. Så er det også til de andres bedste i sidste ende. De aner det
2227 bare ikke. Det er ren fanatisme.

2228

2229 F: Ja.

2230

2231 R: Det sker altså i andre sekter, uanset hvad vi så kalder dem. Det er de samme ting der sker.
2232 Og jeg ser enormt meget naivitet blandt politikerne. Nåmen vi må tage for gode varer, eller vi
2233 må tage for pålydende at man, når de siger sådan noget. Glem det! De fatter slet ikke hvad
2234 der sker. Når man først er fanatisk, så er det, ehh, punkt 1: man synes det ikke selv, det er helt
2235 sikkert!

2236

2237 M: Mmh.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2238

2239 R: Punkt 2: man lyver og gør hvad som helst for at tjene ens sag, for den sag er i sidste ende
2240 til det største gode. Så du gør ikke noget forkert. Du gør det rigtige. Det er ret skræmmende.
2241 Men men men det er meget interessant når man selv har prøvet det.

2242

2243 F: Ja.

2244

2245 R: For det er nemmere at se det på andre. Når man selv har været igennem det der og ved
2246 hvad der rører sig og hvad det er for-for en tanke øhh virksomhed, der sker inde i ens eget
2247 hovede, så begynder man pludselig at fatte hvordan det hænger sammen i andre
2248 sammenhænge, ikke? Så derfor, ja, at have skrevet om det her og have lavet en dokumentar
2249 om det her, det er selvfølgelig godt. Men jeg mener det er godt i mere end bare at, end bare at
2250 advare folk om Scientology. Det var også noget jeg sagde inde på Warner, der. "Jamen det er
2251 jo vigtigt at vi skal advare folk om at gå ind i Scientology", så sagde jeg glem det! Det gør
2252 sgu folk ikke i forvejen.

2253

2254 M: Mmh.

2255

2256 R: Også siger jeg prøv at spørge en af din, en af dine børn eller dine venner og så videre om
2257 nogle af dem kunne tænke sig eller måske overveje at gå ind i Scientology. De siger
2258 klokkenøj alle sammen. Så det er ingen mission at advare folk om at gå ind i Scientology.
2259 Men det er en mission at fortælle en historie og fortælle hvad der kan ske inde i folks hoveder
2260 når de bliver, når man bliver radikaliserede som det hedder nu om dage, ikke?

2261

2262 F og M: Ja.

2263

2264 R: Det synes jeg er en, er en fed ting, og hvis jeg kan bruge mine Scientology oplevelser, til
2265 at belyse nogle ting, og det hører jeg igen og igen, folk siger til mig: "Hold kæft mand! Det er
2266 så langt ude. Tænk at en ressourcestærk person som dig, som ok, jeg har dumpekarakterer
2267 ikke, og ingen uddannelse, men jeg er ikke specielt dum. At være en ressourcestærk person
2268 som dig, der ikke kan gå ind i sådan noget der, jeg forstår det nu! Kraftedme aldrig forstået
2269 før. Jeg kan godt se det. Godt se det".

2270

2271 M: Mmh.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2272

2273 R: Dét synes jeg, dét er spændende. Så når jeg beskæftiger mig med det, nu siger jeg, at jeg
2274 beskæftiger mig med Scientology, ja, jeg beskæftiger mig med Scientology i dén kontekst.
2275 Det synes jeg er superfedt. Jeg har det bare sådan, at jeg ikke gider lave mere nu.

2276

2277 M: Nej.

2278

2279 R: Nu har jeg snakket, sagt det ord mange gange nok, ikke.

2280

2281 F: Okay. Øhmm.

2282

2283 M: Nu har vi egentlig lige et lidt frækt spørgsmål.

2284

2285 R: Det har I sagt før, men det har der ikke rigtig været noget af!

2286

2287 M: Men øhmm, vi har skrevet ned: Hvis det hele er svindel, og en stor pengemaskine og
2288 sådan noget. Kunne du så ikke lave noget andet? Kunne man så ikke droppe det og bevæge
2289 sig væk fra det? - Er der altså, hvordan er det at når nu du har opdaget at der har været de her
2290 fejl i systemet, og du selvfølgelig er blevet holdt fast på nogle punkter, men så idag skriver at
2291 øhh hvad er dine grunde for det, du er kommet lidt ind på det, men hvad er dine grunde for
2292 det. Hvis det hele bare var svindel, kunne du så ikke bare give slip på det?

2293

2294 R: Jeg kunne ikke.

2295

2296 M: Nej.

2297

2298 R: Der er nogle der gør det. Men i og med at jeg var en ambassadør, øhh jeg har forsvaret
2299 organisationen, jeg har forsøgt at udbrede budskabet. Øhh når jeg så finder ud af hvad det er
2300 for et monster jeg har hjulpet og bidraget til, doneret masser af penge til, så føler jeg et
2301 ansvar.

2302

2303 M: Mmh.

2304

2305 R: For at lave om på det. For at råde bod på mine store fejltrin.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2306
2307
2308
2309
2310
2311
2312
2313
2314
2315
2316
2317
2318
2319
2320
2321
2322
2323
2324
2325
2326
2327
2328
2329
2330
2331
2332
2333
2334
2335
2336
2337
2338
2339

M: Mmh.

R: Der er nogle der bare er gået ud. Stille og roligt. Og det er der mange der har gjort, fordi de frygter, de frygter hvad organisationen ellers kunne finde på. Og de frygter hvad, hvordan deres, hvordan samfundet vil modtage dem. Du skal tænke på at hvis man går fra den ene verden her, hvor du har et samfund hvor scientologer de ansætter gerne scientologer. Scientologerne der har virksomheder, hyrer scientologer som medarbejdere. Man bruger hinanden, det er ligesom et lukket lille samfund, der kan man have et job hvor man ikke er glad for det ene så får man bare et i et andet firma, der er masser at vælge imellem og de vil alle sammen hellere have en scientolog end en ikke-scientolog.

M: Mmh.

R: Men nu skal du pludselig ud af det og søge job, hvor du ikke har den præference, hvor du ikke kan sige, “når men altså, vi kender dig godt, jeg er kommet så og så langt. Nå okay, fedt nok og vi har noget job her”. Det har du ikke, du skal ud og klare dig selv.

F: Okay.

R: Hvis man så såkaldt skal igennem den der, såkaldt resocialiserings proces, så vil man helst ikke have klistret klistremærket ‘scientolog’ på sig, vel? Så man vil helst ikke stå frem. Man vil helst ikke være ved det. Fordi at så regner man med at så får man sgu ikke nogle job nogen som helst steder. Man kommer ikke, man bliver ikke accepteret tilbage i samfundet, hvis man siger, nå men jeg er tidligere scientolog. Så de fleste vil ikke gøre det.

M: Mmh.

R: De vil ikke stå frem. De tør ikke og de har ikke lyst til det, de vil helst ligge låg på det og lade som om at det er aldrig sket også prøve at klare sig så godt som de nu kan. Men der er nogle også som har det ligesom jeg har det, og sikkert også fordi jeg var sådan lidt af en komet-scientolog, så føler man sgu et større ansvar.

F: Ja.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2340

2341 R: Jeg kunne ikke bare gå ud, uden at lave larm.

2342

2343 M: Mhm.

2344

2345 R: Det kunne jeg sgu ikke! Altså, jeg har selv været med til det her, jeg har været med til at
2346 støtte det her, så der synes jeg, at det er et ansvar jeg har. At, altså, gøre op med det og få sat
2347 tingene på plads, og så i det mindste så advare samfundet og oplyse dem og hvis de kan få
2348 noget ud af mine historier og det jeg selv har oplevet, så kan jeg bruge det her til noget
2349 positivt.

2350

2351 M: Mhm.

2352

2353 R: Så nu har jeg støttet et monster i 20 år, nu kan jeg måske bruge det til noget positivt og
2354 gøre noget godt for mine omgivelser. Altså, det har sikkert også min alder. Jeg tænker mere
2355 på for tiden hvad jeg kan bidrage med, til, verden, til samfundet, end hvor mange penge jeg
2356 kan tjene for eksempel. Jeg tænker meget på, hvordan kan jeg bruge det her jeg har i mig til
2357 at bidrage. Hvordan kan jeg bidrage med noget godt?

2358

2359 F: Mhm.

2360

2361 R: Jeg vil gerne når det er, når jeg går i graven engang, at jeg har bidraget med et eller andet.
2362 Istedet for at der bare står: her hviler Robert Dam, han betalte sine regninger og han, han
2363 grillede, han grillede sammen med naboen om fredagen også så han Barnaby om lørdagen.
2364 Ikke. Jeg vil heller bidrage med et eller andet, hvis jeg kunne bruge mig selv til at gøre noget
2365 og det kan jeg mærke når folk kommer hen til mig og siger: Hold kæft, mand. WOW!

2366

2367 M: Mmh.

2368

2369 R: Jeg forstår det. Har aldrig forstået det før. Jeg har altid bare sagt det er bare sådan en der
2370 har lav uddannelse eller er sådan lidt smådumme eller, hnng, nu, nu forstår jeg sgu noget jeg
2371 aldrig har forstået før. Er du sindssyg en god følelse det er. Jeg har en fantastisk god følelse
2372 indvendig, så føler jeg, at jeg kan bruge mig selv, bruge mine historier til noget positivt. Så
2373 hvorfor skulle jeg bare lægge det fra mig?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2374

2375 M: Mmh.

2376

2377 R: - og bare sige, nå men det, deet. Det er også et ansvar. Hvis du har lavet noget lort, så må
2378 man gøre det godt, så må man rydde op, så må man gøre det godt igen jo. Det var ikke et
2379 frækt spørgsmål.

2380

2381 M: - det kunne godt være!

2382

2383 R: - det var et fint spørgsmål!

2384

2385 M: Det kunne godt være det var stødende, ikke?

2386

2387 R: Nej, ikke spor. Jeg synes det er meget fint og relevant!

2388

2389 F: Så ville vi gerne vide om arbejdet med bogen og din dokumentar, om det har haft den
2390 ønskede virkning for dig?

2391

2392 R: Jeg ved ikke rigtig hvad jeg ønskede mig. Jo, altså dokumentaren vidste jeg godt hvad jeg
2393 ønskede mig. Der ønskede jeg mig jo at, at jeg kunne øhh fortælle den her historie til et større
2394 publikum og få sat punktum.

2395

2396 F: Ja.

2397

2398 R: Den har givet meget mere end det. For dokumentaren har gjort noget, noget helt uventet at
2399 jeg kom til at stå ansigt til ansigt med en af de afhørere, der afhørte mig i 21 dage i Florida,
2400 da jeg var indespærret derovre. Og de havde taget mit pas og jeg ikke kunne komme til
2401 Danmark og anede ikke om jeg nogensinde kunne komme hjem, om nogensinde. Øhh og en
2402 af de gutter, ehh, der var en af de fem der afhørte mig, den øverstbefalende Raspburn også
2403 den næstøverste Stomke, ham stod jeg ansigt til ansigt med ude i ørkenen lige pludselig.

2404

2405 M: Mmh.

2406

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2407 R: Øhh og han står og råber af ham vores guide og af mig også. Og jeg kigger ham i øjnene
2408 og jeg siger: “Jeg kan godt kende dig, kan du kende mig?” Øhh også råber han: “You’re not
2409 welcome here”, og sådan noget og så videre. Og han har fuldstændig den samme attitude som
2410 dengang han afhørte mig. Men dengang var jeg rædselsslagen for ham, fordi dengang havde
2411 han noget på mig. Hvis jeg ikke makkede ret og gav ham det han ville have, altså en
2412 indrømmelse, om at jeg havde været en forbryder, så kunne han tage alt fra mig. Min familie,
2413 min tro, mit netværk, min indkomst, ALT kunne han fjerne fra mig. Han havde fuldt magt. Så
2414 da han kørte frem sådan der, med sin høje stemme og sin truende adfærd: Nu skulle jeg bare
2415 indrømme: Kom så med din confession, ikke?

2416

2417 M: Mmh.

2418

2419 R: Kom med din tilståelse. Så var jeg rystende og jeg sad sådan nu går det galt, jeg mistede
2420 hele mit liv. Måske får jeg ikke engang mit pas tilbage, jeg kan ikke engang komme hjem.
2421 Hvad skal jeg leve af? Hvordan skal få penge? Hvad skal jeg gøre?

2422

2423 F: Ja.

2424

2425 R: Øhh, og hvis endelig kom hjem så ville der ikke være nogen kone til at modtage mig i
2426 lufthavnen, for de ville alle sammen have hugget hånden af mig. Hvad skulle jeg gøre?

2427

2428 F: Ja.

2429

2430 R: Og nu stod jeg igen ansigt til ansigt med ham og han brugte præcis den samme måde, og
2431 øh, han var den samme person, han var bare blevet lidt ældre, men det kunne man næsten
2432 ikke engang se på ham. Og han havde ingen effekt overhovedet på mig. Så for mig var det
2433 også en frigørende, en befrielse. Jeg fandt pludselig ud af at de gutter der, de har jo intet.

2434

2435 M: Mmh.

2436

2437 R: De kan råbe lige så meget de vil, lige ind i hovedet du ved, jeg er faktisk ligeglad! Ryster
2438 på hovedet: nå okay, altså, du råber, s-så der skete ingen ting med mig. Jeg var fuldstændig
2439 upåvirket. Det var sku ufattelig fedt a-at opleve det. Så en paranoia der havde fulgt mig lige
2440 siden jeg gik ud, den fordampede simpelthen, med de oplevelser jeg havde over i USA.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2441

2442 F: Ja.

2443

2444 R: Så det var en indre rejse i meget høj grad. For jeg fik faktisk en masse ud af det, man kan
2445 sige de ønskede øhh de ønskede effekter, eller hvad det nu var I sagde, det var overhovedet
2446 ikke ønsket, jeg anede ikke at det der var noget jeg kunne, at det var noget der kunne, men det
2447 var det. Jeg var så meget, så mange kilo lettere oven i hovedet, da jeg tog hjem deroverfra
2448 end jeg havde været lige siden jeg gik ud af Scientology.

2449

2450 F: Ja.

2451

2452 R: Så øhh, og det at jeg skrev bogen øhh ja, den hjalp mig i meget høj grad også til at skrælle
2453 de her mange lag, altså Scientology tankegang, Scientology livssyn, fordi når jeg sidder og
2454 skriver, så lige pludselig kunne jeg godt se: Gud, sådan tænker en scientolog!

2455

2456 F: Ja.

2457

2458 R: Hvad var det for noget ikke? Så det tog mig 4 år at skrive bogen.

2459

2460 M: Mmh.

2461

2462 R: Det var en fantastisk proces. Så det har givet mig langt mere end hvad jeg havde kunnet
2463 forvente.

2464

2465 F: Når du tænker på Scientology idag, altså har du nogle følelser omkring det, eller hvad
2466 tænker du?

2467

2468 R: Ved du hvad jeg tænker? Jeg tænker Scientology: Det er ikke så væsentligt.

2469

2470 F: Nej.

2471

2472 R: Det var det sidste jeg tænkte her for nyligt. Øhh der er en afhopper fra Sverige, jeg har haft
2473 nogle dialoger med og mødtes med et par gange, ikke? Hun har lige udgivet en bog derovre.

2474

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2475 M: Mmh.

2476

2477 R: Øhh det var så en skønlitterær bog, men den handlede om en sekt også videre, hun kalder
2478 det bare noget andet, ikke?

2479

2480 F og M: Ja.

2481

2482 R: - og hun er jo meget inspireret af min bog, faktisk var det noget af det der satte hende
2483 igang med at skrive sin. Og øhh vi har, jeg har sparret en del med hende om hvordan hun
2484 skulle gøre og hvordan det med at finde et forlag og hun har også været i det der tv, mange
2485 shows, mange af de der tvshows jeg også har været i, i Sverige. Og øhh og så skrev jeg til
2486 hende for nyligt at tillykke med det og det var godt gået med hendes bog, den sælger godt og
2487 så videre, og så videre. Og er glad for at hende og hendes mand har succes nu med det de
2488 foretager sig nu. For det betyder også at de bedre kan fortsætte og have et liv udenfor. Når
2489 man begynder at få nogle ting man klarer sig godt med og så videre.

2490

2491 M: Mmh.

2492

2493 R: Og så sagde hun: ja men det var dejligt og hun kunne godt tænke sig at vi skulle lave noget
2494 sammen på et tidspunkt. Og så tænkte jeg: Nej. Det har jeg ikke skrevet til hende, vel?

2495

2496 F: Nej.

2497

2498 R: Den ligger stadig som ubesvaret. Den står som ulæst email, fordi at jeg tænker: Nej, altså
2499 nu synes jeg at jeg har lavet nok med det. Gider ikke rigtig mere også er Scientology også så
2500 småt i virkeligheden, det fylder bare meget i folks bevidsthed, det har fyldt, de har været gode
2501 til at positionere sig selv. Men det er så småt. Og der er så mange andre ting der er vigtigere.
2502 såe jeg tror ikke jeg kommer til at beskæftige mig meget mere med det.

2503

2504 F: Nej. Hvad med afhoppere? Bliver du tit kontaktet af dem? Fordi du må jo lidt være sådan
2505 en missionær inden for afhopperne også nu.

2506

2507 R: Det har jeg gjort. Jeg gør det ikke så meget mere.

2508

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2509 F: Nej.

2510

2511 R: Ikke så meget mere. Jeg tror ikke der er så mange for tiden.

2512

2513 F og M: Nej.

2514

2515 R: Men på et tidspunkt, da jeg lige havde uploadet den hjemmeside der havde jeg, der var jeg
2516 brevkasseredaktør.

2517

2518 F: Okay.

2519

2520 R: Hver eneste aften jeg kom hjem fra arbejde da sad jeg i flere timer og besvarede folks
2521 henvendelser. Vanvittige ting folk oplevede.

2522

2523 F og M: Ja.

2524

2525 R: Altså, jeg, jeg var sådan helt, der var sgu en der skrev til mig anonymt, han var så bange at
2526 han skrev anonymt. Selvom han skrev fra USA!

2527

2528 M: Nå.

2529

2530 R: Min hjemmeside gik jo verden rundt, det kunne jeg jo se! Da jeg uploadede den gik der
2531 ikke ret lang tid, så fik jeg lige pludselig henvendelser fra New York og Los Angeles og
2532 Sacramento og Madrid og alle mulige steder i hele verden!

2533

2534 F og M: Ja.

2535

2536 R: Den var, men det var jo mange år siden så den har, den har ikke den nyhedsværdi længere.
2537 Jeg har ikke rigtig gjort så meget ved den.

2538

2539 F: Nej.

2540

2541 R: Men dengang var den virkelig, dengang der gik den virkelig verden rundt. Og der var
2542 mange der skrev til mig. Øhh og jeg var sådan en slags brevkasseredaktør. Kæft mand nogle

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2543 kæmpelange korrespondancer med folk der havde mistet deres børn til søorganisationen og,
2544 og folk der var blevet skilt og folk der var, der stod i en, og ikke vidste: hvad skal de gøre nu?
2545 Altså skal jeg betale alle de penge eller skal jeg gå ud af det eller hvad, du ved. Og øh,
2546 virkelig mange, som jeg skrev meget med og ja, der var også, der kom nogen, nogen store
2547 folk. Altså ambassadør-scientologer der hoppede ud, bl.a. en hel virksomhed i Italien, som
2548 var sådan en meget stor bidragsyder til Scientology, hvor lederen der, han endte med at gå ud,
2549 vi havde lang lang korrespondance. Men endte med at trække hele stikket. Det var sådan
2550 noget de donerede mange millioner om året. Så en amerikansk mand også som fik sin
2551 familie genforenet. Han skrev til mig anonymt.

2552

2553 F: Ja.

2554

2555 R: Og så havde vi skrevet sammen i et stykke tid, så var han holdt op med at skrive, og så gik
2556 der et par måneder også skrev han, ja du må undskylde at jeg ikke har skrevet de sidste par
2557 måneder men øhh jeg skulle lige huske at fortælle dig at mit virkelige navn er det og det og
2558 det. Det har jeg ikke turdet fortælle før nu. Men nu skal jeg fortælle det fordi jeg har fået min
2559 kone tilbage, og jeg har fået mine to sønner tilbage. De var gået i Sea-org, altså
2560 søorganisationen, hvor man bor og lever, og er fuldstændig dedikeret. Dem havde han
2561 kidnappet ud af søorganisationen, efter vi havde skrevet sammen.

2562

2563 F: Nå.

2564

2565 M: Okay.

2566

2567 R: - og fået gendannet sin familie og fundet, fået snakket med sin kone og fået hende tilbage,
2568 så nu havde han fået hele sin familie tilbage, og nu ville han bare skrive til mig og sige: Tak
2569 fordi at jeg havde taget mig tid til at have den korrespondance, fordi det var faktisk en af de
2570 ting der gjorde at det var lykkedes for ham at få sin familie tilbage *gestikulerer*.

2571

2572 F: Ja.

2573

2574 R: WOW sidder man med tårer ned ad øjnene, ikke?

2575

2576 M: Ja.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2577

2578 R: Den slags havde jeg meget af i starten. Første par år men nu er det så længe siden den
2579 hjemmeside er lagt op, så nu er der så andre der har skrevet nogle nyere og så videre, ikke?
2580 Så det er fint at der er nogle, fordi jeg synes også jeg har gjort mit. Jeg har gjort hvad jeg
2581 skulle. Altså jeg... har taget en tørn på det område der, men det har været fantastisk fedt, og
2582 meget givende.

2583

2584 F: Ja.

2585

2586 R: Men, men det er ikke så meget mere.

2587

2588 F: Nej, så dokumentaren den skulle ligesom være slutningen?

2589

2590 R: Ja for mig var det en måde ligesom at lukke døren til det kapitel på, ikke at jeg er så-sådan
2591 kategorisk, vil jeg sige. Hvis I spørger mig, og øhh, der er sgu ikke ret mange jeg mødes med,
2592 men altså, nu spurgte I og fik vi- fik vi sat det her i stand, det er også fint, men hvis det havde
2593 været nogle skoleelever så engang imellem siger jeg jaja, men jeg prøver så vidt muligt at
2594 sige ja. Fordi det synes jeg også jeg skal. Men øhh jeg gør ikke noget aktivt mere fordi nu
2595 synes jeg at jeg har taget den tørn og så er der et andet liv der venter foran mig.

2596

2597 F og M: Ja.

2598

2599 M: Mmh. Var det egentlig ikke en af de sidste spørgsmål?

2600

2601 F: Altså det sidste?

2602

2603 M: Jo?

2604

2605 F: Ja, jeg ved ikke, det er bare lige for at afrunde måske, når du kigger tilbage på dit exit,
2606 hvad bringer det dig så?

2607

2608 R: Hvad bringer det mig?

2609

2610 F: Mmh. Altså har du fået noget med fra den tid? Har det lært dig noget?

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2611

2612 R: Ja, altså det øhh det har lært mig meget synes jeg om mig selv, øhh og om hvordan, som vi
2613 også snakkede om tidligere, om hvordan kan man blive radikaliseret.

2614

2615 F: Ja.

2616

2617 R: Det er noget man ser, når man ser det på fjernsyn, så siger man: ej de tumper, ikke? Det,
2618 det kan man da ikke tro på. Altså det er da for dumt, ikke? Og det er der stadig mange folk
2619 der siger til mig: “ej det er eddermame for dumt det der”. Jeg snakkede for nyligt ude på, ja
2620 det er ikke helt slut endnu, jeg snakkede for nyligt ude på bogmessen. Der er jo bogmesse ude
2621 i Bellacenteret, for hvad?

2622

2623 M: Er det ikke 2 uger siden?

2624

2625 R: Jo, et par uger siden, der var jeg inde, der snakkede jeg på standen derude. På mit forlags
2626 stand. Øhh og der var også en journalist der havde, der havde skrevet noget med, omkring
2627 min dokumentar. At Scientologys retorik og dyrkelse af succes er mageløst primitivt.
2628 Hvordan kan noget voksent menneske dog hoppe på den. Så siger jeg: Okay. Fedt nok, ikke?

2629

2630 M: Ja.

2631

2632 R: Det er et virkelig godt spørgsmål.

2633

2634 F og M: Mmh.

2635

2636 R: Sådan tænker folk! Ej Dam, ikke også? Du ved, efter jeg havde skrevet min bog og
2637 kommet i fjernsynet, så nogle af mine forretningsforbindelser, de var helt, “eeeej Dam,
2638 hvordan kan du købe det pis der. Arrgh, dén har du da ikke hoppet på vel, for helvede,
2639 altså!”. Det hører jeg så tit. Og, og mit svar var at det havde selvfølgelig noget at gøre med de
2640 personlige oplevelser som man har gjort sig. Også er der også en anden ting. Øhh det er at
2641 man ønsker noget i livet. Danske spil, de har 800.000 online brugere. Kig lige på deres
2642 reklamer i fjernsynet. Er det ikke mageløst primitivt? Mhm! Men skal vi snakke ned til de
2643 800.000 mennesker, som alligevel gerne vil spille fordi de ønsker en lillebitte gevinst så de
2644 kan holde en storbyferie med konen eller et eller andet. NEJ! De hopper bare på den fordi de

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2645 har et eller andet ønske om noget de gerne vil opnå. Slankekur! Ved vi ikke efterhånden at
2646 slankekur ikke virker? Det er sikkert blevet dokumenteret 6 milliarder gange, ikke. At man
2647 skal lægge sit liv om hvis man skal, altså et helt andet livsmenneske, der skal ske nogle ting
2648 herinde *peger på sit hovede*. Hvis man bare tager en diæt, så kommer man tilbage også,
2649 hvor mange gange har man ikke set det, hva, ikke? Det er næsten et videnskabeligt fact, ikke?

2650

2651 M: Mmh.

2652

2653 R: Og alligevel så slankekur: Er det stort eller er det stort? *griner*

2654

2655 F og M: Mmh.

2656

2657 R: Det bliver ved og ved og ved! Fordi man gerne vil tabe sig. Så man har et eller andet som
2658 man ønsker sig at man kan nå og du ser et eller andet som du håber og tror på kan hjælpe dig
2659 med at nå det, ikke? Såh, jeg har taget en masse med af dén erfaring. Hvordan man kan, også
2660 lukke øjnene for noget som andre synes er skrigende åbenlyst, ikke?

2661

2662 M: Ja.

2663

2664 R: Fordi her der er noget. Man håber at det kan give en dét, man skal bruge i sit liv. Den
2665 anden erfaring det er, hvordan mennesket dets psyke er skruet sammen, altså når en
2666 organisation, som Scientology kan gøre det, de gør. Hvilke, hvilken - altså egoet, og hvor
2667 stærkt egoet ønsket om at få magt og penge og så videre. Jamen magt er det jo i virkeligheden
2668 for penge er jo bare en måde at have magt på, ikke? Øhh hvor stærkt det kan være og hvor
2669 meget det korrumpere mennesket øhh og det kan jeg også se i mange andre sammenhænge
2670 at, at når, når, det-det synes at være en ting vi har svært ved at klare, det der med at få for
2671 meget magt øhh for det sker i så mange andre sammenhænge også.

2672

2673 F: Mmh.

2674

2675 R: At de samme mekanismer gør sig gældende. Så jeg synes også at jeg har lært lidt om den
2676 menneskelige psyke i det hele taget. Såe, så ja øhh det hele var en stor fiasko. Men, men jeg
2677 har haft lært enormt meget af det, fået meget livsvisdom, ja livsvisdom. Det er jo godt at
2678 have.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2679

2680 F: Ja. Ja, jeg kan næsten ikke finde på mere *griner*.

2681

2682 R: Ja, det var sgu godt. Jeg skal alligevel, jeg skal også ud at handle *griner*

2683

2684 F: Ja *griner*

2685

2686 M: *griner*

2687

2688 R: Så længe det kan nås. Hvad siger, hvad siger uret. Nå men det er meget fint! Det går lige

2689 *tjekker sit ur*

2690

2691 F: Nå, det var godt.

2692

2693 M: Der er ihvertfald ikke mere på papiret. Det synes jeg vi kom godt omkring.

2694

2695 F: Ja, ja det var sindssygt interessant, jeg synes også vi fik nogle helt andre nuancer nu.

2696

2697 R: Fedt!

2698

2699 F: Så det har været super godt. Det var virkelig dejligt at du gad!

2700

2701 M: Det var virkelig fedt at du gad at mødes, det har hjulpet os virkelig meget.

2702

2703 R: Godt. Så håber jeg at I får success med jeres øhh jeres projekt!

2704

2705 M: Ja tak!

2706

2707 F: Kan vi skrive eller ringe til dig igen hvis vi får nogle opfølgende spørgsmål, ville det være
2708 i orden?

2709

2710 R: Jaja, i har min mail jo og så videre. Så det gør I bare.

2711

2712 F: Ej det er rigtig godt.

BILAG 1 | INTERVIEW MED ROBERT DAM

2713

2714 R: Ja, super.

2715

2716 F: Super

2717

2718 R: Tak for kaffe!

2719

2720 F: Ja, men det er os der takker.

2721